

InfaMatura

Teoria Maturalna Informatyka

WIEDZA, ZADANIA MATURALNE I ODPOWIEDZI
Wy tłumaczone i opakowane w przystępny sposób

Autor

KILKA SŁÓW WSTĘPU

eBook został stworzony, aby zainspirować jak najwięcej młodych ludzi do zgłębiania wiedzy informatycznej. Jako maturzysta, sam chciałbym mieć dostęp do kompleksowego kompendium, z którego mógłbym się uczyć. Ebook zawiera moje notatki, informacje zebrane z internetu oraz zadania wraz z szczegółowymi odpowiedziami. Mam nadzieję, że okaże się dla Ciebie przydatny i pomoże Ci dostać się na wymarzone studia.

~Olaf Grykatowski

Po więcej materiałów do nauki sprawdź moje sociale !

InfaMatura

Legenda

Podzieliłem ebook na rozdziały, oznaczając je według prawdopodobieństwa wystąpienia na maturze, w trzech kategoriach.

Wysoki priorytet: Najważniejsze zagadnienia i zadania, niemal na pewno pojawią się na maturze.

Średni priorytet: Powinniście je dobrze zrozumieć i biegle stosować, choć rzadziej pojawiają się na maturze.

Niski priorytet: Przeczytajcie, zrozumcie, ale nie musicie ich zapamiętywać szczegółowo. Mają pomóc w szerszym zrozumieniu tematu.

Infamatura

Spis Treści

1. <u>Systemy Liczbowe i Konwersje</u>	6
2. <u>System U2</u>	17
3. <u>Bramki Logiczne</u>	21
4. <u>Architektura Komputerowa</u>	26
5. <u>Architektura Oprogramowania</u>	33
6. <u>Stos, Słota i Kolejka</u>	38
7. <u>Złożoność Obliczeniowa</u>	47
8. <u>Pseudokod</u>	53
9. <u>Iteracja</u>	62
10. <u>Rekurencja</u>	66
11. <u>Algorytmy</u>	71
a. <u>Sortowania</u>	72
b. <u>Przeszukiwania</u>	87
c. <u>Kryptograficzne</u>	91
12. <u>Języki Programowania</u>	95
13. <u>Sieci Komputerowe</u>	101
14. <u>Protokoły Sieciowe</u>	113
15. <u>Grafika Komputerowa</u>	120
16. <u>Prawa Autorskie i Licencje</u>	129
17. <u>Wirusy Komputerowe</u>	134
18. <u>Odpowiedzi</u>	138

CHAPTER N.1

Systemy liczbowe i konwersje

Systemy liczbowe, konwersje, operacje,
typy zadań maturalnych

Bit i Bajt

BIT:

Najmniejsza jednostka informacji w komputerze. Może przyjmować wartość **0** lub **1**

BAJT:

Zbiór 8 bitów.

10101100

Systemy Liczbowe

SYSTEM DZIESIĘTNY (DECYMALNY):

- Podstawa: 10
- Cyfry: 0-9
- Przykład: 123

$$\begin{array}{ccc} 1 \times 10^2 & 2 \times 10^1 & 3 \times 10^0 \\ \swarrow & \swarrow & \swarrow \\ \mathbf{1} & \mathbf{2} & \mathbf{3} \\ 10^2 & 10^1 & 10^0 \end{array}$$

SYSTEM BINARNY (DWÓJKOWY):

- Podstawa: 2
- Cyfry: 0, 1
- Przykład: 1101

$$\begin{array}{cccc} 1 \times 2^3 & 1 \times 2^2 & 0 \times 2^1 & 1 \times 2^0 \\ \swarrow & \swarrow & \swarrow & \swarrow \\ \mathbf{1} & \mathbf{1} & \mathbf{0} & \mathbf{1} \\ 2^3 & 2^2 & 2^1 & 2^0 \end{array}$$

SYSTEM SZESNASTKOWY (HEXADECYMALNY):

- Podstawa: 16
- Cyfry: 0-9, A-F (gdzie A=10, B=11, ..., F=15)
- Przykład: 1A3

$$\begin{array}{ccc} 1 \times 16^2 & \overset{10}{A} \times 16^1 & 3 \times 16^0 \\ \swarrow & \swarrow & \swarrow \\ \mathbf{1} & \mathbf{A} & \mathbf{3} \\ 16^2 & 16^1 & 16^0 \end{array}$$

SYSTEM ÓSEMKOWY (OKTALNY)

- Podstawa: 8
- Cyfry: 0-7
- Przykład: 157

$$\begin{array}{ccc} 1 \times 8^2 & 5 \times 8^1 & 7 \times 8^0 \\ \swarrow & \swarrow & \swarrow \\ \mathbf{1} & \mathbf{5} & \mathbf{7} \\ 8^2 & 8^1 & 8^0 \end{array}$$

SYSTEM DZIEWIĄTKOWY:

- Podstawa: 9
- Cyfry: 0-8
- Przykład: 168

$$\begin{array}{ccc} 1 \times 9^2 & 6 \times 9^1 & 8 \times 9^0 \\ \text{---} & \text{---} & \text{---} \\ \mathbf{1} & \mathbf{6} & \mathbf{8} \\ 9^2 & 9^1 & 9^0 \end{array}$$

SYSTEM TRÓJKOWY:

- Podstawa: 3
- Cyfry: 0, 1, 2
- Przykład: 2120

$$\begin{array}{cccc} 2 \times 3^3 & 1 \times 3^2 & 2 \times 3^1 & 0 \times 3^0 \\ \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} \\ \mathbf{2} & \mathbf{1} & \mathbf{2} & \mathbf{0} \\ 3^3 & 3^2 & 3^1 & 3^0 \end{array}$$

Wzór

System liczbowy o podstawie n

$$\begin{array}{ccccccc} & & & m & & & \\ & & & \text{---} & & & \\ \mathbf{X} & \dots & \mathbf{X} & \mathbf{X} & \mathbf{X} & \mathbf{X} & \\ n^{m-1} & \dots & n^3 & n^2 & n^1 & n^0 & \end{array}$$

Gdzie: $X < n$

Konwersje Między Systemami

Dziesiętny na dowolny system

Metoda polega na dzieleniu z resztą liczby przez podstawę systemu, na który jest konwertowana, aż do 0, następnie odczytujemy nową liczbę z reszt od dołu do góry

Przykład:

Zamieniamy 13 na system binarny (dwójkowy)

$$\begin{array}{l} 13 : 2 = 6 \text{ } \sim 1 \\ 6 : 2 = 3 \text{ } \sim 0 \\ 3 : 2 = 1 \text{ } \sim 1 \\ 1 : 2 = 0 \text{ } \sim 1 \end{array} \uparrow \quad \begin{array}{l} \text{Wynik:} \\ \underline{\underline{1101}} \end{array}$$

Przykład 2:

Zamieniamy 761 na system szesnastkowy (hexodecymalny)

$$\begin{array}{l} 761 : 16 = 47 \text{ } \sim 9 \\ 47 : 16 = 2 \text{ } \sim 15 \\ 2 : 16 = 0 \text{ } \sim 2 \end{array} \uparrow \quad \begin{array}{l} \text{Wynik:} \\ \underline{\underline{2F9}} \end{array}$$

Przykład 3:

Zamieniamy 234 na system dziewiątkowy

$$\begin{array}{l} 234 : 9 = 26 \text{ } \sim 0 \\ 26 : 9 = 2 \text{ } \sim 8 \\ 2 : 9 = 0 \text{ } \sim 2 \end{array} \uparrow \quad \begin{array}{l} \text{Wynik:} \\ \underline{\underline{280}} \end{array}$$

Ćwiczenie 1.1

a) 4380 na System piątkowy	e) 789 na System binarny
b) 345 na System binarny	f) 9999 na System dziewiątkowy
c) 2048 na System szesnastkowy	g) 1234 na System trójkowy
d) 5678 na System ósemkowy	h) 4096 na System szóstkowy

Dowolny system na dziesiętny

Metoda polega na sumowaniu iloczynu każdej cyfry z odpowiadającą jej potęgą.

Przykład:
Zamieniamy 1101_2 na system dziesiętny

1101
3 2 1 0

$$\begin{aligned} & 1 \cdot 2^0 + 0 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^3 = \\ & = 1 \cdot 1 + 0 \cdot 2 + 1 \cdot 4 + 1 \cdot 8 = \\ & = 1 + 0 + 4 + 8 = \underline{\underline{13}} \end{aligned}$$

Przykład 2:
Zamieniamy $3FA_{16}$ na system dziesiętny

3FA
2 1 0

$$\begin{aligned} & 3 \cdot 16^2 + F \cdot 16^1 + A \cdot 16^0 = \\ & = 3 \cdot 256 + 15 \cdot 16 + 10 \cdot 1 = \\ & = 768 + 240 + 10 = \underline{\underline{1018}} \end{aligned}$$

Przykład 3:
Zamieniamy 1324_5 na system dziesiętny

1324
3 2 1 0

$$\begin{aligned} & 1 \times 5^3 + 3 \times 5^2 + 2 \times 5^1 + 4 \times 5^0 = \\ & = 1 \times 125 + 3 \times 25 + 2 \times 5 + 4 \times 1 = \\ & = 125 + 75 + 10 + 4 = \underline{\underline{214}} \end{aligned}$$

Przykład 4:
Zamieniamy 754_8 na system dziesiętny

754
2 1 0

$$\begin{aligned} & 7 \times 8^2 + 5 \times 8^1 + 4 \times 8^0 = \\ & = 7 \times 64 + 5 \times 8 + 4 \times 1 = \\ & = 448 + 40 + 4 = \underline{\underline{492}} \end{aligned}$$

Wskazówka

Podczas obliczeń na kalkulatorze prostym używaj jego pamięci:

- mr - wyświetla
- mc - usuwa
- m+ - dodaje

Ćwiczenie 1.2

Zamień na system dziesiętny:

- a) 110101_2
- b) FFF_{16}
- c) 1267_8
- d) 432_5

- e) $B7_{12}$
- f) 632_7
- g) $12G_{20}$
- h) 1110100101_2

Konwersja Szybkim Sposobem

Metoda polega na **podziale liczby na grupy bitów**, gdzie długość grupy w jednym systemie odpowiada długości grupy bitów w drugim.

$$\underline{54}_{16} \rightarrow \underline{01010100}_2$$

Kiedy możemy stosować?

- Możemy zastosować szybką konwersję między dwoma systemami liczbowymi, jeśli istnieje **równość** między ich **podstawami podniesionymi do odpowiednich potęg**

$$X^n = Y^m$$

X - podstawa systemu nr 1

Y - podstawa systemu nr 2

$n, m \geq 1$

Przykład:

$$16^n = 2^m \rightarrow 16^1 = 2^4$$

Ustalanie długości grup bitowych:

- Na podstawie równania możemy łatwo określić długość grup bitowych. W powyższym przykładzie **jeden** znak w systemie **szesnastkowym** odpowiada **czterem** bitom w systemie **binarnym**.

Przedstawmy sobie **najczęściej występujące zamiany** (są one oczywiście odwracalne):

- **Potęgi dwójki:**

- Czwórkowy → Binarny

$$4^1 = 2^2 \rightarrow Y_4 = XX_2$$

- Ósemkowy → Binarny

$$8^1 = 2^3 \rightarrow Y_8 = XXX_2$$

- Szesnastkowy → Binarny

$$16^1 = 2^4 \rightarrow Y_{16} = XXXX_2$$

- **Potęga czwórki**

- Szesnastkowy → Czwórkowy

$$16^1 = 4^2 \rightarrow Y_{16} = XX_4$$

- **Potęga trójki**

- Dziewiątkowy → Trójkowy

$$9^1 = 3^2 \rightarrow Y_9 = XX_3$$

Wyjaśnienie

Grupa bitów po lewej może zakodować tyle samo informacji co grupa bitów po prawej, mimo że należą do różnych systemów liczbowych.

Oczywiście istnieją inne konwersje, jednak **nie da** się ich przeprowadzić tak szybko w pamięci, a kluczowa jest dla nas prędkość. Przykładowo:

- **Ósemkowy → Czwórkowy**

$$8^2 = 4^3 \rightarrow YY_8 = XXX_4$$

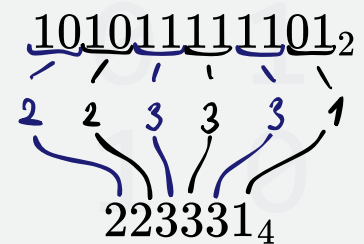
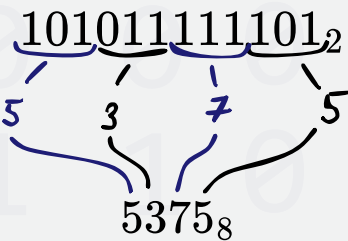
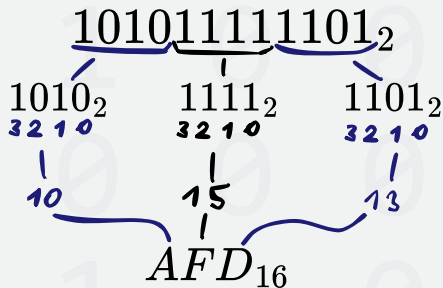
- **Szesnastkowy → Ósemkowy**

$$16^3 = 8^4 \rightarrow YYY_{16} = XXXX_8$$

Konwersja Szybkim Sposobem

Przykład:

Zamieniamy 101011111101_2 na systemy 16, 8 i 4-owy.

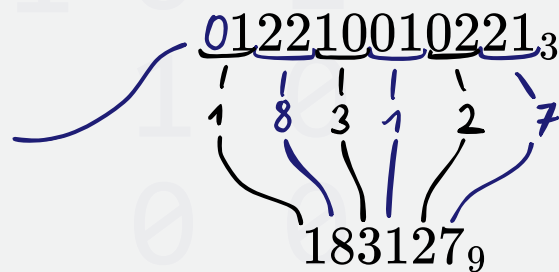

Przykład 2:

Zamieniamy 12210010221_3 na system 9

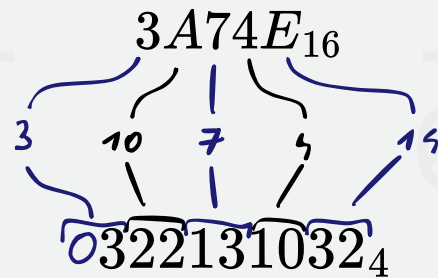
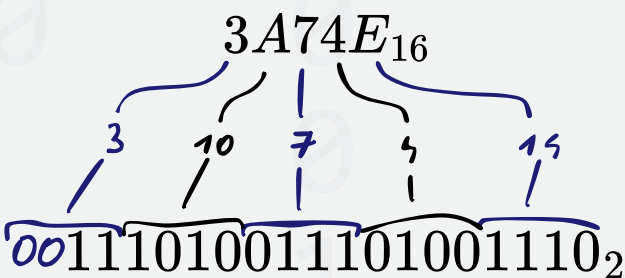
Wskazówka

W sytuacji, gdy nie mamy pełnej grupy zawsze możemy dopisać z przodu zera, one nic nie zmieniają

Przykład 3:

Zamieniamy $3A74E_{16}$ na system 2, 4 owy.

Ćwiczenie 1.3

- a) 101011_2 zamień na systemy 16, 8 i 4
- b) 2011_3 zamień na system 9
- c) ADA_{16} zamień na systemy 2 i 4
- d) 11010111_2 zamień na systemy 16, 8 i 4
- e) $3E7_{16}$ zamień na systemy 2 i 4
- f) 512_8 zamień na systemy 2
- g) 1042_9 zamień na system 3
- h) 321_4 zamień na system 16

Operacje na tych samych systemach liczbowych

Skupimy się na operacjach takich jak **dodawanie** i **odejmowanie**. Najprościej, tak jak w systemie dziesiętnym, robi się to pod kreską. Tutaj również wykorzystamy ten sposób jednakże z małą różnicą. Będziemy mieć nowy zakres cyfr.

Operacje na Systemie Binarnym

Zasada:

Dodajemy cyfry w kolumnach od prawej do lewej, przenosząc nadmiar ($1 + 1 = 10$, czyli zapisujemy 0 i przenosimy 1) do następnej kolumny.

Przykład:

• $1011_2 + 1101_2$

1.

$$\begin{array}{r} 1011 \\ + 1101 \\ \hline \end{array}$$

2.

$$\begin{array}{r} 10\overset{1}{1}1 \\ + 1101 \\ \hline 0 \end{array}$$

3.

$$\begin{array}{r} 1\overset{1}{0}\overset{1}{1}1 \\ + 1101 \\ \hline 00 \end{array}$$

4.

$$\begin{array}{r} 1\overset{1}{0}\overset{1}{1}1 \\ + 1101 \\ \hline 000 \end{array}$$

5.

$$\begin{array}{r} 1\overset{1}{0}\overset{1}{1}1 \\ + 1101 \\ \hline 11000 \end{array}$$

Zasada:

Odejmujemy cyfry w kolumnach od prawej do lewej, pożyczając jeśli trzeba ($1 - 1 = 0$, $0 - 1 = 1$ z pożyczaniem).

Przykład:

• $1011_2 - 110_2$

1.

$$\begin{array}{r} 1011 \\ - 110 \\ \hline \end{array}$$

2.

$$\begin{array}{r} 1011 \\ - 110 \\ \hline 1 \end{array}$$

3.

$$\begin{array}{r} 1011 \\ - 110 \\ \hline 01 \end{array}$$

4.

$$\begin{array}{r} 0\overset{2}{1}011 \\ - 110 \\ \hline 01 \end{array}$$

5.

$$\begin{array}{r} 0\overset{2}{1}011 \\ - 110 \\ \hline 101 \end{array}$$

Ćwiczenie 1.4

a) $100101_2 + 1001011_2$

b) $1111_2 + 1111_2$

c) $100110_2 + 110101_2$

d) $100110_2 - 100001_2$

e) $1111_2 - 111_2$

f) $101010_2 - 101_2$

Operacje na Systemie Szesnastkowym

Zasada:

Dodajemy cyfry w kolumnach od prawej do lewej, przenosząc nadmiar do następnej kolumny (np. $A + 5 = F$, $9 + 1 = 10 \rightarrow$ zapisujemy 0 i przenosimy 1).

Przykład:

• $1A3_{16} + B2_{16}$

1.
$$\begin{array}{r} 1A3 \\ + B2 \\ \hline \end{array}$$

2.
$$\begin{array}{r} 1A3 \\ + B2 \\ \hline 5 \end{array}$$

3.
$$\begin{array}{r} 10+11=21 \\ 21/16=1 \text{ r } 5 \\ \uparrow \\ 1A3 \\ + B2 \\ \hline 5 \end{array}$$

4.
$$\begin{array}{r} 1A3 \\ + B2 \\ \hline 55 \end{array}$$

5.
$$\begin{array}{r} 1A3 \\ + B2 \\ \hline 255 \end{array}$$

Zasada:

Odejmujemy cyfry w kolumnach od prawej do lewej, pożyczając jeśli trzeba z następnej kolumny.

Przykład:

• $1A3_{16} - B2_{16}$

1.
$$\begin{array}{r} 1A3 \\ - B2 \\ \hline \end{array}$$

2.
$$\begin{array}{r} 1A3 \\ - B2 \\ \hline 1 \end{array}$$

3.
$$\begin{array}{r} 016 \\ \swarrow \\ 1A3 \\ - B2 \\ \hline 1 \end{array}$$

4.
$$\begin{array}{r} 16+10-11= \\ = 26-11=15=F \\ \uparrow \\ 016 \\ \swarrow \\ 1A3 \\ - B2 \\ \hline 1 \end{array}$$

5.
$$\begin{array}{r} 016 \\ \swarrow \\ 1A3 \\ - B2 \\ \hline F1 \end{array}$$

Operacje na Różnych Systemach Liczbowych

a) $567_8 + 245_8$

$$\begin{array}{r} 11 \\ 567 \\ + 245 \\ \hline 1034 \end{array}$$

b) $251_7 + 121_7$

$$\begin{array}{r} 1 \\ 251 \\ + 121 \\ \hline 402 \end{array}$$

c) $545_8 - 267_8$

$$\begin{array}{r} 1378 \\ 545 \\ - 267 \\ \hline 236 \end{array}$$

d) $1212_3 - 222_3$

$$\begin{array}{r} 123 \\ 1212 \\ - 222 \\ \hline 220 \end{array}$$

Ćwiczenie 1.5

a) $101_3 + 202_3$

b) $123_4 + 321_4$

c) $234_5 + 321_5$

d) $543_6 + 345_6$

e) $726_8 + 652_8$

f) $312_9 + 231_9$

g) $3E4_{16} + 1C5_{16}$

h) $210202_3 - 102_3$

i) $1321_4 - 123_4$

j) $432_5 - 234_5$

k) $654_6 - 453_6$

l) $1565_8 - 767_8$

m) $43112_9 - 234_9$

n) $5A9_{16} - 1BF_{16}$

OCEŃ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

<https://forms.gle/LJjE49gBC4svDxQ48>

CHAPTER N.2

System U2

Reprezentacja liczb, Właściwości,
Typy zadań maturalnych

10011010
00101101

U2

Definicja:

Kod U2, czyli uzupełnienie do dwóch, jest sposobem reprezentacji liczb całkowitych (zarówno dodatnich, jak i ujemnych) w systemie binarnym.

Jest powszechnie stosowany w komputerach do przechowywania i przetwarzania liczb całkowitych, ponieważ umożliwia łatwe wykonywanie operacji arytmetycznych.

Reprezentacja liczb

LICZBY DODATNIE

- Reprezentacja jest taka sama jak w zwykłym systemie binarnym.
- Przykładowo liczba **+5 w 8-bitowym** systemie binarnym to: 00000101_2

LICZBY UJEMNE

- Reprezentacja liczb ujemnych w U2 polega na **odwróceniu** wszystkich bitów liczby dodatniej i **dodaniu 1**.
- Przykładowo liczba **-5 w 8-bitowym** systemie binarnym:
  - Najpierw reprezentujemy +5:

00000101_2

- Następnie **odwracamy** bity:

11111010

- Ostatnim krokiem jest **dodanie 1**:

$$11111010 + 1 = 11111011_{U2}$$

Właściwości Systemu U2

Jednoznaczność reprezentacji:

- Każda liczba ma dokładnie jedną reprezentację w systemie U2.

Zakres liczb:

- Dla systemu n-bitowego zakres reprezentowanych liczb wynosi

$$\text{od } -2^{n-1} \text{ do } 2^{n-1} - 1$$

- Przykładowo, dla 8-bitowego systemu:

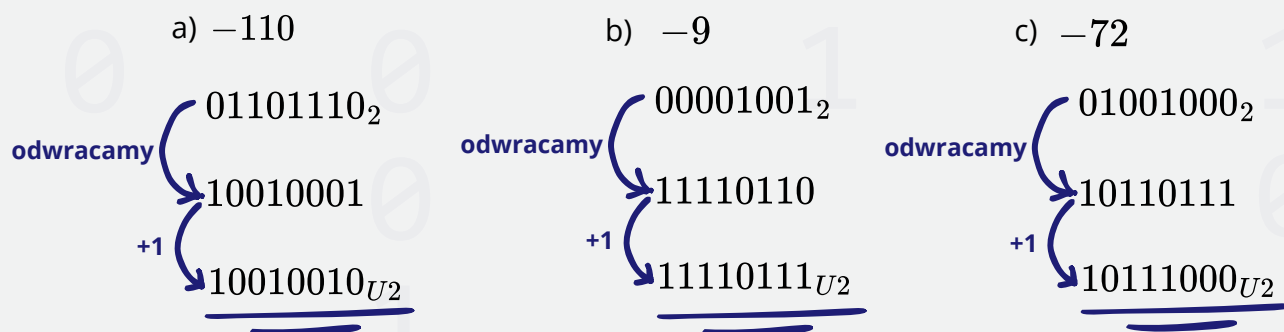
$$\text{od } -128 \text{ do } +127$$

- Dla 16-bitowego systemu:

$$\text{od } -32768 \text{ do } +32767$$

Zamiana Liczb

PRZEDSTAWINIE UJEMNYCH LICZB

Ćwiczenie 2.1

Zamień na U2:

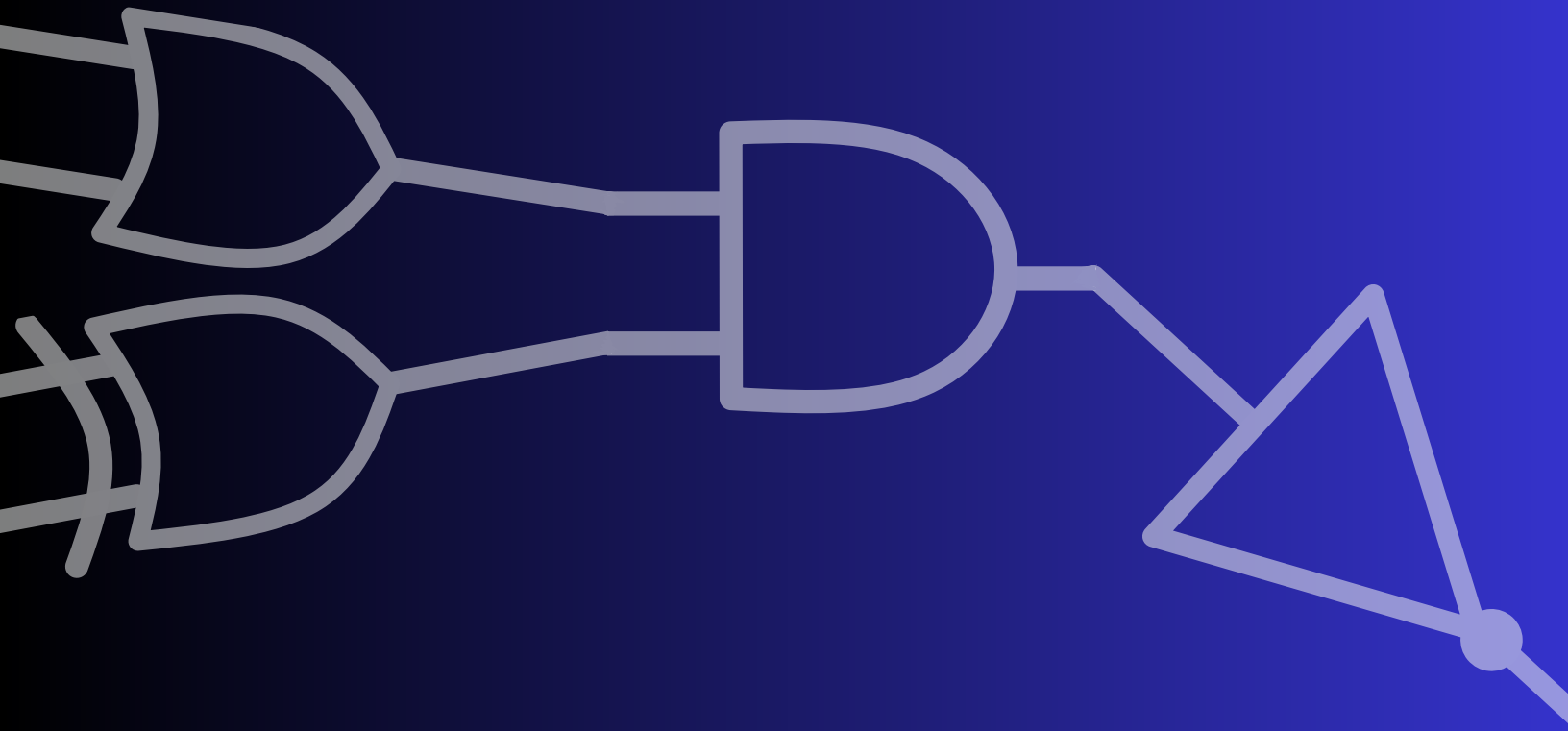
- a) -46
- b) -123
- c) -14

- d) -201
- e) -56
- f) -128

OCEŃ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

<https://forms.gle/aNvBjVzfbevtgoJPA>

CHAPTER N.3

Bramki Logiczne

Definicja, Podstawowe i Złożone Bramki Logiczne, Typy zadań maturalnych

A	B	Y
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

Bramka Logiczna

Definicje:

Bramka logiczna to element elektroniczny w układach cyfrowych, który realizuje operacje logiczne (AND, OR, NOT) na sygnałach wejściowych, dając sygnał wyjściowy. Bramki logiczne są fundamentalnymi blokami budującymi układy cyfrowe.

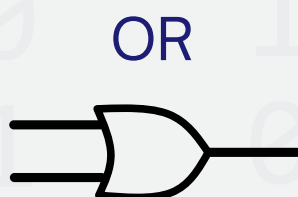
Tabela prawdy to narzędzie używane do opisu funkcji bramki, przedstawiające wszystkie możliwe kombinacje sygnałów wejściowych i odpowiadających im sygnałów wyjściowych.

Podstawowe Typy Bramek

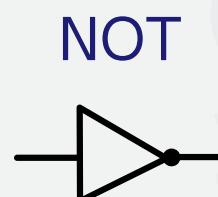
Wysoki wyjściowy, tylko gdy **wszystkie** wejścia są **wysokie**.

A	B	y
1	1	1
1	0	0
0	1	0
0	0	0

Wysoki wyjściowy, gdy **jakiegokolwiek** wejście jest **wysokie**.

A	B	y
1	1	1
1	0	1
0	1	1
0	0	0

Odwraca sygnał wejściowy

A	y
1	0
0	1

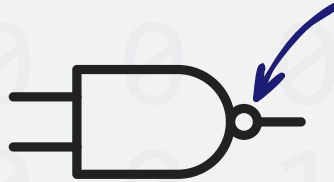
1 oznacza stan **wysoki**
0 oznacza stan **niski**

Reszta bramek logicznych są stworzone z kombinacji tych 3 powyższych struktur.

Na szczęście nie musisz uczyć się tabel prawdy każdej bramki na pamięć. Na egzaminie są one podane, chce po prostu byś miał/miała wiedzę o nich i by ten temat nie był ci obcy.

Złożone Typy Bramek

NAND

Niski wyjściowy,
tylko gdy **wszystkie**
wejścia są **wysokie**.

A	B	Y
1	1	0
1	0	1
0	1	1
0	0	1

NOR

Niski wyjściowy, gdy
jakikolwiek wejście
jest **wysokie**.

A	B	Y
1	1	0
1	0	0
0	1	0
0	0	1

XOR

Wysoki wyjściowy,
gdy wejścia są **różne**.

A	B	Y
1	1	0
1	0	1
0	1	1
0	0	0

XNOR

Wysoki wyjściowy,
gdy wejścia są **takie**
same.

A	B	Y
1	1	1
1	0	0
0	1	0
0	0	1

Zadania na Bramkach Logicznych

Zadania maturalne polegają na stosowaniu bramki logicznej między bitami dwóch liczb binarnych. W przypadku większej liczby liczb, operacje wykonuje się po kolei od lewej. Tabela bramek logicznych zawsze będzie podana.

Wyrażenie może wyglądać w ten sposób:

- 1001010 NOR 1110011

Po kolejności sprawdzamy bity
względem bramki NOR

$$\begin{array}{r} 1001010 \\ \text{NOR } 1110011 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1001010 \\ \text{NOR } 1110011 \\ \hline 0 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1001010 \\ \text{NOR } 1110011 \\ \hline 0000100 \end{array}$$

Ćwiczenie 3.1

Wykonaj operacje wykorzystując bramki logiczne:

- a) 110011 AND 101010
- b) 011001 OR 100110
- c) 101010 XOR 110101
- d) 11110000 NOT
- e) 110011 NAND 101101

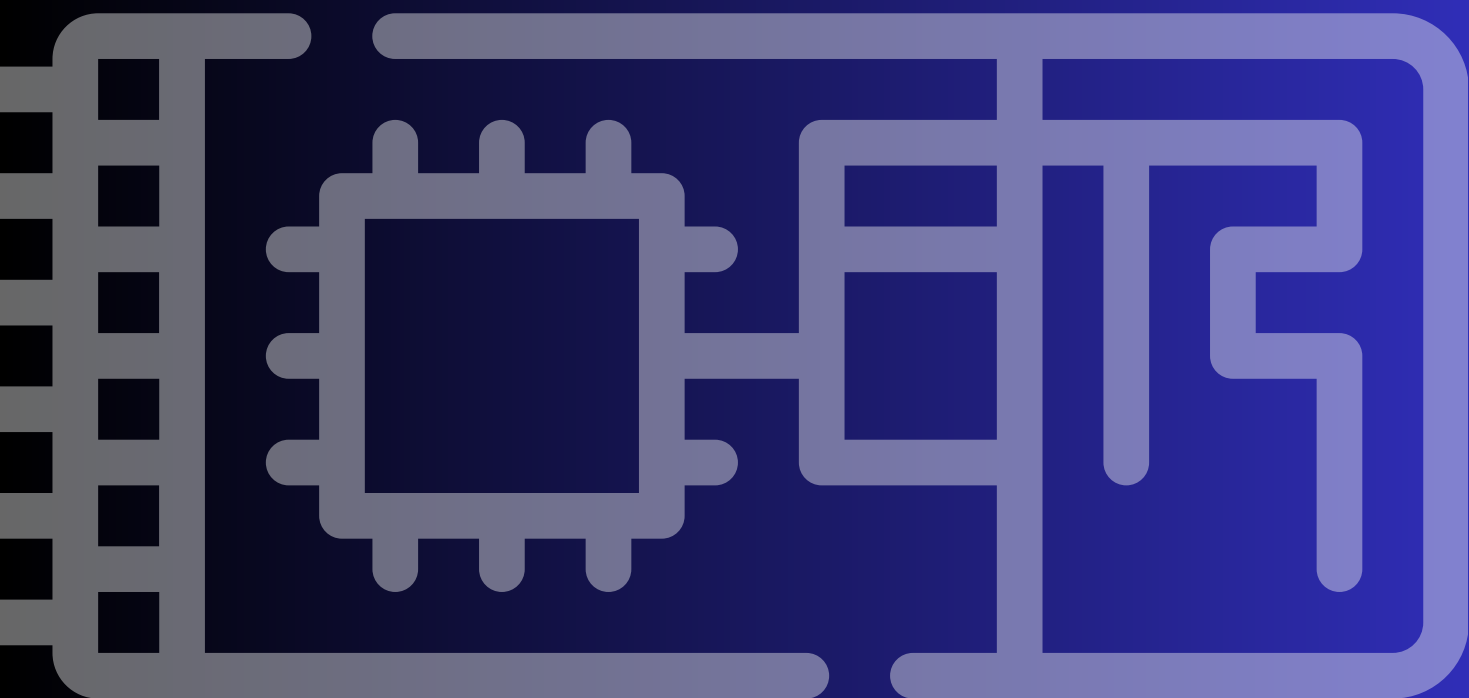
- f) 100110 NOR 011011
- g) (101001 NOT) AND 110110
- h) 100101 XNOR 111011
- i) ((111000 AND 100011) OR 100011) NOT
- j) (110101 XOR 011010) NAND (110101 NOT)

OCENIĆ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

InfaMatura

<https://forms.gle/aDxNePMhrjYD6Ycn7>

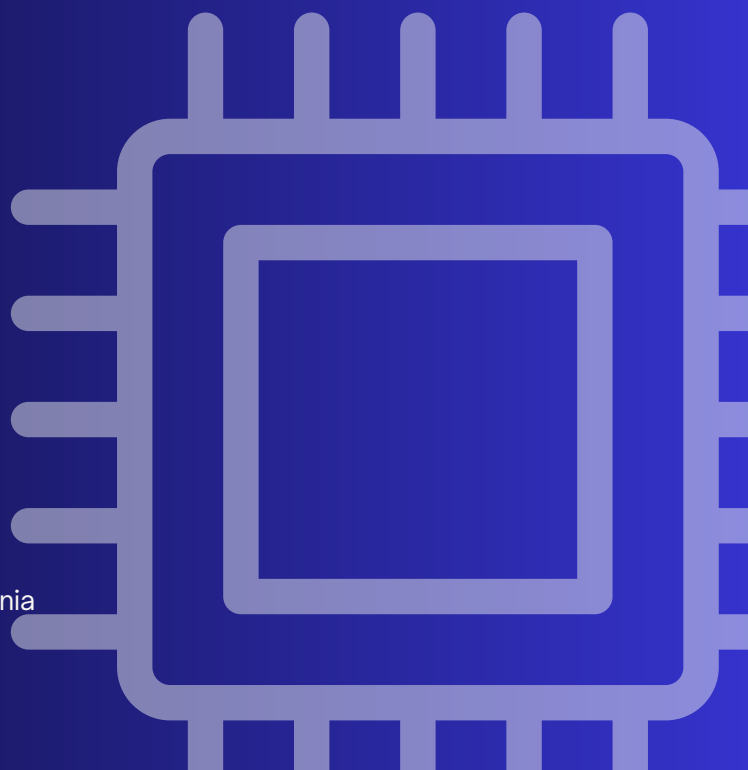

CHAPTER N.4

Architektura Komputerowa

Podzespoły Komputera, Magistrale, Urządzenia
Peryferyjne, Typy zadań maturalnych

Podzespoły Komputera

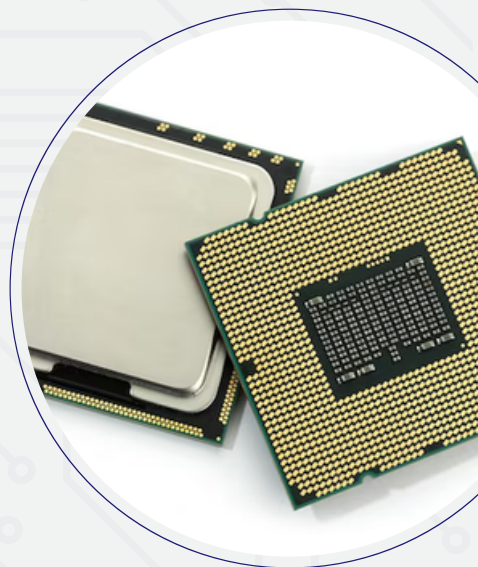
CPU (CENTRAL PROCESSING UNIT):

Procesor:

Kluczowy element komputera, który zarządza wszystkimi operacjami w systemie.

Składający się z:

- **Rdzeni** wykonujących instrukcje programów.
  - Każdy rdzeń obsługuje więcej niż jeden **wątek** dzięki czemu równocześnie może wykonywać wiele zadań.
- **Taktowanie:** Częstotliwość pracy procesora w gigahercach (GHz), która wpływa na szybkość przetwarzania instrukcji i ogólną wydajność
- **Pamięci podręcznej (cache)**, która przyspiesza dostęp do najczęściej używanych danych.

GPU (GRAPHICS PROCESSING UNIT):

Karta Graficzna:

Układ scalony zaprojektowanym do szybkiego, efektywnego i równoległego przetwarzania dużych bloków danych związanych z grafiką i wideo.

Składą się z:

- setek lub tysięcy mniejszych rdzeni, które równocześnie wykonują obliczenia graficzne.
- posiada pamięć **VRAM** do szybkiego przechowywania i dostępu do danych graficznych.

RAM (RANDOM ACCESS MEMORY):

Pamięć operacyjna:

Moduły pamięci RAM, które tymczasowo przechowują dane i programy w trakcie ich wykonywania przez procesor, są kluczowe dla szybkości i płynności systemu.

Składa się z:

- wielu komórek pamięci, z których każda może być szybko odczytana lub zapisana niezależnie od pozycji innych komórek
- **tranzystorów i kondensatorów** w układach **DRAM**,
lub
- **samych tranzystorów** w układach **SRAM**, które są szybsze, ale droższe i mniej pojemne niż DRAM.

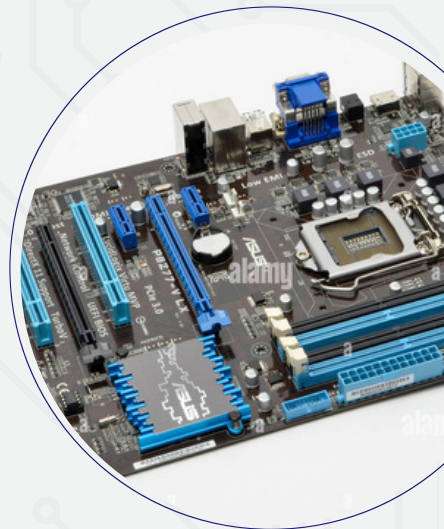
MOTHERBOARD

Płyta Główna:

Płyta drukowana, która łączy wszystkie komponenty komputera za pomocą szyn danych i zasilania.

Zawiera:

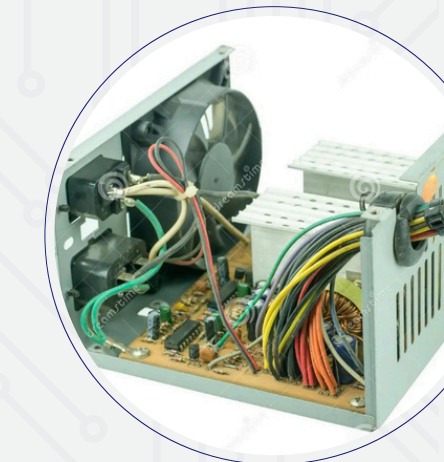
- gniazda dla CPU,
- sloty dla RAM,
- porty rozszerzeń dla GPU,
- Porty SATA / NVMe,
- System audio,
- Zintegrowana karta sieciowa,
- Złącza In/Out

PC POWER SUPPLY

Zasilacz:

- Konwertuje prąd zmienny (AC) na prąd stały (DC), dostarczając stabilne napięcie do każdego komponentu,
- Chroni system przed niestabilnościami prądu.

PAMIĘĆ HDD (HARD DISK DRIVE):

Dysk twardy:

Zawiera **ruchome talerze** pokryte materiałem magnetycznym, na których zapisywane są dane.

Główce odczytu/zapisu przemieszczają się nad talerzami, odczytując lub zapisując dane.

Są używane do zapisów i przechowywania bardzo dużych ilości danych.

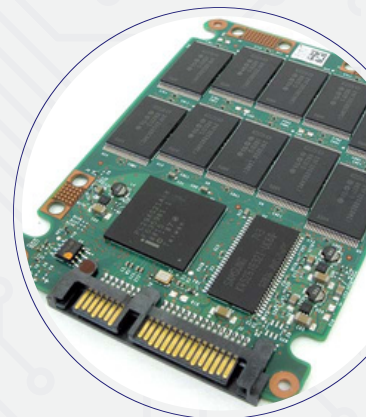

PAMIĘĆ SSD (SOLID STATE DRIVE):

Dysk SSD:

Szybki nośnik danych, który korzysta z pamięci **flash (NAND)** do zapisywania informacji, oferujący szybsze czasy dostępu

Nie posiada ruchomych części, co zmniejsza ryzyko uszkodzeń mechanicznych.

NVMe (Non-Volatile Memory Express):

Dysk SSD NVMe:

Specyfikacja interfejsu dla SSD, która wykorzystuje magistralę PCIe w komputerze do przyspieszenia procesów odczytu/zapisu, znacznie zwiększając wydajność w porównaniu do starszych interfejsów takich jak SATA.

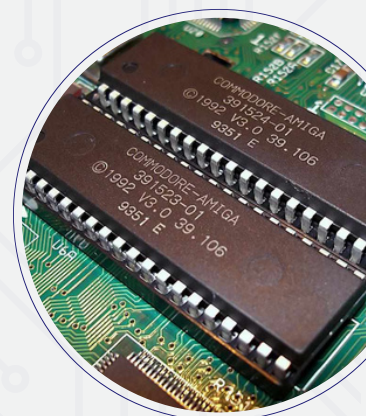

ROM (READ-ONLY MEMORY)

Pamięć tylko do odczytu:

Pamięć używana do przechowywania oprogramowania, które jest niezbędne do uruchamiania komputera, jak firmware czy BIOS.

ROM nie może być modyfikowany podczas normalnej operacji, co zapewnia stałą ochronę zawartości.

INTERFEJST

Zestaw standardów i protokołów umożliwiających komunikację między różnymi komponentami komputerowymi, określający zarówno fizyczne, jak i elektroniczne aspekty połączeń.

MAGISTRALA

System przesyłania danych wewnątrz komputera, umożliwiający wymianę informacji między procesorem, pamięcią i innymi komponentami.

PCI (Peripheral Component Interconnect):

Magistrala używana do podłączania kart rozszerzeń, takich jak karty graficzne czy sieciowe, do płyty głównej.

USB (Universal Serial Bus):

Uniwersalny **interfejs** służący do podłączania różnych urządzeń zewnętrznych, takich jak pamięci flash, drukarki, kamery.

SATA (Serial ATA):

Interfejs używany do podłączania dysków twardych i napędów optycznych, zapewniający szybki transfer danych.

Thunderbolt:

Wysokoprędkościowy **interfejs** umożliwiający połączenie wielu urządzeń zewnętrznych i monitorów przez pojedyncze złącze, oferuje również dostarczanie energii.

HDMI (High-Definition Multimedia Interface):

Interfejs służący do przesyłania wideo i audio w wysokiej rozdzielczości między urządzeniami, np. od komputera do monitora czy telewizora.

DP (DisplayPort):

Zaawansowany **interfejs** do przesyłania sygnałów wideo i audio, często używany do podłączania monitorów komputerowych i profesjonalnych systemów wizyjnych.

Jack (audio jack):

Jest to **interfejs** audio używany do przesyłania sygnałów analogowych, służący do podłączania słuchawek, mikrofonów, oraz innych urządzeń audio.

Urządzenia Peryferyjne

Urządzenie peryferyjne:

Zewnętrzny komponent komputerowy podłączany do komputera, który rozszerza jego funkcjonalność lub umożliwia komunikację z użytkownikiem. Urządzenia te mogą być podłączane do komputera na różne sposoby, w tym przez porty USB, Bluetooth, Wi-Fi, czy inne interfejsy.

PRZYKŁADY URZĄDZEŃ PERYFERYJNYCH:

Urządzenia wejścia:

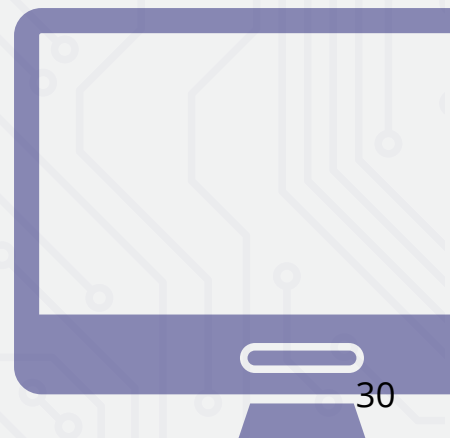
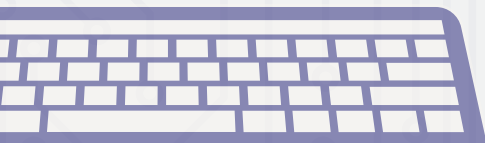
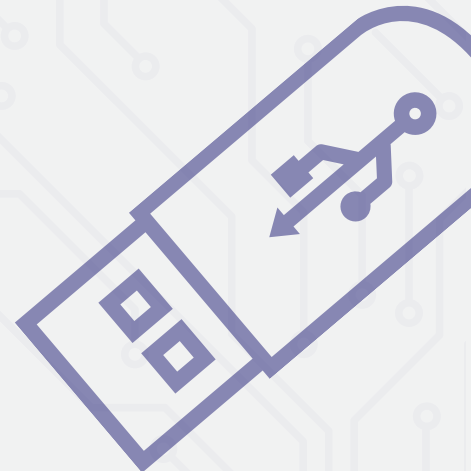
- Klawiatura
- Mysz
- Skaner
- Mikrofon
- Kamera internetowa
- Gamepad/Joystick
- Czytnik kart pamięci
- Tablet graficzny

Urządzenia wyjścia:

- Monitor
- Drukarka
- Głośniki
- Słuchawki
- Projektor

Urządzenia wejścia i wyjścia:

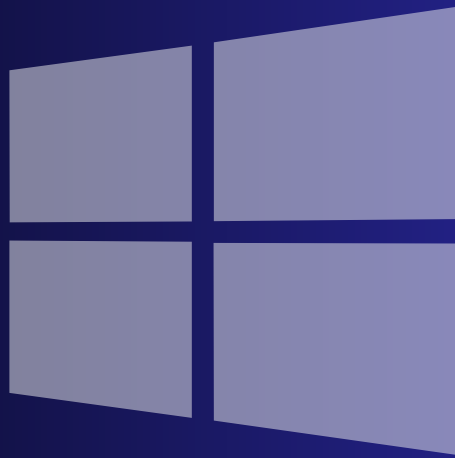
- Monitor dotykowy
- Dyski zewnętrzne (np. PenDrive, SSD)
- Słuchawki z mikrofonem
- Karty sieciowe
- Projektor Napędy optyczne (CD/DVD/Blu-ray)
- Multifunkcyjne urządzenia biurowe (drukarka, skaner, kopiarka w jednym)

OCENIĆ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

<https://forms.gle/eSLiYXC1Rhdd4gCXA>

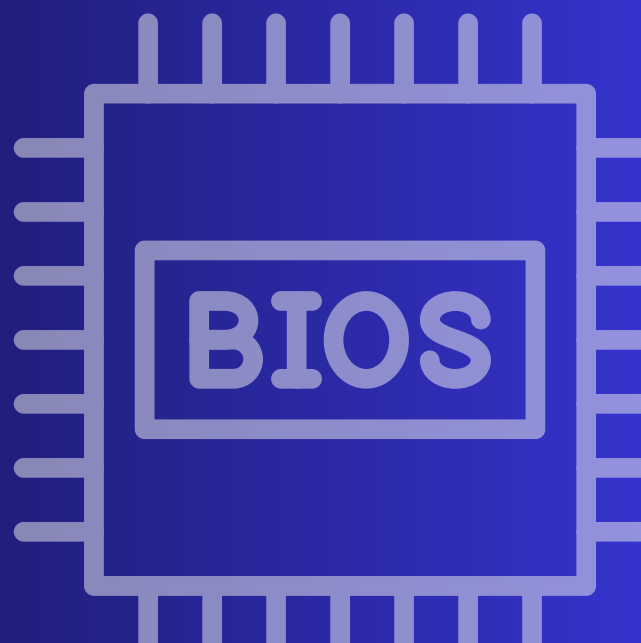

CHAPTER N.5

Architektura Oprogramowania

Systemy wbudowane i operacyjne, Pliki,
Typy zadań naturalnych

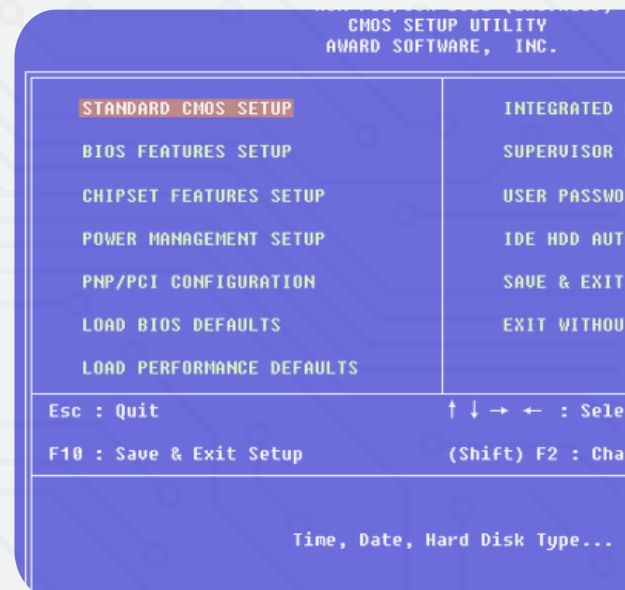
Składniki Architektury Oprogramowania:

FIRMWARE:

Niskopoziomowe oprogramowanie zapisane na stałe w sprzęcie, które inicjuje sprzęt i zapewnia podstawowe funkcje systemowe przed uruchomieniem systemu operacyjnego.

BIOS:

Niskopoziomowe oprogramowanie zapisane w pamięci ROM lub flash ROM na płycie głównej, które inicjuje i testuje sprzęt komputerowy podczas uruchamiania. Pełni funkcję pośrednika między sprzętem a systemem operacyjnym w fazie bootowania komputera.

SYSTEMY WBUDOWANE:

Specjalizowane oprogramowanie zaprojektowane do wykonywania ograniczonej liczby funkcji w ramach większego systemu, często o wysokim stopniu integracji z aparatem sprzętowym.

SYSTEMY OPERACYJNE:

Oprogramowanie zarządzające zasobami komputerowymi, koordynujące działanie sprzętu i oprogramowania użytkowego, i zapewniające interfejs użytkownika do interakcji z komputerem. System operacyjny jest przechowywany na dysku twardym komputera.

Najbardziej znanymi systemami są:

- Windows
- Linux
- macOS

Pliki

Rozszerzenia Plików:

GRAFIKA I OBRAZY

Grafika Rastrowa:

- TIFF (.tiff)
- BMP (.bmp)
- JPG (.jpg lub .jpeg)
- PNG (.png)
- GIF (.gif)
- RAW (.raw)

Grafika Wektorowa:

- SVG (.svg)

AUDIO

- OGG (.ogg)
- WMA (.wma)
- WAV (.wav)
- MIDI (.midi)
- MP3 (.mp3)
- FLAC (.flac)
- AAC (.aac)

VIDEO

- AVI (.avi)
- MOV (.mov)
- MPEG (.mpeg)
- MP4 (.mp4)
- MKV (.mkv)
- WMV (.wmv)
- FLV (.flv)

DOKUMENTY

- OCR (.ocr)
- PDF (.pdf)
- DOC/DOCX (.doc/.docx)
- TXT (.txt)
- RTF (.rtf)

KOMPRESJA

- RAR (.rar)
- ZIP (.zip)
- 7Z (.7z)

Rozmiary Plików

Nazwa	Skrót	Ilość w poprzedniej jednostce	Ilość w Bajtach
Bit	b	N/A	1/8 (0.125 Bajta)
Bajt	B	8 bitów	1
Kilobajt	KB	1,024 Bajty	1,024 (2^{10}).
Megabajt	MB	1,024 Kilobajty	1,048,576 (2^{20}).
Gigabajt	GB	1,024 Megabajty	1,073,741,824 (2^{30}).
Terabajt	TB	1,024 Gigabajty	1,099,511,627,776 (2^{40}).
Petabajt	PB	1,024 Terabajty	1,125,899,906,842,624 (2^{50})
Eksabajt	EB	1,024 Petabajty	1,152,921,504,606,846,976 (2^{60})
Zettabajt	ZB	1,024 Eksabajty	1,180,591,620,717,411,303,424 (2^{70})
Jottabajt	YB	1,024 Zettabajty	1,208,925,819,614,629,174,706,176 (2^{80})

Systemy Plików

FAT32

- **Opis:** Starszy system plików używany głównie w wymiennych nośnikach danych.
- **Zalety:** Wysoka kompatybilność między różnymi systemami operacyjnymi.
- **Ograniczenia:** Maksymalny rozmiar pliku to 4 GB, a woluminu 8 TB.
- **Użycie:** Pendrive'y, karty pamięci.

NTFS

- **Opis:** Zaawansowany system plików stosowany w systemach Windows.
- **Zalety:** Wsparcie dla dużych plików, zaawansowane funkcje bezpieczeństwa i optymalizacji.
- **Ograniczenia:** Ograniczona kompatybilność z innymi systemami bez specjalnego oprogramowania.
- **Użycie:** Wewnętrzne dyski twarde w komputerach z Windows

OCENIĆ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

<https://forms.gle/hASSxoDiGcrUD7RJ8>

CHAPTER N.6

Stos, Sterta i Kolejka

Wytłumaczenie Zagadnień, ONP, Podstawowe operacje, Implementacje i Zastosowania, Zadania Maturalne

STOS

Definicja:

Stos to **struktura danych** opierająca się na zasadzie "**ostatni na wejściu, pierwszy na wyjściu**" (**LIFO** - Last In, First Out).

To oznacza, że elementy są dodawane i usuwane z tego **samego końca struktury**, zwanego "szczytem" stosu

(LIFO - LAST IN, FIRST OUT)

W stosie ostatni element, który został **dodany** (pushed), jest **pierwszym**, który zostanie **usunięty** (popped). To sprawia, że stos jest idealny do zadań, które wymagają odwrócenia kolejności elementów lub zapamiętywania stanów.

PODSTAWOWE OPERACJE NA STOSIE:

push (dodawanie elementu)

Operacja **push** dodaje nowy element na szczyt stosu, dzięki czemu staje się on automatycznie pierwszym.

pop (usuwanie elementu)

Operacja **pop** usuwa element ze szczytu stosu i może zwracać jego wartość.

peek/top (podglądanie elementu na szczycie)

Funkcja **peek (lub top)** pozwala spojrzeć na element znajdujący się na szczycie stosu bez jego usuwania.

isEmpty (sprawdzanie, czy stos jest pusty)

Funkcja **isEmpty** sprawdza, czy stos jest pusty. Jeśli tak, zwraca prawdę; jeśli stos zawiera jakiegokolwiek elementy, zwraca fałsz.

IMPLEMENTACJA STOSU:

Implementacja stosu za pomocą tablicy

Stos można zaimplementować przy użyciu tablicy, gdzie **indeks końcowy** tablicy jest **szczytem**, który jest używany do dodawania (push) i usuwania (pop) elementów.

Operacje te są zwykle wykonywane w czasie statym ($O(1)$), co czyni je bardzo efektywnymi.

ZASTOSOWANIA STOSU:

- Sprawdzanie poprawności nawiasów w wyrażeniu
- Rekurencja i stos wywołań funkcji
- Implementacja funkcji cofnij (undo) w edytorach tekstu i grafiki.
- Konwersja wyrażeń infiksowych na postfiksowe (ONP) i prefiksowe

ONP (Odwrotna Notacja Polska)

Definicja:

Odwrotna Notacja Polska (ONP), znana również jako **notacja postfiksowa**, jest sposobem zapisu wyrażeń arytmetycznych, w którym operatory są umieszczane po swoich operandach. Dzięki temu unika się potrzeby używania nawiasów do określania kolejności operacji.

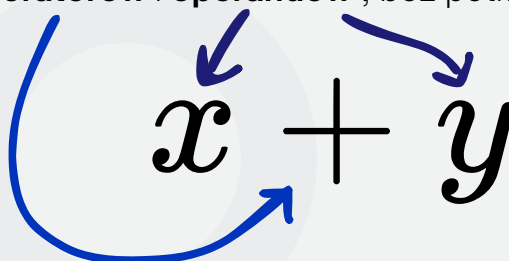
ZASADY ONP:

Operandy poprzedzają operatory:

Zamiast zapisu **infiksowego** (np. $a+b$), używamy **postfiksowego** (np. $ab+$).

Kolejność operacji wynika z kolejności operandów i operatorów:

Kolejność wykonywania operacji jest determinowana przez kolejność pojawiania się **operatorów** i **operandów**, bez potrzeby stosowania nawiasów.

PRZYKŁADY:

Proste wyrażenie:

- Infiks: **a-b**
- Postfiks (ONP): **ab-**

Wyrażenie z kilkoma operatorami:

- Infiks: **a*b+c**
- Postfiks (ONP): **cab*+**
- Infiks: **a+b*c**
- Postfiks (ONP): **abc*+**

Wyrażenie z nawiasami:

- Infiks: **(a+b)*c**
- Postfiks (ONP): **ab+c***

WYKONYWANIE OBLICZEŃ Z UŻYCIEM ONP:

Do obliczania wartości wyrażeń zapisanych w ONP używa się stosu:

1. Inicjalizacja:
  - Utwórz pusty stos.
2. Przechodzenie przez wyrażenie postfiksowe:
  - Jeśli napotkasz **operand**, **push** go na stos.
  - Jeśli napotkasz **operator**, **pop dwie wartości** ze stosu, wykonaj operację i push wynik z powrotem na stos.
3. Po przetworzeniu wyrażenia:
  - Wynik końcowy będzie na wierzchu stosu.

Wyrażenie: $34+2 \times 7/$

1. Inicjalizacja

$34+2 \times 7/$ **STOS**

2.1. Jeśli napotkasz operand, push go na stos.

3 $4+2 \times 7/$ $\begin{matrix} 3 \\ \text{STOS} \end{matrix}$

2.1. Jeśli napotkasz operand, push go na stos.

4 $+2 \times 7/$ $\begin{matrix} 4 \\ 3 \\ \text{STOS} \end{matrix}$

2.2. Jeśli napotkasz operator, pop dwie wartości ze stosu, wykonaj operację i push wynik z powrotem na stos.

+ $2 \times 7/$ $\begin{matrix} 4 \\ 3 \\ \text{STOS} \end{matrix} \rightarrow 3 + 4 = 7 \rightarrow \begin{matrix} 7 \\ \text{STOS} \end{matrix}$

2.1. Jeśli napotkasz operand, push go na stos.

2 $\times 7/$ $\begin{matrix} 2 \\ 7 \\ \text{STOS} \end{matrix}$

2.2. Jeśli napotkasz operator, pop dwie wartości ze stosu, wykonaj operację i push wynik z powrotem na stos.

* $7/$ $\begin{matrix} 2 \\ 7 \\ \text{STOS} \end{matrix} \rightarrow 7 \times 2 = 14 \rightarrow \begin{matrix} 14 \\ \text{STOS} \end{matrix}$

2.1. Jeśli napotkasz operand, push go na stos.

7 $/$ $\begin{matrix} 7 \\ 14 \\ \text{STOS} \end{matrix}$

2.2. Jeśli napotkasz operator, pop dwie wartości ze stosu, wykonaj operację i push wynik z powrotem na stos.

/ $\begin{matrix} 7 \\ 14 \\ \text{STOS} \end{matrix} \rightarrow 14 \div 7 = 2 \rightarrow \begin{matrix} 2 \\ \text{WYNIK} \end{matrix}$

Ćwiczenie 6.1

Oblicz przy pomocy ONP:

a) $3 \cdot 4 +$

b) $5 \cdot 2 + 8 \cdot$

c) $6 \cdot 2 + 1 \cdot 1 + /$

d) $10 \cdot 4 - 2 \cdot 3 + \times$

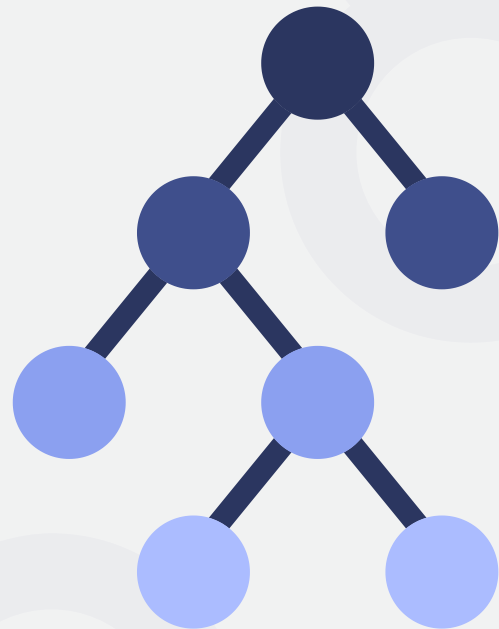
e) $100 \cdot 10 \cdot 5 - 2 \cdot \times /$

f) $3 \cdot 5 + 10 \cdot 2 - \times 4 /$

STERTA

Definicja:

Sterna to struktura danych, gdzie elementy są organizowane w sposób **hierarchiczny** - największy lub najmniejszy element znajduje się na górze. Dodatkowo każdy element można w dowolnym momencie modyfikować.

RODZAJE STERT

- **Min-heap:** Najmniejszy element na wierzchu.
- **Max-heap:** Największy element na wierzchu.

PODSTAWOWE OPERACJE NA STERCIE:

- **insert:** Dodaje nowy element.
- **delete:** Usuwa element z wierzchu.
- **extractMin/extractMax:** Zwraca i usuwa element z wierzchu.
- **heapify:** Przywraca właściwą strukturę sterty po zmianach

ZASTOSOWANIA STERTY:

- **Zarządzanie pamięcią:** Używana do alokacji pamięci w programach.

Informacje o sterce są dodatkowe, nie powinna się ona pojawić na maturze. Jednakże wspominam o niej, bo trudno ją pominąć jeśli już odnosimy się do stosu i kolejki

KOLEJKA

Definicja:

Kolejka to struktura danych, w której elementy są przechowywane i usuwane zgodnie z zasadą pierwszeństwa: **pierwszy na wejściu, pierwszy na wyjściu** (FIFO - First In, First Out).

(FIFO - FIRST IN, FIRST OUT)

Elementy są **dodawane** na **końcu** kolejki i **usuwane** z **przodu**.

Pierwszy element dodany do kolejki jest pierwszym, który zostanie z niej usunięty.

PODSTAWOWE OPERACJE NA KOLEJCE:

enqueue (dodawanie elementu)

Dodaje element na końcu kolejki.

dequeue (usuwanie elementu)

Usuwa element z przodu kolejki i może zwracać jego wartość.

front/peek (podglądanie pierwszego elementu)

Zwraca pierwszy element kolejki bez jego usuwania.

isEmpty (sprawdzanie, czy kolejka jest pusta)

Sprawdza, czy kolejka nie zawiera żadnych elementów.

IMPLEMENTACJA KOLEJKI:

Implementacja kolejki za pomocą tablicy

Kolejka jest reprezentowana jako tablica z wskaźnikami na początek i koniec.

Implementacja kolejki za pomocą dwóch stosów

Wykorzystuje dwa stosy do symulacji działania kolejki, jeden stos służy do dodawania elementów, a drugi do ich usuwania.

RODZAJE KOLEJEK:

Kolejka priorytetowa

Kolejka, w której każdy element ma przypisany priorytet, a elementy są usuwane z kolejki zgodnie z ich priorytetami.

Kolejka kołowa (circular queue)

Kolejka, w której końce są logicznie połączone tak, że pierwszy element jest następcą ostatniego, co efektywnie wykorzystuje przestrzeń.

Kolejka dwustronna (deque)

Struktura danych pozwalająca na dodawanie i usuwanie elementów zarówno z przodu, jak i z tyłu.

ZASTOSOWANIA KOLEJEK:

- Symulacja kolejek w środowiskach produkcyjnych i logistycznych
- Obsługa żądań w serwerach sieciowych
- Zarządzanie zadaniami w systemach operacyjnych
- Buforowanie danych w strumieniowaniu multimedialnym
- Zarządzanie zdarzeniami w programowaniu asynchronicznym

OCENIĆ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

InfaMatura

<https://forms.gle/KmzLCoLfusHsb5oD6>

CHAPTER N.7

Złożoność Obliczeniowa

Rodzaje Złożoności, Notacje, Klasy i Analiza
Złożoności Obliczeniowej.

Rodzaje Złożoności

ZŁOŻONOŚĆ CZASOWA (TIME COMPLEXITY):

- Oznacza **ilość czasu**, jaką algorytm potrzebuje na wykonanie się w zależności od **rozmiaru wejścia**.
- Mierzy się liczbą operacji podstawowych wykonanych przez algorytm.

ZŁOŻONOŚĆ PAMIĘCIOWA (SPACE COMPLEXITY):

- Oznacza **ilość pamięci**, jaką algorytm zużywa w zależności od **rozmiaru wejścia**.
- Uwzględnia pamięć potrzebną na przechowywanie danych wejściowych oraz dodatkowej pamięci używanej przez algorytm.

Notacje Oznaczające Złożoność Obliczeniową

$O(n)$ - Notacja dużego O:

- Opisuje **najgorszy** możliwy scenariusz (**czasu** lub **pamięci**) działania algorytmu w zależności od rozmiaru danych wejściowych **n**.

$\Omega(n)$ - Notacja dużego Omega:

- Opisuje **najlepszy** możliwy scenariusz (**czasu** lub **pamięci**) działania algorytmu w zależności od rozmiaru danych wejściowych **n**.

$\Theta(n)$ - Notacja dużego Theta:

- Opisuje **dokładny (średni)** scenariusz (**czasu** lub **pamięci**) działania algorytmu w zależności od rozmiaru danych wejściowych **n**.

Typowe Klasy Złożoności Czasowej

Stała (Constant Time) - $O(1)$

- Czas wykonania **nie zależy** od rozmiaru wejścia.
- **Przykład:** Dostęp do elementu tablicy.

Logarytmiczna (Logarithmic Time) - $O(\log n)$

- Czas wykonania rośnie **logarytmicznie** wraz z rozmiarem wejścia.
- **Przykład:** Przeszukiwanie binarne.

Liniowa (Linear Time) - $O(n)$

- Czas wykonania rośnie **liniowo** wraz z rozmiarem wejścia.
- **Przykład:** Przeszukiwanie liniowe.

Liniowo-logarytmiczna (Linearithmic Time) - $O(n \times \log n)$

- Czas wykonania rośnie **w tempie $n \log n$** .
- **Przykład:**
  - Sortowanie szybkie (**Quick Sort**),
  - Sortowanie przez scalanie (**Merge Sort**).

Kwadratowa (Quadratic Time) - $O(n^2)$

- Czas wykonania rośnie **proporcjonalnie do kwadratu** rozmiaru wejścia.
- **Przykład:**
  - Sortowanie bąbelkowe (**Bubble Sort**),
  - Sortowanie przez wstawianie (**Insertion Sort**).

Sześcienne (Cubic Time) - $O(n^3)$

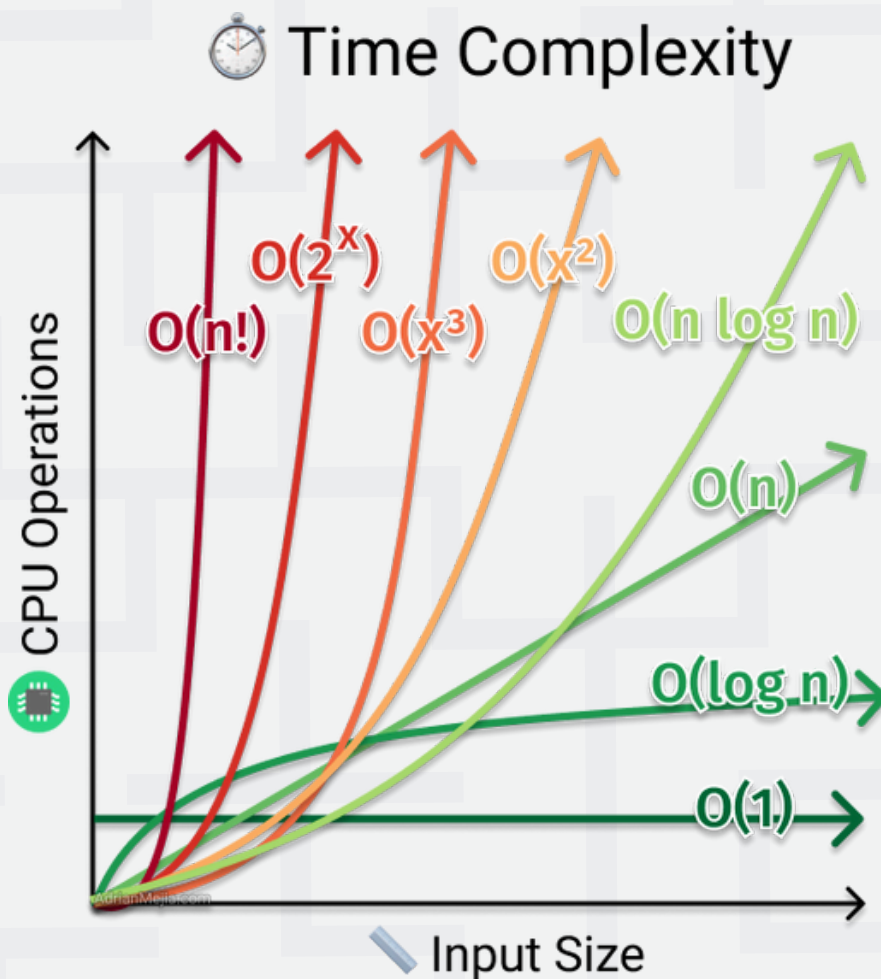
- Czas wykonania rośnie **proporcjonalnie do sześcianu** rozmiaru wejścia.
- **Przykład:** Algorytm Floyd-Warshall do znajdowania najkrótszych ścieżek w grafie.

Ekspansyjna (Exponential Time) - $O(2^n)$

- Czas wykonania rośnie **wykładniczo** wraz z rozmiarem wejścia.
- **Przykład:** Algorytm brute-force dla problemu komiwojażera

Złożoność Silni (Factorial Time Complexity) - $O(n!)$

- Czas wykonania algorytmu rośnie **wykładniczo w tempie silni** liczby wejściowej n
- Jest to **najgorsza** możliwych złożoność obliczeniowa
- **Przykład:** Algorytmy, które generują wszystkie permutacje elementów zbioru, ponieważ istnieje $n!$ możliwych permutacji dla zbioru n elementów.

UWAGA:

Przy sytuacjach, gdzie mamy na przykład $O(3n^2 + 2n + n + 1)$, zawsze bierzemy pod uwagę **najwyższy czynnik n** w złożoności obliczeniowej i pomijamy pozostałe. W podanym przykładzie pozostanie nam $O(n^2)$

Analiza Złożoności Algorytmów

NAJLEPSZY PRZYPADEK (BEST CASE):

- Analiza algorytmu w sytuacji, gdy działa on **najszybciej**.
- **Przykład:** Sortowanie bąbelkowe na już posortowanej tablicy.

ŚREDNI PRZYPADEK (AVERAGE CASE):

- Analiza algorytmu w **przeciętnych warunkach**.
- **Przykład:** Przeszukiwanie liniowe w średniej sytuacji.

NAJGORSZY PRZYPADEK (WORST CASE):

- Analiza algorytmu w sytuacji, gdy działa on **najwolniej**.
- **Przykład:** Przeszukiwanie binarne na tablicy, gdzie poszukiwanego elementu nie ma.

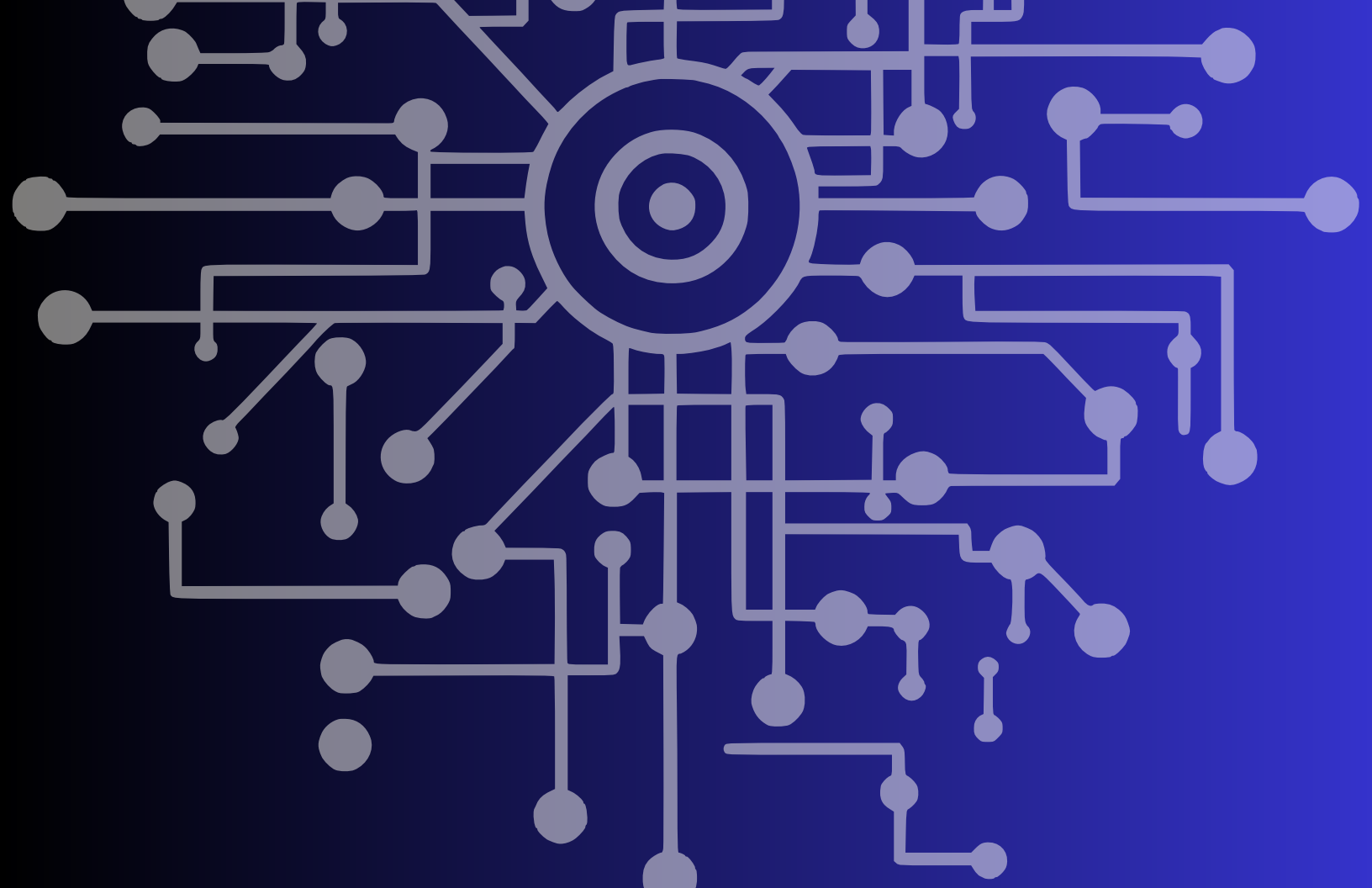
Znaczenie Złożoności Obliczeniowej

- **Efektywność:** Pozwala ocenić, jak efektywny jest algorytm w zależności od rozmiaru danych wejściowych.
- **Skalowalność:** Pomaga zrozumieć, jak algorytm będzie się zachowywał przy zwiększających się danych wejściowych.
- **Wybór algorytmu:** Pomaga w wyborze najbardziej odpowiedniego algorytmu do danego problemu.

OCEŃ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

<https://forms.gle/sxu5kdeUfHXwDes57>

CHAPTER N.8

Pseudokod

Podstawowe zasady: Przypisanie, Tablice,
Odczyt, Wczytywanie, Wypisywanie, Działania,
Warunki, Funkcje

Podstawowe zasady

ZMIENNE:

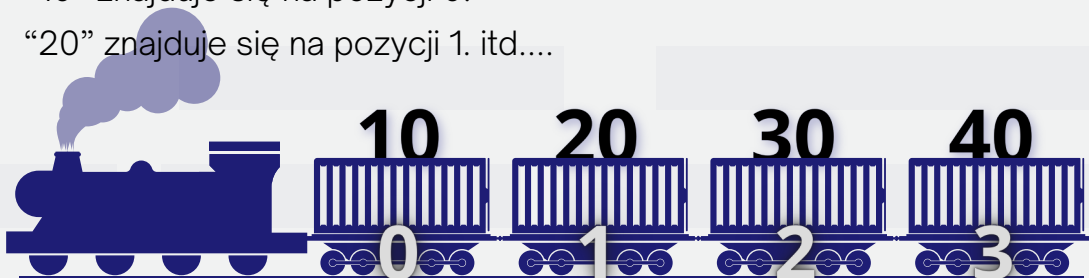
- Zmienną w pseudokodzie można przyrównać do **etykietowanego pudełka**, w którym przechowujemy **wartość**, mogą to być **liczby, tekst, wartości logiczne (prawda/fałsz)** czy **tablice**. Nazwa zmiennej pozwala łatwo odnaleźć i użyć to, co jest **w środku**. Wartości te **można zmieniać** w trakcie działania programu.

$wynik \leftarrow 1$ • wynik równa się 1
 $n \leftarrow 0$ • n równa się 0
 $n \leftarrow wynik$ • n równa się wynik, czyli 1

TABLICE:

- Tablice** to struktury danych, które przechowują kolekcję elementów tego samego typu w uporządkowany sposób.
  - Można sobie je wyobrazić jako pociąg, w którym każdy wagon to miejsce na przechowywanie jednego elementu, na przykład liczbę, literę lub inny typ danych.
- Indeks** to pozycja, pod którą znajduje się element w tablicy. Indeksowanie w tablicach zazwyczaj zaczyna się od **zera**. Oznacza to, że pierwszy element tablicy znajduje się pod indeksem 0, drugi pod indeksem 1, i tak dalej.
  - Można to sobie wyobrazić tak, że każdy wagon w pociągu ma przypisany **unikalny numer**
- Przykład:**
  - Załóżmy, że mamy tablicę liczb: [10, 20, 30, 40].
    - “10” znajduje się na pozycji 0.
    - “20” znajduje się na pozycji 1. itd....

$A[ ]$ • Definiowanie pustej tablicy
 $A[0 \dots n - 1]$ • Definiowanie pustej tablicy o **n** ilości elementów w niej
 $T[4] \leftarrow 3$ • Przypisanie do tablicy T na indeksie 4 wartości 3

ODCZYT, WCZYTYWANIE I WYPISYWANIE:

- **Odczyt** odnosi się do uzyskania wartości przechowywanej w zmiennej, aby można było jej użyć w obliczeniach lub operacjach logicznych. Odczyt to zwykle po prostu wykorzystanie wartości zmiennej w kodzie.

```
 $x \leftarrow 1$   
 $y \leftarrow x + 5$  • Odczytujemy wartość z “x” i dodajemy 5
```

W tym przypadku **x** jest odczytywane, a jego wartość jest używana do obliczenia **y**.

- **Wczytywanie** (czyli przyjmowanie danych wejściowych) polega na pobraniu danych od użytkownika i zapisaniu ich w zmiennej. W pseudokodzie wczytywanie często jest przedstawiane jako funkcja, która pyta użytkownika o dane.

```
wczytaj  $x$  • Pobierz wartość od użytkownika i przypisz do x
```

Użytkownik wprowadza wartość, która zostaje przypisana do zmiennej **x**.

- **Wypisywanie** (czyli prezentacja danych wyjściowych) polega na wyświetleniu wartości zmiennej lub wyniku obliczeń na ekranie lub w innym medium wyjściowym.

```
 $x \leftarrow 10$   
wypisz  $x$  • Wyświetl wartość przechowywaną w x
```

Wartość **10** zostanie wyświetlona na ekranie, ponieważ jest to aktualna wartość zmiennej **x**.

DOZWOLONE DZIAŁANIA:

- Dodawanie +

$suma \leftarrow x + y$

- Odejmowanie -

$roznica \leftarrow x - y$

- Mnożenia *

$iloczyn \leftarrow x * y$

- Dzielenie /

$iloraz \leftarrow x / y$

- Dzielenie z resztą MOD

$reszta \leftarrow x \text{ MOD } y$

- Dzielenie całkowite DIV

$calkowity \leftarrow x \text{ DIV } y$

- Nawiasowanie ( )

$wynik \leftarrow (x + y) / y$

- Sprawdzanie Równości, Nierówności i Różności =, <, >, ≤, ≥, ≠

$x < 5$

WARUNKI:

- **if (jeżeli)** to instrukcja, która wykonuje kod tylko wtedy, gdy określony warunek jest prawdziwy. Jeśli warunek jest spełniony, program wykonuje kod znajdujący się w **bloku if**

jeżeli $i < 5$ to:
wypisz i

- **else if (w przeciwnym wypadku jeżeli)** to dodatkowy warunek, który jest sprawdzany tylko jeśli poprzedni warunek **if** (lub inny **else if** przed nim) **nie** został spełniony. Pozwala to na sprawdzenie wielu różnych warunków, jeden po drugim.

w przeciwnym wypadku jeżeli $i > 5$ to:
wypisz $i + 3$

- **else (w przeciwnym wypadku)** to instrukcja, która zostanie wykonana, jeśli żaden z poprzednich warunków **if** lub **else if** nie zostanie spełniony.

w przeciwnym wypadku:
wypisz 5

ŁĄCZENIE WARUNKÓW:

Można połączyć kilka warunków, używając operatorów:

- **ORAZ** (AND): Wykonuje blok kodu tylko wtedy, gdy **oba** warunki są prawdziwe

jeżeli ($i < 5$ oraz $j > 10$) to:
wypisz i

- **LUB** (OR): Wykonuje blok kodu, jeśli przynajmniej jeden z warunków jest prawdziwy.

jeżeli ($i < 5$ lub $j > 10$) to:
wypisz i

ZAPRZECZENIA WARUNKÓW:

Można używać operatora **NIE** (zapisany jako NOT), aby **zaprzeczyć** warunkowi, czyli sprawdzić, czy warunek jest **falszywy**.

jeżeli (nie ($i < 5$)) to:
wypisz i

“ i ” jest **większe**
lub **równe** 5

W PEŁNYM KONTEKŚCIE:

jeżeli ($i < 5$ oraz ($j > 10$ lub nie ($k = 3$))) to:
wypisz i

W tym przykładzie “ i ” zostanie wypisane, gdy:

- “ i ” jest mniejsze od 5
- “ j ” jest większe od 10 **lub** “ k ” jest różne od 3

FUNKCJE

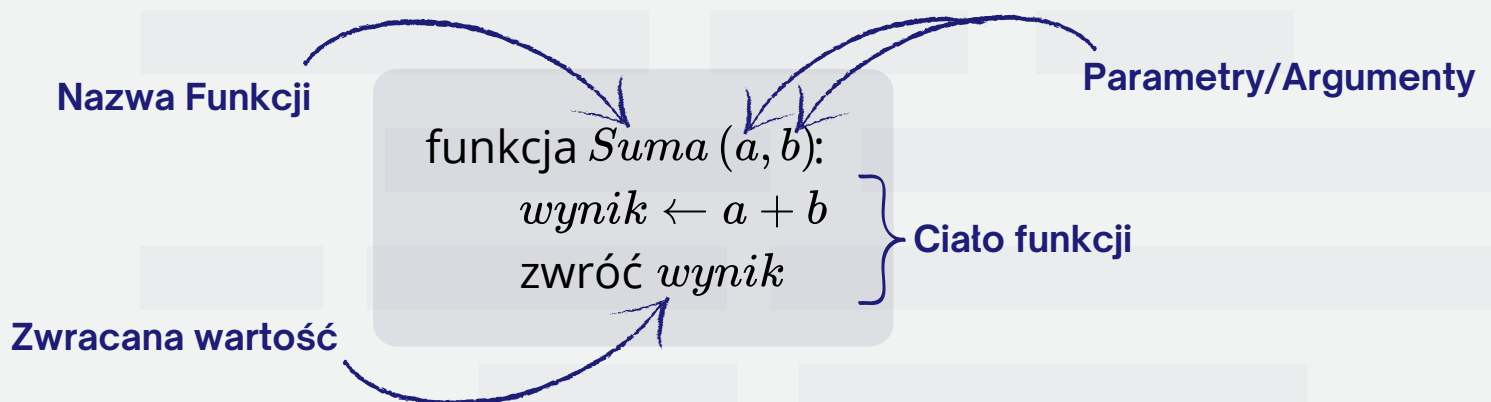
- **Funkcja** jest używana do reprezentacji bloku kodu, który wykonuje określoną operację lub obliczenie i jest zdefiniowany raz, ale może być wywoływany wielokrotnie z różnych miejsc w programie.

STRUKTURA FUNKCJI W PSEUDOKODZIE:

Funkcja w pseudokodzie zazwyczaj zawiera następujące elementy:

- **Nazwa funkcji:**
  - Jednoznacznie identyfikuje funkcję i jest używana do jej wywołania.
- **Parametry/Argumenty (opcjonalne):**
  - Zmienne przekazane do funkcji, które funkcja używa do wykonania operacji. Parametry są opcjonalne; funkcja może ich nie mieć.
- **Ciało funkcji:**
  - Zawiera instrukcje pseudokodu, które definiują, co funkcja ma robić.
- **Zwracana wartość (opcjonalnie):**
  - Wynik operacji wykonanej przez funkcję, który jest zwracany do miejsca, z którego funkcja została wywołana. Nie wszystkie funkcje muszą zwracać wartość.

PRZYKŁAD FUNKCJI W PSEUDOKODZIE:

WYWOŁANIE FUNKCJI:

- Funkcję można **wywołać**, podając jej **nazwę** oraz **argumenty (jeśli wymaga)**, które odpowiadają parametrom funkcji. Oto jak można wywołać powyższą funkcję:

```
 $x \leftarrow 5$   
 $y \leftarrow 10$   
 $sumaXY \leftarrow Suma(x, y)$   
wypisz  $sumaXY$ 
```

UŻYCIE FUNKCJI:

Funkcje w pseudokodzie są używane do:

- Organizacji kodu:** Dzielenie kodu na mniejsze, zarządzalne funkcje, które wykonują określone zadania.
- Unikania powtórzeń:** Jeśli ten sam blok kodu ma być używany wielokrotnie, lepiej jest umieścić go w funkcji i wywołać tę funkcję, zamiast kopiować i wklejać ten sam kod.
- Ukrywania szczegółów implementacji:** Użytkownik funkcji nie musi wiedzieć, jak funkcja działa wewnętrznie, aby z niej korzystać.

JAK CZYTAĆ PSEUDOKOD

Na maturze z informatyki jednym z typów zadań jest **analiza pseudokodu** i wykonanie związanych z nim poleceń. Kluczowe jest **zrozumienie** działania kodu, jego ograniczeń oraz tego, jak reaguje na różne dane wejściowe.

Wyróżniłbym **dwa** sposoby analizy:

- **blokowy**
- **linia po linii**

ANALIZA BLOKOWA

- **Zasada działania:** Polega na patrzeniu na cały fragment kodu jako na większe **bloki funkcjonalne**. Skupiamy się na ogólnym działaniu każdego bloku (np. **pętli, warunków, funkcji**), aby szybko zrozumieć główne założenia i cel programu bez wchodzenia w szczegóły każdej linii.
- **Zastosowanie:** Analizę blokową stosujemy głównie do szybkiego zapoznania się z podanym kodem i udzielenia odpowiedzi na kilka krótkich przykładów, które trzeba wykonać szybko.

ANALIZA LINIA PO LINII

- **Zasada działania:** Polega na dokładnym prześledzeniu każdej linii pseudokodu, uwzględniając jej działanie oraz wpływ na **zmienne** i **logikę** programu. Zalecam **zapisywanie wyniku każdej wykonanej linii**, aby uniknąć pomyłek. Dzięki temu możemy szczegółowo ocenić, jak kod zachowa się w różnych sytuacjach, w tym dla specyficznych danych wejściowych.
- **Zastosowanie:** Analizę linia po linii stosujemy głównie podczas **tworzenia własnego pseudokodu** i chęci jego sprawdzenia. Jest to również odpowiednia metoda przy zadaniach z **jednym złożonym przykładem** do pseudokodu.

OCENI PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

<https://forms.gle/gH1rkaQkuDfRxRPu6>

CHAPTER N.9

Iteracja

Struktury Sterujące: For, While, Do-While,
Zastosowania

Iteracja

Definicja:

Iteracja to technika programowania, w której blok kodu jest **wielokrotnie wykonywany**, dopóki spełniony jest **określony warunek**. Proces ten jest kontrolowany za pomocą struktur sterujących, takich jak **pętle**.

STRUKTURY STERUJĄCE:

- **Pętla for:** Używana, gdy liczba iteracji jest znana z góry.

- Przykład w pseudokodzie:

```
dla  $i \leftarrow 1..5$  wykonuj  
wypisz  $i$ 
```

Kropki w pseudokodzie oznaczają **zakres wartości**. W tym przykładzie “1..5”, oznacza to, że zmienna “i” przyjmie po kolei wartości **1, 2, 3, 4, 5**

- **Pętla while:** Używana, gdy liczba iteracji nie jest z góry znana, a zależy od warunku logicznego.

- Przykład w pseudokodzie:

```
 $i \leftarrow 0$   
dopóki  $i < 5$  wykonuj  
wypisz  $i$   
 $i \leftarrow i + 1$ 
```

- **Pętla do-while:** Używana w niektórych językach programowania (np. C, C++), gdzie blok kodu jest wykonany **co najmniej raz**, a następnie dopóki warunek jest spełniony.

- Przykład w pseudokodzie:

```
 $i \leftarrow 0$   
powtarzaj  
wypisz  $i$   
 $i \leftarrow i + 1$   
aż  $i < 5$ 
```

ZASTOSOWANIA:

- Przetwarzanie **list i tablic**:
  - Iteracja jest często używana do przetwarzania każdego elementu w strukturze danych.
- Algorytmy wyszukiwania:
  - Wyszukiwanie **liniowe** lub **binarne** w strukturach danych.

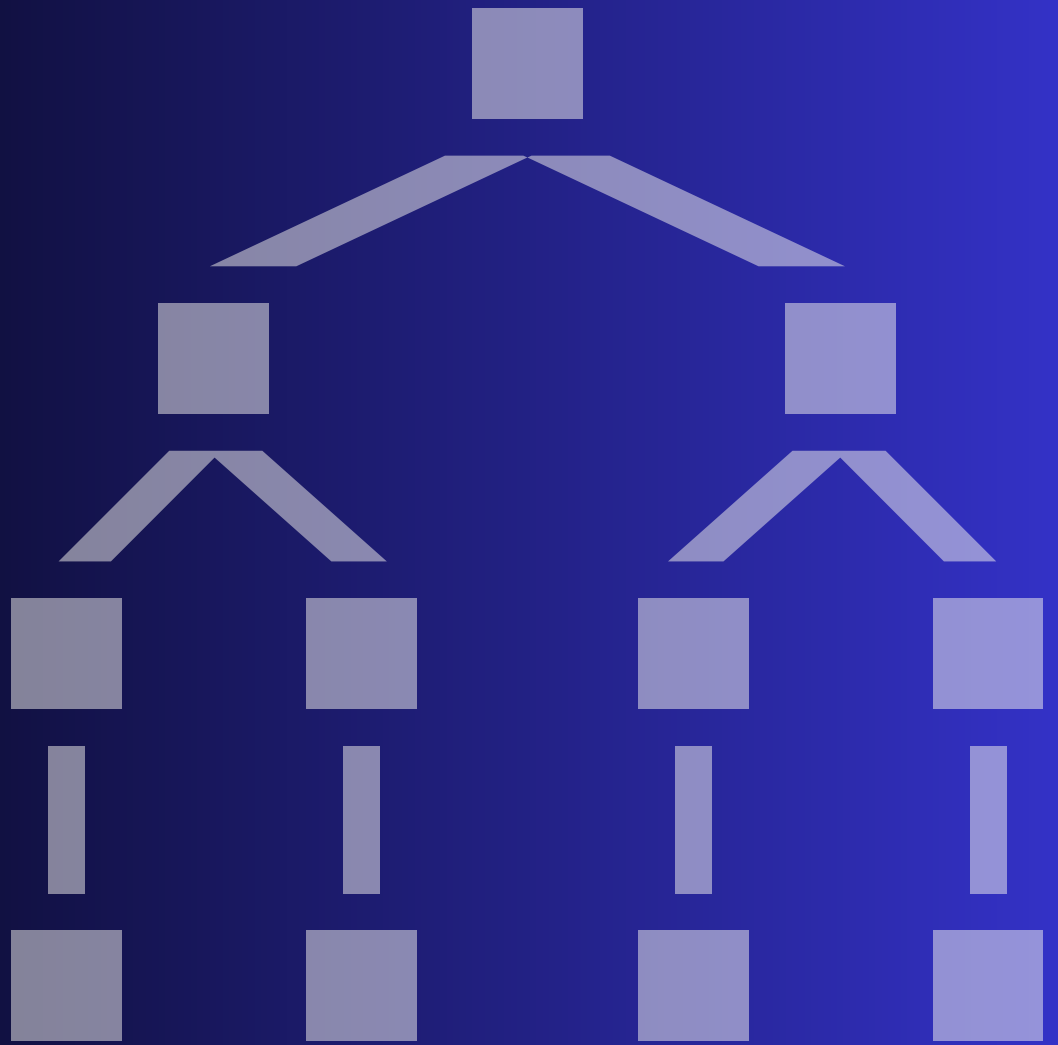
ZALETY ITERACJI:

- **Efektywność**:
  - Iteracja zazwyczaj zużywa mniej pamięci niż rekurencja, ponieważ nie ma potrzeby przechowywania wielu wywołań funkcji na stosie wywołań.
- **Czytelność**:
  - Dla niektórych problemów iteracja może być bardziej intuicyjna i łatwiejsza do zrozumienia niż rekurencja.
- **Kontrola**:
  - Pętle umożliwiają łatwą kontrolę nad iteracjami, co jest przydatne w wielu algorytmach.

OCENIĆ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

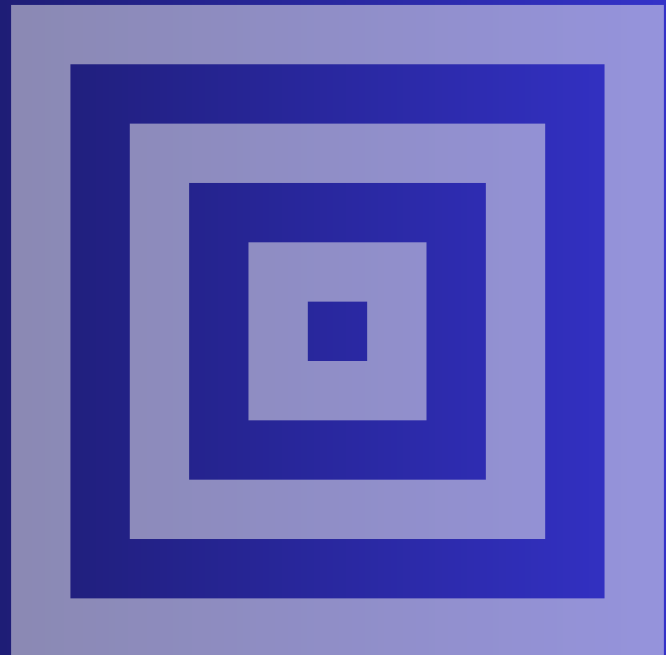

<https://forms.gle/BiBMhruT9zpD6QcL8>

CHAPTER N.10

Rekurencja

Podstawowe Elementy, Zastosowania,
Graficzne przedstawienie Rekurencji Drzewem

Rekurencja

Definicja:

Rekurencja to technika w programowaniu, gdzie funkcja wywołuje samą siebie w swoim ciele, aby rozwiązać mniejszą wersję problemu, aż osiągnie warunek końcowy (bazowy), który zatrzymuje rekursję.

PODSTAWOWE ELEMENTY REKURENCJI:

- **Warunek bazowy (przypadek bazowy):**
  - Punkt, w którym rekurencyjne wywołania się zatrzymują. Jest to najprostszy przypadek problemu, który może być rozwiązany bez dalszych wywołań funkcji.
- **Wywołanie rekurencyjne:**
  - Funkcja wywołuje samą siebie z argumentami zmniejszającymi problem, przybliżając go do warunku bazowego.

funkcja *silnia*(n):
jeżeli $n = 0$ to:
zwróć 1

w przeciwnym wypadku:

zwróć $n * \text{silnia}(n - 1)$

Warunek bazowy

Wywołanie rekurencyjne

ZASTOSOWANIA REKURENCJI:

- **Algorytmy sortowania:**
  - Quick Sort,
  - Merge Sort.
- **Rozwiązywanie problemów kombinatorycznych:**
  - problem wieży Hanoi,
  - generowanie permutacji.
- **Algorytmy dynamiczne:**
  - najdłuższy wspólny podciąg.

ZALETY REKURENCJI:

- **Łatwość rozumienia i implementacji:**
  - Problemy o naturalnym podziale na mniejsze podproblemy są często prostsze do zrozumienia i zakodowania rekurencyjnie.
- **Elegancki kod:**
  - Kod rekurencyjny często bywa krótszy i bardziej zwięzły.

ROZRYŚOWANIE REKURENCJI DRZEWEM

Aby łatwiej zrozumieć rekurencję, pomocne może być jej graficzne przedstawienie, na przykład za pomocą drzewa. Taka wizualizacja pozwala łatwiej zauważyć zależności, obserwować wykonywane działania i obliczać funkcje.

Zadanie 1.2. (1 pkt)

Dana jest funkcja f określona wzorem rekurencyjnym

$$\begin{cases} f(1) = 4 \\ f(n+1) = \frac{1}{1-f(n)} \quad \text{dla } n \geq 1 \end{cases}$$

Wtedy:

1.	$f(8) = \frac{1}{3}$	P	F
2.	$f(9) = \frac{3}{4}$	P	F
3.	$f(10) = 4$	P	F
4.	$f(100) = -\frac{1}{3}$	P	F

WYWOŁANIA REKURENCJI

Dla $n = 5$

5

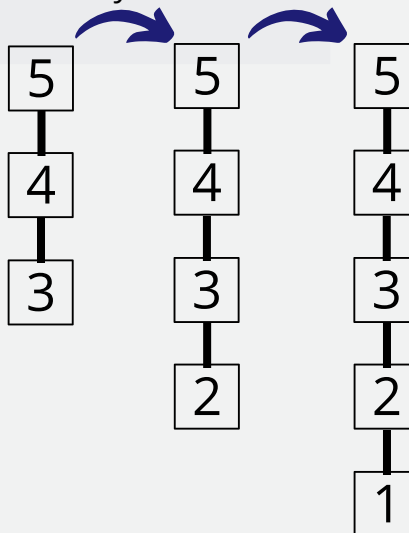
$$n = 4 \geq 1$$

$$f(5) = f(4+1) = \frac{1}{1-f(4)}$$

Jak widać do obliczenia $f(5)$ potrzebujemy $f(4)$

5
4

Analogicznie sprawdzamy następne, aż natrafimy na warunek bazowy

Warunek bazowy rekurencji, $f(1) = 4$, pozwala zacząć obliczenia, cofając się do poprzednich etapów rekurencji.

Dobrze mamy już stworzone drzewo, możemy zacząć obliczać wyniki.

$$\begin{aligned}
 \boxed{5} &= \frac{1}{1-f(4)} = \frac{1}{1-4} = -\frac{1}{3} \\
 \boxed{4} &= \frac{1}{1-f(3)} = \frac{1}{1-\frac{3}{4}} = \frac{1}{\frac{1}{4}} = 4 \\
 \boxed{3} &= \frac{1}{1-f(2)} = \frac{1}{1-(-\frac{1}{3})} = \frac{1}{\frac{4}{3}} = \frac{3}{4} \\
 \boxed{2} &= \frac{1}{1-f(1)} = \frac{1}{1-4} = -\frac{1}{3} \\
 \boxed{1} &= f(1) = 4
 \end{aligned}$$

Widać tu pewien cykl, który pozwala nam rozwiązać zadanie.

Dzięki podzieleniu liczby wejściowej n przez 3 z resztą, możemy natychmiast odczytać wynik na podstawie otrzymanej reszty, co daje nam trzy różne możliwe wyniki.

$$1 \div 3 = 0 \text{ } r \text{ } 1 \rightarrow 4$$

$$2 \div 3 = 0 \text{ } r \text{ } 2 \rightarrow -\frac{1}{3}$$

$$3 \div 3 = 1 \text{ } r \text{ } 0 \rightarrow \frac{3}{4}$$

$$8 \div 3 = 2 \text{ } r \text{ } 2 \rightarrow -\frac{1}{3}$$

$$9 \div 3 = 3 \text{ } r \text{ } 0 \rightarrow \frac{3}{4}$$

$$10 \div 3 = 3 \text{ } r \text{ } 1 \rightarrow 4$$

$$100 \div 3 = 33 \text{ } r \text{ } 1 \rightarrow 4$$

Wtedy:

1.	$f(8) = \frac{1}{3}$	P	×
2.	$f(9) = \frac{3}{4}$	×	F
3.	$f(10) = 4$	×	F
4.	$f(100) = -\frac{1}{3}$	P	×

Ćwiczenie 10.1

$$\begin{cases} g(1) = 2 \\ g(n+1) = 1 - g(n) + n \text{ dla } n \geq 1 \end{cases}$$

Oceń prawdziwość podpunktów:

- a) $g(6) = 2$
- b) $g(3) = g(8)$
- c) $g(10) = 8$
- d) funkcje g zwraca jedynie wartości dodatnie

OCENIĆ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

<https://forms.gle/wMP4wBfxSao5ykB57>

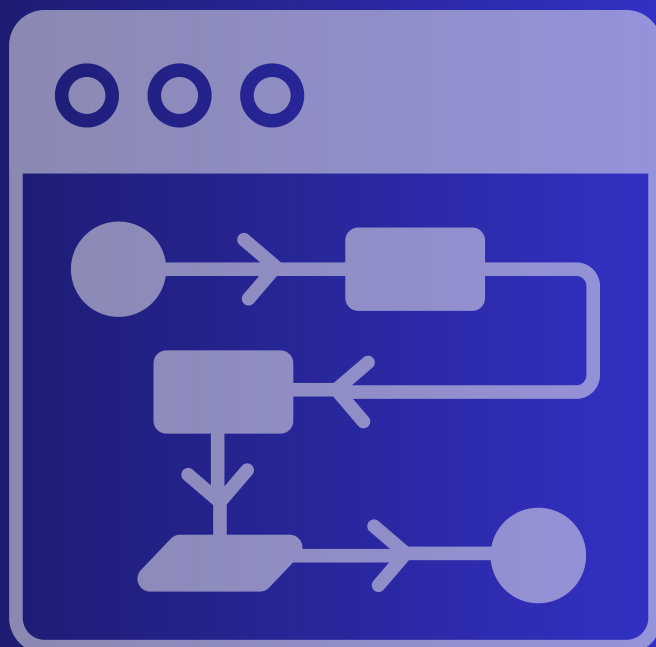

CHAPTER N.11

Algorytmy

Algorytmy Sortowania, Przeszukiwania,
Kryptograficzne

Algorytmy Sortowania

Algorytm sortowania to procedura obliczeniowa, która porządkuje elementy w zbiorze danych według określonego kryterium, na przykład w kolejności rosnącej lub malejącej.

SORTOWANIE BĄBELKOWE (BUBBLE SORT)

- Prosty algorytm sortowania działający poprzez wielokrotne przechodzenie przez listę, **porównywanie i zamienianie sąsiadujących elementów, jeśli są w złej kolejności**.
- Pierwszy element jest porównywany z drugim, drugi z trzecim, trzeci z czwartym itd. aż do ostatniego. Zamiana wywoływana jest przez niepoprawną kolejność.
- Cały taki proces od początku listy aż po sam koniec nazywamy **przejęciem**

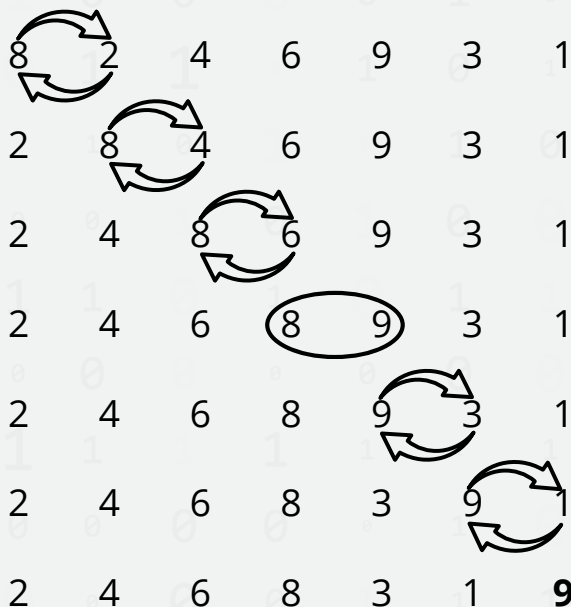
Wskazówka

Największy element z listy po jednym przejęciu, wypływa na wierzch tak samo jak bąbelki w napojach gazowanych, stąd nazwa sortowanie bąbelkowe

- Kiedy już algorytm dotrze do **końca listy**, największa wartość została już ustawiona w prawidłowej kolejności, algorytm **wraca znów na początek listy**. Zaczyna wtedy sortować **kolejny największy element** w **pozostalej części listy**, by znalazł się na prawidłowym miejscu.
- Przejęcia są wykonywane aż **wszystkie elementy** zostaną ustawione w **poprawnej kolejności**
- Ostatnie przejęcie sprawdza wszystkie elementy, jeśli w przejęciu nie zostanie wykonana żadna zamiana, sortowanie zostało zakończone.

WIZUALIZACJA SORTOWANIA BĄBELKOWEGO

Przejsie 1:

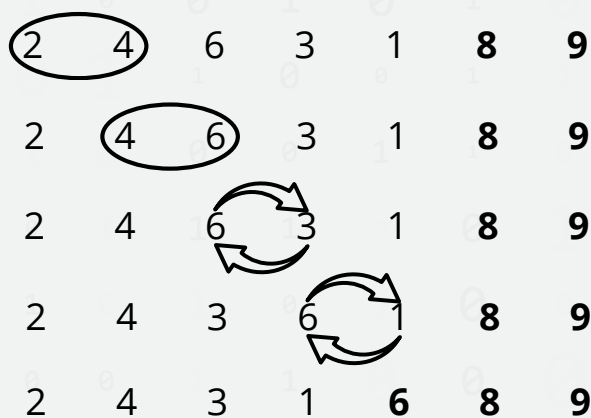
8 > 2? ✓ Zamiana
8 > 4? ✓ Zamiana
8 > 6? ✓ Zamiana
8 > 9? ✗ Brak Zamiany
9 > 3? ✓ Zamiana
9 > 1? ✓ Zamiana
Koniec listy,
zakończenie 1 Przejsia

Przejsie 2:

2 > 4? ✗ Brak Zamiany
4 > 6? ✗ Brak Zamiany
6 > 8? ✗ Brak Zamiany
8 > 3? ✓ Zamiana
8 > 1? ✓ Zamiana
Koniec czści listy,
zakończenie 2 Przejsia

Przejsie 3:

2 > 4? ✗ Brak Zamiany
4 > 6? ✗ Brak Zamiany
6 > 3? ✓ Zamiana
6 > 1? ✓ Zamiana
Koniec czści listy,
zakończenie 3 Przejsia

Przejście 4:

2 4 6 3 1 8 9

2 > 4? Brak Zamiany

2 4 6 3 1 8 9

4 > 6? Brak Zamiany

2 4 6 3 1 8 9

6 > 3? Zamiana

2 4 3 6 1 8 9

6 > 1? Zamiana

2 4 3 1 6 8 9

Koniec części listy,
zakończenie 4 Przejścia

Przejście 5:

2 4 3 1 6 8 9

2 > 4? Brak Zamiany

2 4 3 1 6 8 9

4 > 3? Zamiana

2 3 4 1 6 8 9

4 > 1? Zamiana

2 3 1 4 6 8 9

Koniec części listy,
zakończenie 5 Przejścia

Przejście 6:

2 3 1 4 6 8 9

2 > 3? Brak Zamiany

2 3 1 4 6 8 9

3 > 1? Zamiana

2 1 3 4 6 8 9

Koniec części listy,
zakończenie 6 Przejścia

Przejście 7:

2 3 4 6 8 9

2 > 1? Zamiana

1 2 3 4 6 8 9

Koniec części listy,
zakończenie 7 Przejścia

Przejście 8:

1 2 3 4 6 8 9

Brak zamiany w przejściu,
Koniec wykonywania
algorytmu

SORTOWANIE BĄBELKOWE W PSEUDOKODZIE

```
① list ← [5, 9, 4, 2, 6, 7, 1, 2, 4, 3]
② last ← dł(list)
③ swap ← True
  i ← 0
④ dopóki i < (last - 1) oraz (swap = True):
    swap ← False
    ⑤ dla j ← 0...(last - i - 2):
      ⑥ jeżeli list[j] > list[j+1]:
        temp ← list[j]
        list[j] ← list[j+1]
        list[j+1] ← temp
        swap ← True
    ⑦ i ← i + 1
⑧ wypisz list
```

- 1 **Inicjalizacja listy:** Lista o nazwie **list** jest zdefiniowana z zestawem wartości. Na przykładzie: [5, 9, 4, 2, 6, 7, 1, 2, 4, 3].
- 2 **Obliczenie długości listy:** Zmienna **last** jest inicjalizowana jako **długość listy**. Jest to potrzebne, aby wiedzieć, jak daleko iterować w pętlach. Jest wykorzystywana funkcja **dł()**. Nie jest ona dostępna w podstawowej wersji pseudokodu. Jednakże często w zadaniach maturalnych jeśli jest potrzebna, będzie zadeklarowana.
- 3 **Zmienna sterująca pętlą:** Zmienna **swap** jest ustawiona na **True**, aby uruchomić pętlę **dopóki** i kontrolować, czy w danym przejściu pętli nastąpiła jakakolwiek zamiana elementów.
- 4 **Pętla główna - dopóki:** Ta pętla będzie kontynuowana, dopóki nie przejdziemy przez **całą listę** ($i < last - 1$) oraz będą **występować zamiany** (**swap = True**). Przed **rozpoczęciem każdego przejścia pętli** wewnętrznej ustawiamy **swap na False**.
- 5 **Pętla wewnętrzna - dla:** Iteruje przez listę **od początku do last - i - 2**. Długość iteracji **zmniejsza się** z każdym kolejnym przejściem pętli zewnętrznej, ponieważ **ostatni element** (lub więcej) jest już na **swoim miejscu**.

```

① list ← [5, 9, 4, 2, 6, 7, 1, 2, 4, 3]
② last ← dł(list)
③ swap ← True
  i ← 0
④ dopóki i < (last - 1) oraz (swap = True):
    swap ← False
    ⑤ dla j ← 0...(last - i - 2):
      ⑥ jeżeli list[j] > list[j+1]:
        temp ← list[j]
        list[j] ← list[j+1]
        list[j+1] ← temp
        swap ← True
    ⑦ i ← i + 1
⑧ wypisz list

```

6 Warunek - jeżeli: W tej części kodu sprawdzamy, czy aktualny element **list[j]** jest **większy** niż element następny **list[j+1]**. Jeśli tak, to:

- **Zamieniamy je** miejscami, używając zmiennej tymczasowej **temp**.
- Ustawiamy **swap na True**, oznaczając, że została wykonana zamiana i konieczne może być kolejne przejście przez listę.

7 Inkrementacja licznika: Po każdym przejściu przez pętlę wewnętrzną zwiększamy **i o 1**. Zapewnia to, że kolejny przejście pętli wewnętrznej będzie **krótszy o jeden element**.

8 Wypisanie posortowanej listy: Na końcu, po zakończeniu wszystkich pętli, lista jest posortowana od najmniejszego do największego elementu i jest wypisywana.

ZŁOŻONOŚĆ CZASOWA

najlepsza

$\Omega(n)$

średnia

$\Theta(n^2)$

najgorsza

$O(n^2)$

ZŁOŻONOŚĆ PAMIĘCIOWA

$O(1)$

Algorytm składa się z:

- 6 instrukcji o złożoności $O(1)$
- pętli zagnieżdżonych
  - zewnętrzna pętla while - $O(n)$
  - wewnętrzna pętla for - $O(n)$

Złożoność pamięciowa algorytmu

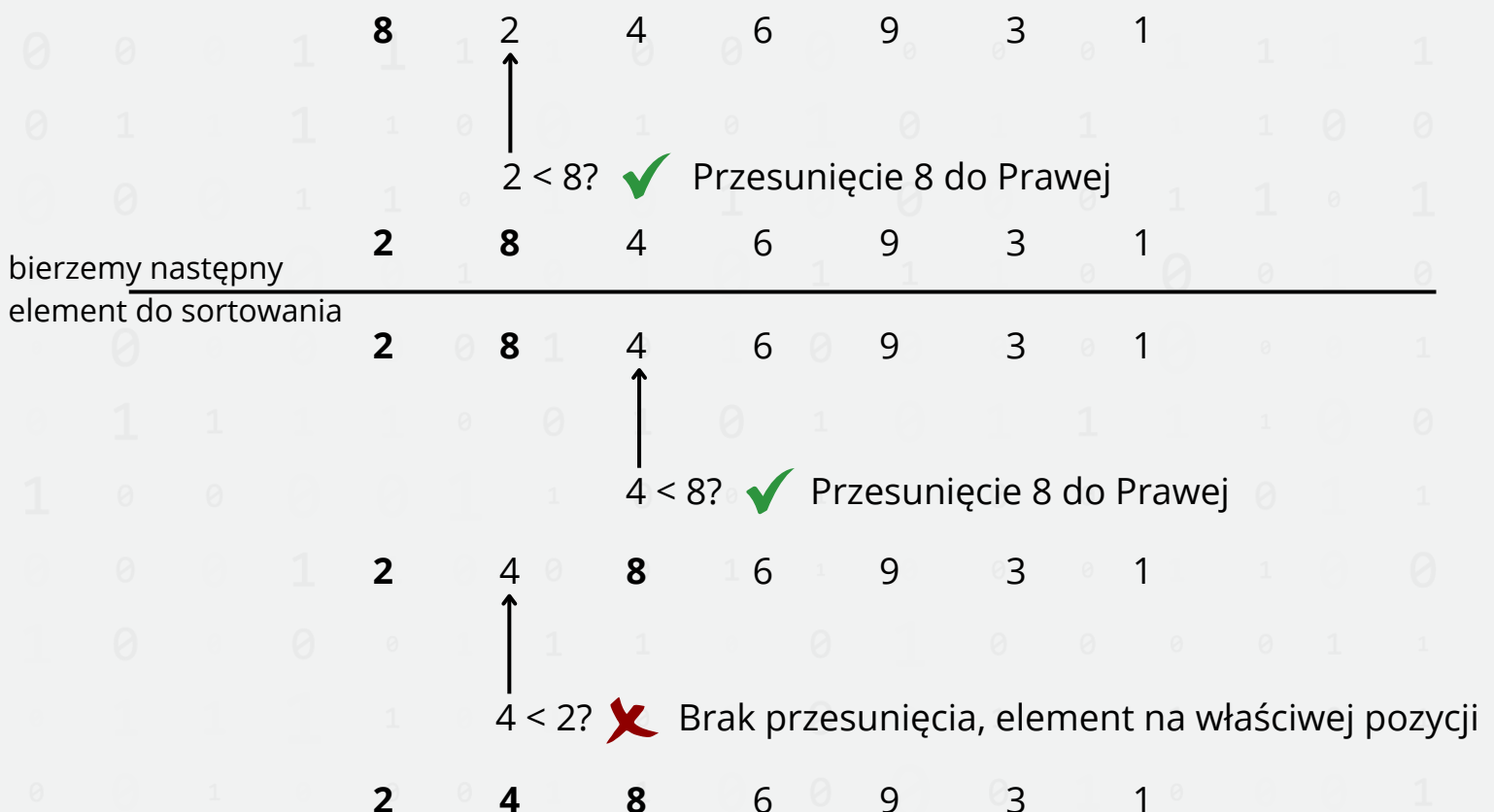
sortowania bąbelkowego to **$O(1)$** , co oznacza, że algorytm ten **nie wymaga** dodatkowej pamięci poza przechowywaną listą.

SORTOWANIE PRZEZ WSTAWIANIE (INSERTION SORT)

- Sortowanie przez wstawianie, działa tak, że sortuje tylko jeden element na raz poprzez ustawienie go na prawidłowej pozycji w nieposortowanej liście. Ten proces jest powtarzany aż algorytm przejdzie po wszystkich elementach listy.
- Dokładniej element który jest w danym momencie sortowany jest porównywany do każdego poprzedniego sortowanego elementu.
  - Jeśli jest mniejszy niż poprzedni element, wtedy poprzedni element jest przesuwany w prawo, a obecnie sprawdzana wartość zajmuje jego miejsce.
  - Jeśli jest większy niż poprzedni element, oznacza to że jest on na prawidłowej pozycji i algorytm bierze kolejny element do sortowania.

WIZUALIZACJA SORTOWANIA PRZEZ WSTAWIANIE

 8 jest już uznane za posortowane, ponieważ jest pierwsze

2	4	8	6	9	3	1

2	4	8	6	9	3	1

6 < 8?

Przesunięcie 8 do Prawej

2	4	6	8	9	3	1

6 < 4?

Brak przesunięcia, element na właściwej pozycji

2	4	6	8	9	3	1

2	4	6	8	9	3	1

9 < 8?

Brak przesunięcia, element na właściwej pozycji

2	4	6	8	9	3	1

2	4	6	8	9	3	1

3 < 9?

Przesunięcie 9 do Prawej

3 < 8?

Przesunięcie 8 do Prawej

3 < 6?

Przesunięcie 6 do Prawej

3 < 4?

Przesunięcie 4 do Prawej

3 < 2?

Brak przesunięcia, element na właściwej pozycji

2	3	4	6	8	9	1

2	3	4	6	8	9	1

1 < 9?

Przesunięcie 9 do Prawej

1 < 8?

Przesunięcie 8 do Prawej

1 < 6?

Przesunięcie 6 do Prawej

1 < 4?

Przesunięcie 4 do Prawej

1 < 3?

Przesunięcie 3 do Prawej

1 < 2?

Przesunięcie 2 do Prawej

Brak przesunięcia, element na pierwszej pozycji

1	2	3	4	6	8	9

SORTOWANIE PRZEZ WSTAWIANIE W PSEUDOKODZIE

```
① list ← [5, 9, 4, 2, 7, 1, 2, 4, 3]
   n ← dł(list)
② dla i ← 1...(n - 1) wykonuj:
   ③ item ← list[i]
     position ← i
   ④ dopóki position > 0 oraz list[position - 1] > item wykonuj:
     ⑤ list[position] ← list[position - 1]
       position ← position - 1
   ⑥ list[position] ← item
⑦ wypisz list
```

- 1 **Inicjalizacja listy i zmiennej n:** Pseudokod zaczyna od zdefiniowania listy wartości, np. [5, 9, 4, 2, 7, 1, 2, 4, 3], a następnie przypisuje do zmiennej **n** długość tej listy.
- 2 **Pętla główna:** Pętla **dla** rozpoczyna iterację od **indeksu 1 aż do n-1**. Wartości indeksu **i** reprezentują pozycję elementu w liście, który ma być wstawiony na odpowiednie miejsce.

Przypomnienie

W informatyce **indeksowanie** zaczynamy od **0**. Więc tutaj zaczynając pętlę od **i** równym **1**, zaczynamy od elementu na drugiej pozycji, nie na pierwszej.

- 3 **Pobieranie elementu i określenie pozycji startowej:** W każdej iteracji pętli głównej pobierany jest **element** z listy na pozycji **i** (przechowywany w zmiennej **item**) oraz ustawiana jest zmienna **position** na wartość **i**, co oznacza aktualną pozycję elementu w procesie wstawiania.
- 4 **Pętla wewnętrzna:** Wewnętrzna pętla **dopóki** kontynuuje działanie, dopóki **position** jest **większe od 0** (czyli element nie jest pierwszym elementem w liście) i element poprzedzający (na pozycji **position - 1**) jest **większy** od wstawianego elementu (**item**).

```

① list ← [5, 9, 4, 2, 7, 1, 2, 4, 3]
  n ← dł(list)
② dla i ← 1...(n - 1) wykonuj:
  ③ item ← list[i]
    position ← i
  ④ dopóki position > 0 oraz list[position - 1] > item wykonuj:
    ⑤ list[position] ← list[position - 1]
      position ← position - 1
  ⑥ list[position] ← item
⑦ wypisz list

```

- ⑤ **Przesuwanie elementów:** Jeśli warunki są spełnione,
- element na pozycji **position - 1** (większy element) jest przesuwany na pozycję **position**.
  - Następnie **position** jest **dekrementowane o 1**, aby kontynuować porównania z kolejnymi elementami w lewo.
- ⑥ **Wstawienie elementu:** Po wyjściu z pętli **dopóki**, wstawiany element (**item**) jest umieszczany na swojej nowej pozycji w posortowanej części listy.
- ⑦ **Wypisanie posortowanej listy:** Po zakończeniu wszystkich iteracji pętli **dla**, lista jest wypisywana, co daje listę **posortowaną rosnąco**.

ZŁOŻONOŚĆ CZASOWA

najlepsza
 $\Omega(n)$

średnia
 $\Theta(n^2)$

najgorsza
 $O(n^2)$

Algorytm składa się z:

- 5 instrukcji o złożoności $O(1)$
- pętli zagnieżdżonych
  - zewnętrzna pętla for - $O(n)$
  - wewnętrzna pętla while - $O(n)$

ZŁOŻONOŚĆ PAMIĘCIOWA

$O(1)$

Złożoność pamięciowa algorytmu

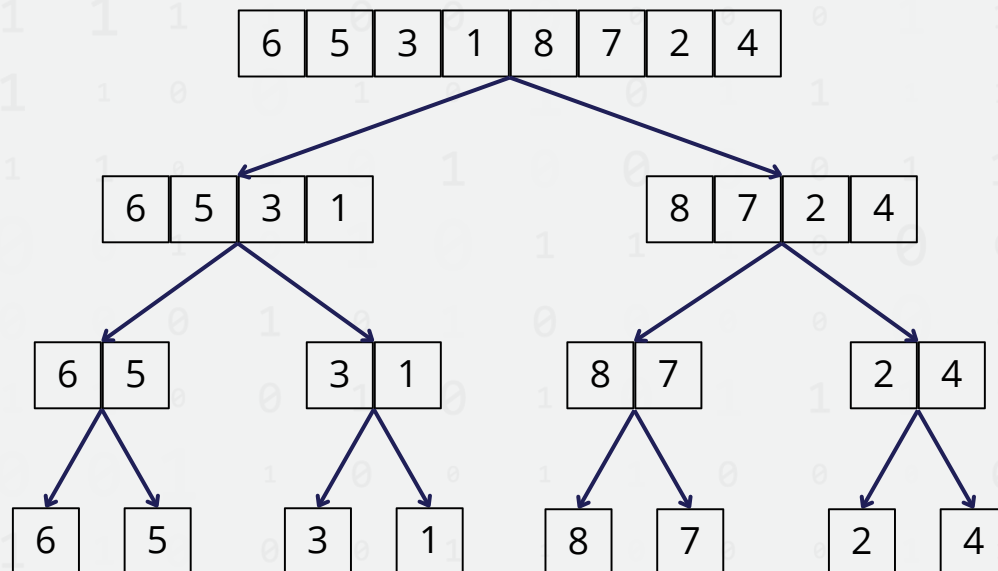
sortowania przez wstawianie to **$O(1)$** , co oznacza, że algorytm ten **nie wymaga** dodatkowej pamięci poza przechowywaną listą.

SORTOWANIE PRZEZ SCALANIE (MERGE SORT)

- Merge sort dzieli listę na coraz mniejsze części, wykorzystując zasadę “**dziel i zwyciężaj**”, aż każda ma jeden element. Następnie łączy te części, porównując elementy i układając je w odpowiedniej kolejności, aż powstanie posortowana lista.
- Dokładne kroki algorytmu:
  - **Podział:** Podziel zbiór danych na mniejsze podzbiory, dzieląc go na pół (Dziel), aż każdy zbiór ma 1 element.
  - **Scalanie:** Połącz pary podzbiorów, porównując pierwszą wartość z każdą z inną wartością w kolejnych zbiorów (Zwyciężaj).
  - **Powtórzenie:** Powtarzaj krok 2, aż wszystkie podzbiory zostaną scalone w jeden, posortowany zbiór.

WIZUALIZACJA SORTOWANIA PRZEZ SCALANIE

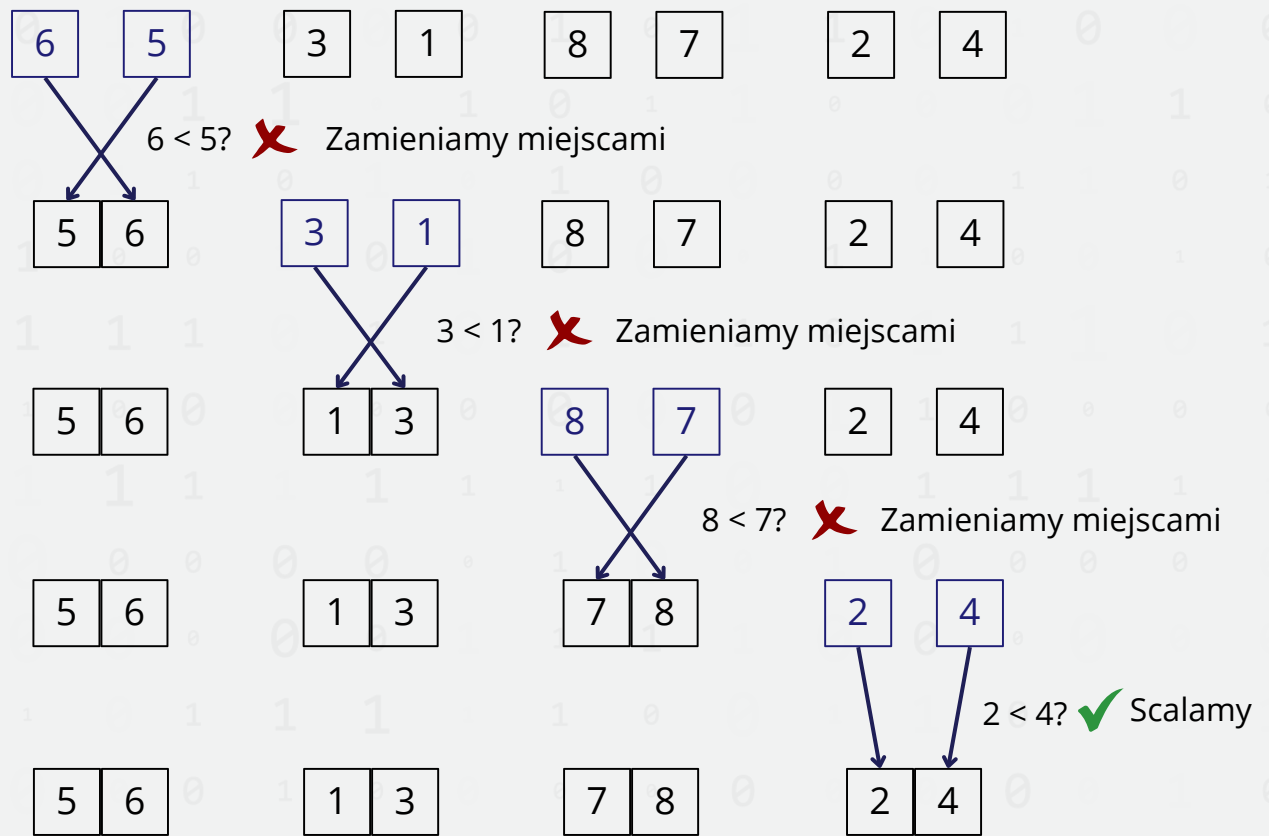
Podział:

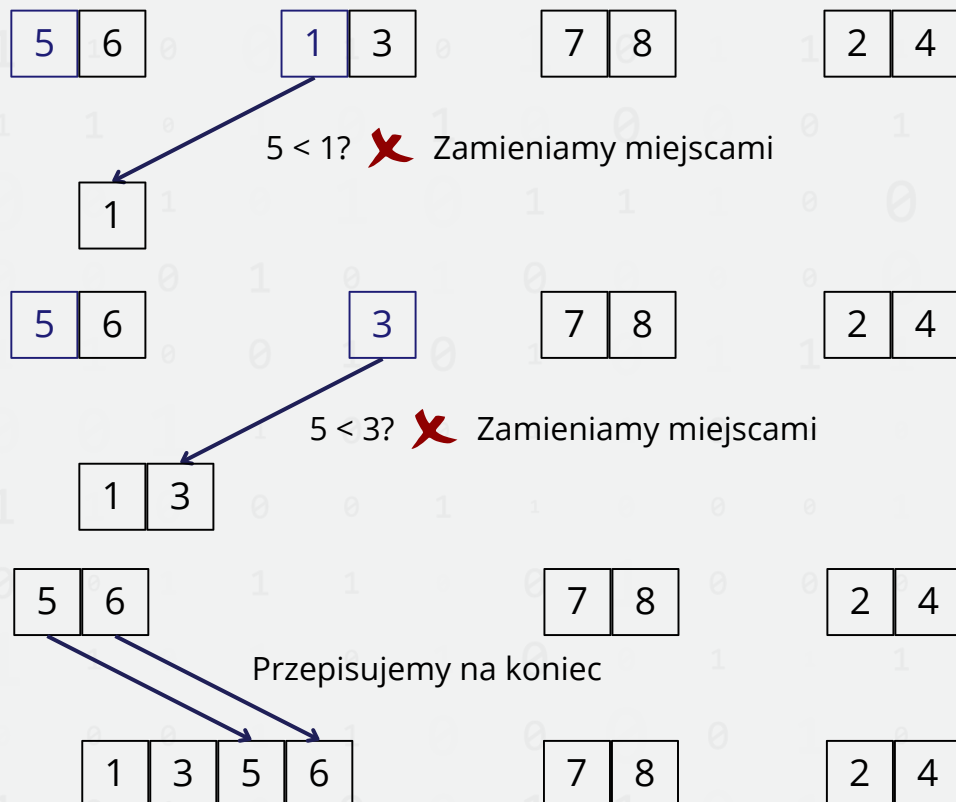
- Podział zakończony, ponieważ otrzymaliśmy jedno elementowe zbiory.

Scalanie

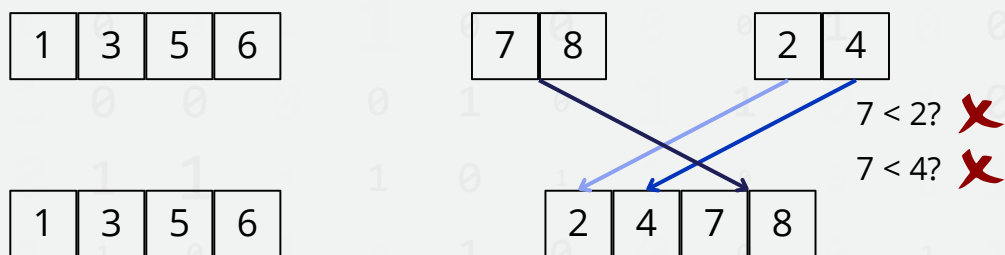
- Porównujemy elementy w każdej parze

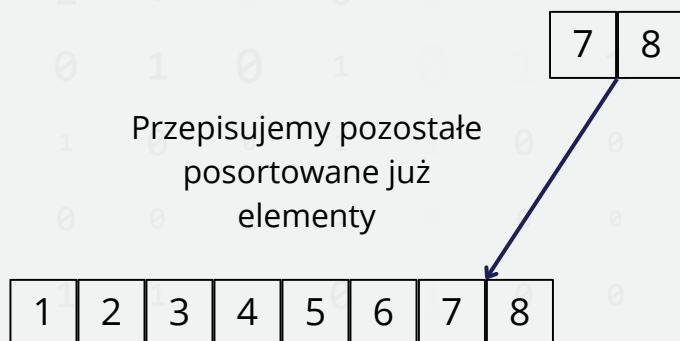
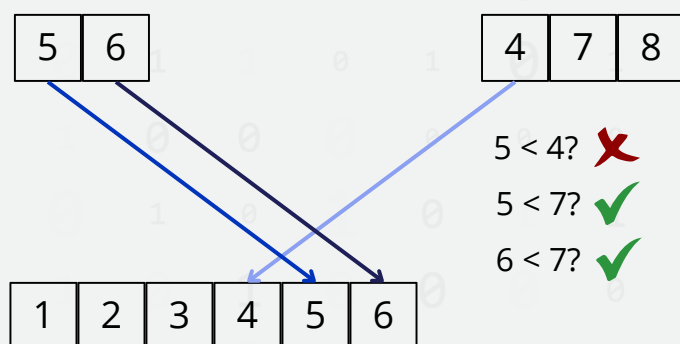
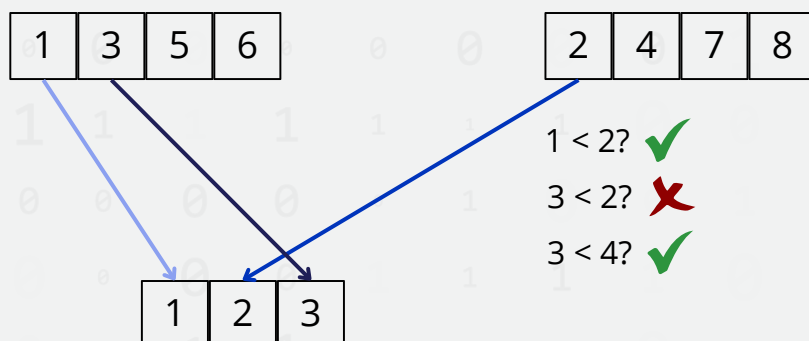
- Porównujemy elementy w 2 zbiorach a następnie scalamy.

Scalanie

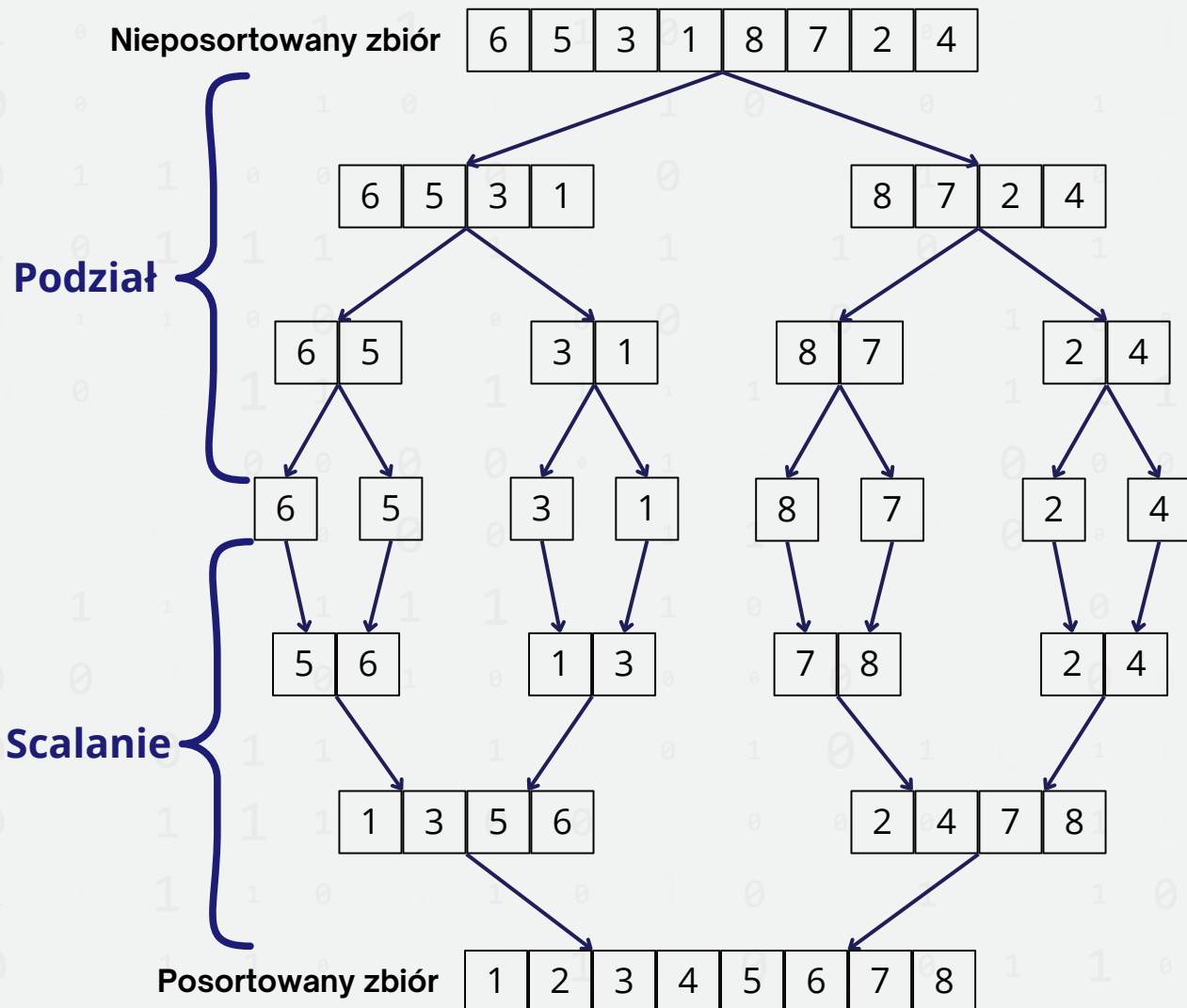

- Porównujemy elementy w 2 zbiorach a następnie scalamy.
- Ten który jest mniejszy wpisujemy w nowy zbiór

Otrzymujemy posortowany zbiór

UPROSZCZONA WIZUALIZACJA SORTOWANIA PRZEZ SCALANIE

ZŁOŻONOŚĆ CZASOWA

ZŁOŻONOŚĆ PAMIĘCIOWA

najlepsza $\Omega(n \times \log n)$
średnia $\Theta(n \times \log n)$
najgorsza $O(n \times \log n)$

$O(n)$

Algorytm **merge sort** ma złożoność obliczeniową **$O(n \log n)$** we wszystkich przypadkach, ponieważ zawsze **dzieli** listę na **połowy** i **scala** je w **porządku rosnącym**.

Merge sort wymaga **dodatkowej pamięci** do przechowywania skopiowanych podtablic podczas scalania. Używa przestrzeni **$O(n)$** , ponieważ potrzebuje miejsca na **tymczasowe przechowywanie elementów**, które są łączone.

SORTOWANIE SZYBKIE (QUICK SORT)

- Algorytm sortowania wykorzystujący zasadę „**dziel i zwyciężaj**”. Dzieli listę na mniejsze **podlisty** wokół wybranego elementu zwanego **pivotem**.
- Wybór elementu osiowego (pivot):** Algorytm wybiera jeden element z listy, który będzie służył jako punkt podziału. Wybór tego elementu może być losowy lub może to być pierwszy, ostatni, środkowy element z listy.
  - Podział (partitioning):** Lista jest dzielona na dwie podlisty: elementy mniejsze niż pivot są przesuwane na lewą stronę, a elementy większe na prawą stronę pivotu.
  - Rekurencyjne sortowanie:** Obie podlisty są sortowane rekurencyjnie stosując te same kroki 1, 2 i 3.
  - Łączenie:** Ponieważ sortowanie działa w miejscu (in-place), nie jest potrzebne dodatkowe łączenie.
- Algorytm kończy działanie, kiedy wszystkie podlisty składają się z jednego lub żadnego elementu, co oznacza, że są już posortowane. Quick Sort jest szybki i efektywny dla dużych zbiorów danych.

ZŁOŻONOŚĆ CZASOWA

najlepsza   **średnia**   **najgorsza**
 $\Omega(n \times \log n)$ $\Theta(n \times \log n)$ $O(n^2)$

Typowa złożoność obliczeniowa to $O(n \log n)$ dla przypadku średniego, ale w najgorszym przypadku może osiągnąć $O(n^2)$, zwłaszcza gdy **pivoty** są źle wybrane (np. zawsze najmniejszy lub największy element).

ZŁOŻONOŚĆ PAMIĘCIOWA

$O(n)$

Quick Sort wykorzystuje pamięć stosu do przechowywania danych o rekurencji. Każde rekurencyjne wywołanie zużywa przestrzeń na stosie dla zwracanych adresów i zmiennych lokalnych. W najgorszym przypadku, gdy rekurencja dochodzi do pojedynczego elementu na każdym poziomie (np. gdy pivot jest zawsze największy lub najmniejszy), głębokość stosu może osiągnąć **$O(n)$** .

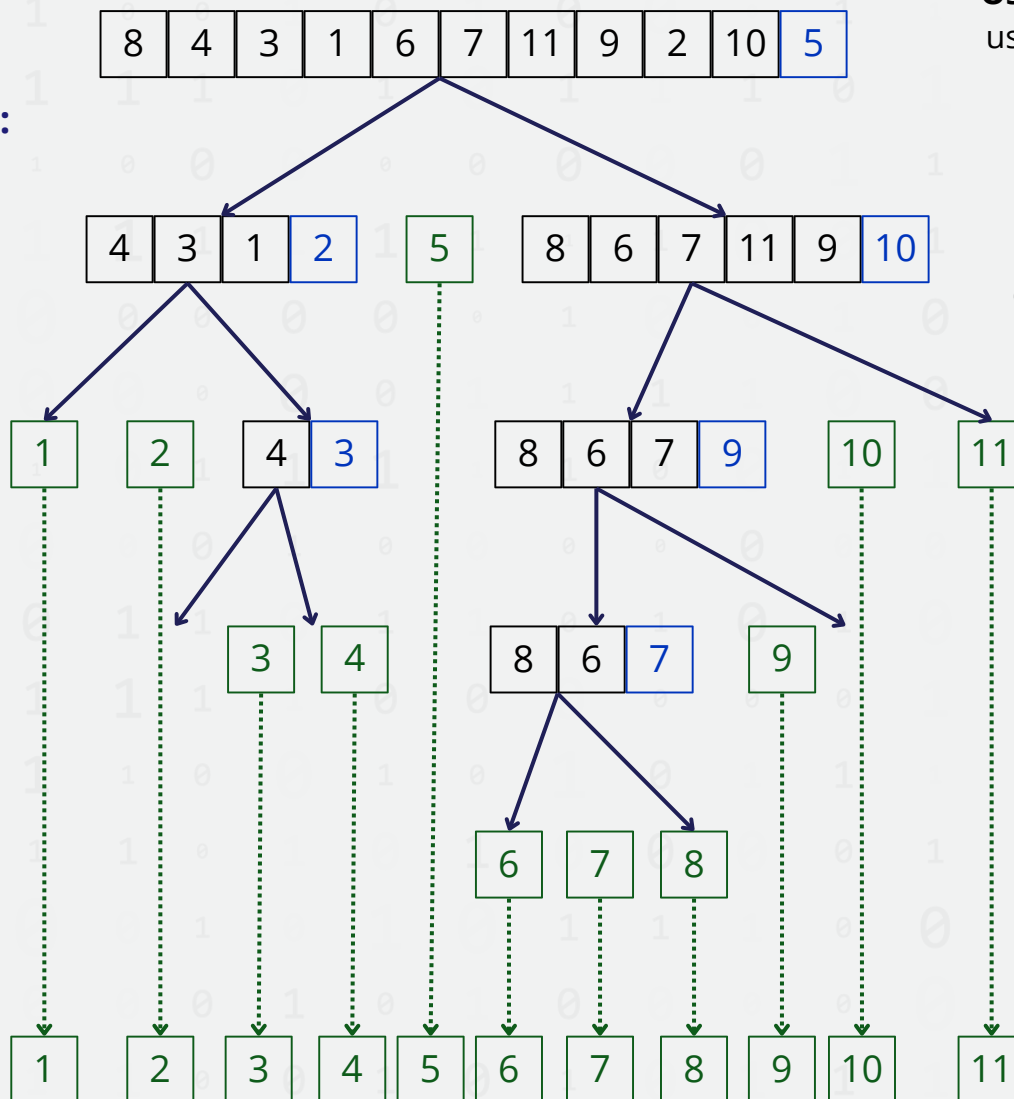

UPROSZCZONA WIZUALIZACJA SZYBKIEGO SORTOWANIA (QUICK SORT)

Podział:

Ostatni element
ustalwiamy jako
pivot

Elementy
posortowane
oznaczamy na
zielono

Posortowany zbiór

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

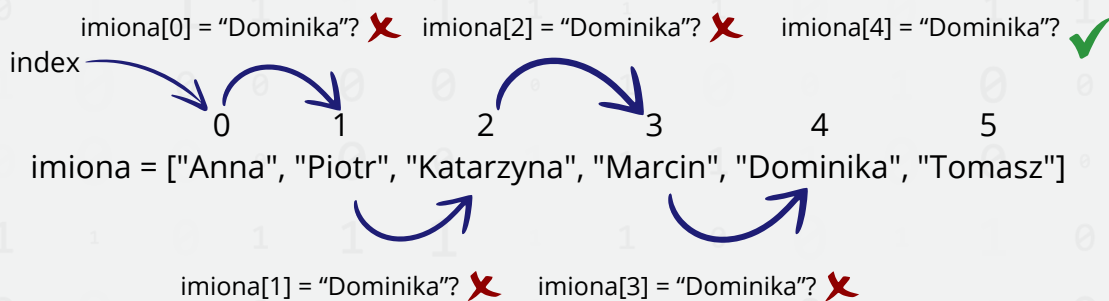
Algorytmy Przeszukiwania

Algorytmy przeszukiwania to metody służące do znalezienia **konkretnego** elementu w zbiorze danych. Mogą one operować na różnorodnych strukturach danych, takich jak listy, tablice, drzewa czy grafy. My skupiamy się jedynie na 2 pierwszych.

PRZESZUKIWANIE LINIOWE (LINEAR SEARCH)

- Przeszukiwanie listy przez sprawdzanie każdego elementu od początku do końca.

Element do znalezienia: "Dominika"


```
list ← imiona
item ← "Dominika"
index ← -1
i ← 0
found ← False
dopóki i < dł(list) oraz found = False
    jeżeli list[i] = item to:
        index ← i
        found ← True
    i ← i + 1
wypisz index
```

Algorytm rozpoczyna od ustawienia **indeksu na -1**, co oznacza, że element nie został jeszcze znaleziony. Następnie **iteruje** przez każdy element listy od początku do końca. Jeśli znajdzie szukany element, aktualizuje zmienną **index na bieżącą pozycję** i przerywa pętlę. Na zakończenie, wypisuje wartość zmiennej `index`, która pokaże pozycję skutanego elementu w liście

ZŁOŻONOŚĆ CZASOWA

najlepsza

$\Omega(1)$

średnia

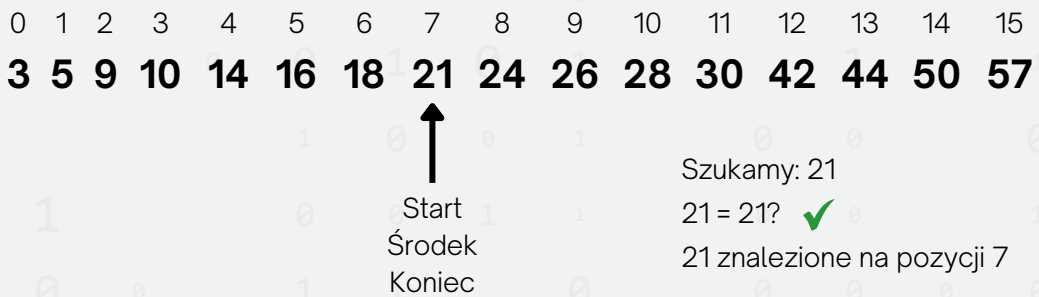
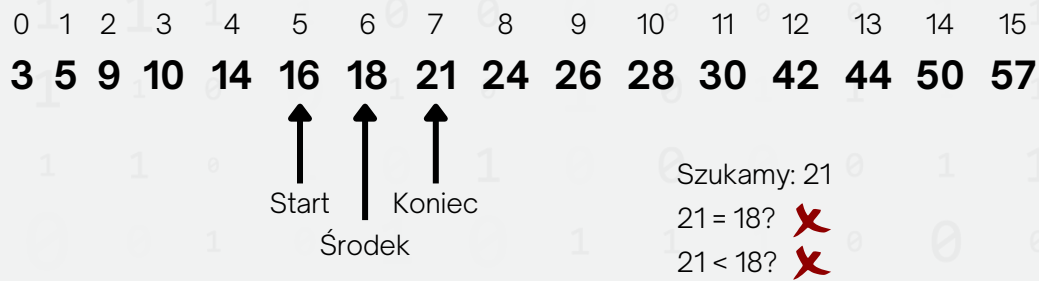
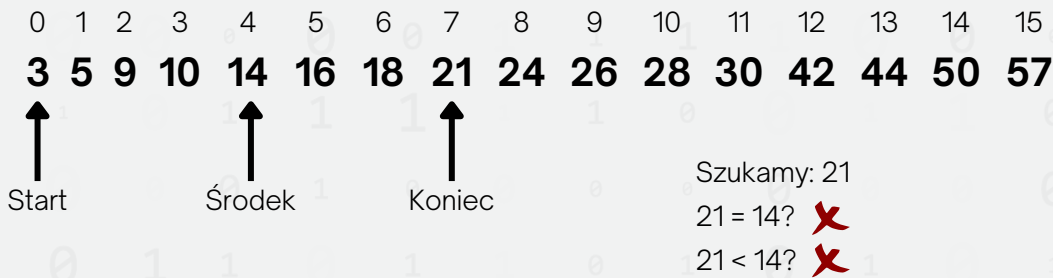
$\Theta(n)$

najgorsza

$O(n)$

PRZESZUKIWANIE BINARNE (BINARY SEARCH)

- Szybki algorytm przeszukiwania **posortowanej** listy poprzez wielokrotne **dzielenie** zakresu przeszukiwania **na pół**.

PRZESZUKIWANIE BINARNE W PSEUDOKODZIE

- Szybki algorytm przeszukiwania **posortowanej** listy poprzez wielokrotne **dzielenie** zakresu przeszukiwania **na pół**.

```
function binarySearch(list, item)
  ① found ← False
    index ← -1
    start ← 0
    end ← len(list) - 1

  ② dopóki start <= end oraz found = False
    mid ← zaokrągluj((start + end) / 2)
    jeśli list[mid] = item to
      found ← True
      index ← mid
    w przeciwnym wypadku
      ③ jeśli list[mid] < item to
        start ← mid + 1
      w przeciwnym wypadku
        end ← mid - 1

  ④ zwróć index
```

Inicjalizacja zmiennych:

- **found** to zmienna typu boolowskiego, która informuje, czy szukany element został znaleziony.
- **index** to zmienna przechowująca indeks znalezionego elementu, inicjalnie ustawiona na **-1** (oznacza to, że element nie został jeszcze znaleziony).
- **start** i **end** to indeksy określające obecnie przeszukiwany zakres listy, początkowo ustawione na początek i koniec listy.

```

function binarySearch(list, item)
  ① found ← False
    index ← -1
    start ← 0
    end ← len(list) - 1

  ② dopóki start <= end oraz found = False
    mid ← zaokrąglaj((start + end) / 2)
    jeśli list[mid] = item to
      found ← True
      index ← mid
    w przeciwnym wypadku
      ③ jeśli list[mid] < item to
        start ← mid + 1
      w przeciwnym wypadku
        end ← mid - 1

  ④ zwróć index

```

Wykonanie pętli:

- Pętla wykonuje się, dopóki zmienna **start** jest **mniejsza lub równa end** i element nie został jeszcze znaleziony (**found = False**).
- W każdym obiegu pętli, obliczany jest środek (**mid**) obecnego zakresu przez zaokrąglenie średniej z **start** i **end**.
- Następnie sprawdzane jest, czy element w środku listy (**list[mid]**) jest równy szukanemu elementowi (**item**). Jeśli tak, ustawiane są **found** na **True** i **index** na **mid**.

Aktualizacja zakresu:

- Jeżeli element środkowy jest **mniejszy** od szukanego, przeszukiwanie kontynuowane jest w **prawej** połowie listy, aktualizując **start** na **mid + 1**.
- Jeżeli element środkowy jest **większy**, przeszukiwanie skupia się na **lewej** połowie, aktualizując **end** na **mid - 1**.

Zakończenie:

- Po zakończeniu pętli, funkcja zwraca **index**. Jeśli element został znaleziony, **index** wskazuje jego pozycję w liście. Jeżeli nie, **index** pozostaje równy **-1**, co oznacza, że element **nie** znajduje się w liście.

ZŁOŻONOŚĆ CZASOWA

najlepsza

$\Omega(1)$

średnia

$\Theta(\log n)$

najgorsza

$O(\log n)$

Algorytmy Kryptograficzne

Algorytmy kryptograficzne to metody matematyczne służące do zabezpieczania informacji poprzez szyfrowanie i deszyfrowanie danych. Umożliwiają one bezpieczną komunikację, autoryzację oraz ochronę prywatności i integralności danych.

KRYPTOGRAFIA SYMETRYCZNA

Kryptografia symetryczna to typ kryptografii, w którym do szyfrowania i deszyfrowania danych używany jest **ten sam klucz**.

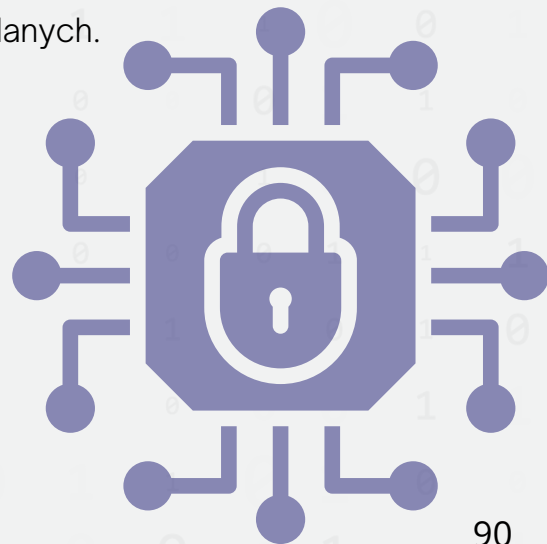
Oto dwa popularne algorytmy symetryczne

DES (Data Encryption Standard)

- Szyfruje dane w blokach **64-bitowych**.
- Używa klucza o długości **56** bitów.
- Obecnie uważany za nieskuteczny
- ze względu na krótką długość klucza, co czyni go podatnym na ataki typu **brute-force**.

AES (Advanced Encryption Standard)

- Szyfruje dane w blokach **128-bitowych**.
- Umożliwia użycie kluczy o różnych długościach: **128**, **192**, lub **256** bitów.
- Jest obecnie standardem w bezpiecznym szyfrowaniu danych.

KRYPTOGRAFIA ASYMETRYCZNA

Kryptografia asymetryczna, znana również jako kryptografia klucza publicznego, wykorzystuje parę kluczy – jeden **publiczny** do szyfrowania danych lub weryfikacji, a drugi **prywatny** do ich deszyfrowania lub podpisywania.

Algorytm RSA

- Jeden z najbardziej rozpowszechnionych i uznanych algorytmów kryptograficznych.
- Wykorzystuje właściwości matematyczne dużych liczb pierwszych oraz ich zastosowanie w funkcjach jednokierunkowych.
- Służy do szyfrowania danych, weryfikacji tożsamości oraz cyfrowego podpisu.

ElGamal

- Algorytm oparty na trudności obliczeniowej rozwiązania problemu logarytmu dyskretnego w grupie cyklicznej.
- Często stosowany do szyfrowania i systemów cyfrowych podpisów.
- Charakteryzuje się tym, że generuje większe rozmiary szyfrogramów w porównaniu do innych metod, takich jak RSA.

ECDSA (Elliptic Curve Digital Signature Algorithm)

- Jest to algorytm podpisu cyfrowego, który bazuje na matematyce krzywych eliptycznych.
- Zapewnia wysokie bezpieczeństwo przy stosunkowo krótkich kluczach, co czyni go efektywniejszym w porównaniu z tradycyjnymi algorytmami takimi jak RSA.
- Jest powszechnie używany w nowoczesnych technologiach, takich jak blockchain i kryptowaluty, gdzie ważne są zarówno bezpieczeństwo, jak i wydajność.

FUNKCJE HASZUJĄCE:

Funkcje haszujące to algorytmy matematyczne przekształcające dowolne dane wejściowe na stałodługościowy ciąg bitów, znanym jako skrót (**hash**).

SHA-256 (Secure Hash Algorithm 256-bit):

- Jest to część rodziny funkcji haszujących **SHA-2**, używana do generowania unikalnych skrótów danych o długości **256 bitów**.
- SHA-256 jest powszechnie stosowany w różnych aplikacjach bezpieczeństwa, w certyfikatach SSL, systemach blockchain oraz jako część procesów weryfikacji integralności danych.

MD5 (Message Digest Algorithm 5):

- MD5 był szeroko stosowany do tworzenia skrótów danych, szczególnie do weryfikacji integralności plików.
- Obecnie uznawany jest za nieskuteczny ze względu na szybkość, z jaką mogą być generowane kolizje (dwa różne wejścia produkujące ten sam skrót), co czyni go podatnym na ataki i niebezpiecznym w zastosowaniach wymagających wysokiego poziomu bezpieczeństwa.

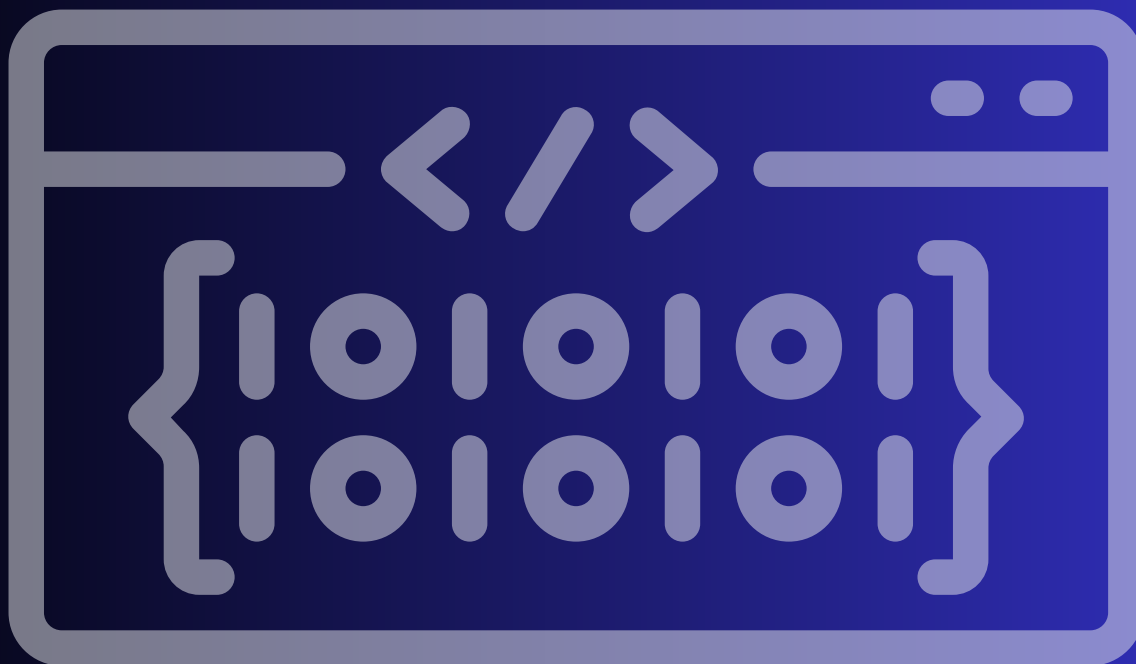
101001011

OCEŃ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

<https://forms.gle/FsR2nNLo3Lzfowus9>

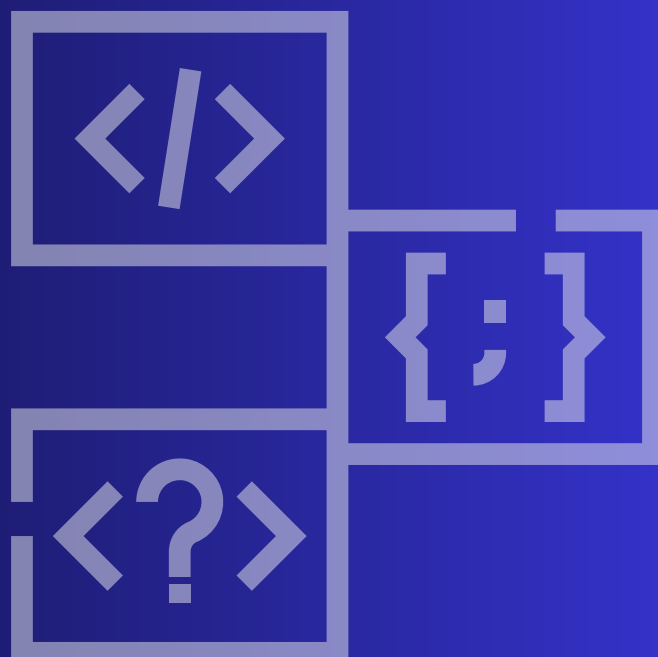

CHAPTER N.12

Języki Programowania

Definicja, Podział na poziomy,
Sposób wykonywania programów

Języki Programowania

Język programowania to formalny język zawierający instrukcje, które umożliwiają tworzenie oprogramowania. Służy do komunikacji z komputerem, pozwalając programistom pisać kod wykonujący zadania, od prostych obliczeń po złożone algorytmy.

PODZIAŁ JĘZYKÓW NA POZIOM

Podział języków programowania na **wysokopoziomowe**, **średniopoziomowe** i **niskopoziomowe** odnosi się do stopnia abstrakcji, jaki oferują one w odniesieniu do sprzętu komputerowego. Oto, co te pojęcia oznaczają:

Wysokopoziomowe języki programowania

- **Charakterystyka:** Oferują wysoką abstrakcję od sprzętu, co oznacza, że są bliższe językowi naturalnemu niż maszynowemu.
- **Zalety:** Łatwiejsze do nauki i zrozumienia, co pozwala na szybsze tworzenie oprogramowania. Zazwyczaj zawierają bogate biblioteki i narzędzia, które upraszczają rozwój aplikacji.
- **Zastosowania:** Używane do szerokiego zakresu zastosowań, od aplikacji internetowych po oprogramowanie mobilne i gry komputerowe.

Python

- **Zastosowania:** Data Science, AI, automatyzacja, web development

JavaScript

- **Zastosowania:** Web development (front-end i back-end), aplikacje mobilne, serwery (Node.js).

Java

- **Zastosowania:** Aplikacje webowe, aplikacje mobilne (Android), systemy wbudowane, aplikacje serwerowe

C#

- **Zastosowania:** Aplikacje desktopowe, webowe, gry (Unity), aplikacje mobilne (Xamarin).

Wysokopoziomowe języki programowania

PHP

- **Zastosowania:** Web development, systemy CMS, aplikacje serwerowe

Ruby

- **Zastosowania:** Web development (Ruby on Rails)

Swift

- **Zastosowania:** Aplikacje na iOS i macOS

Kotlin

- **Zastosowania:** Aplikacje na Androida, aplikacje webowe, aplikacje desktopowe.

R

- **Zastosowania:** Data Science, statystyka

Go (Golang)

- **Zastosowania:** Aplikacje serwerowe, mikroserwisy, aplikacje webowe i API

TypeScript

- **Zastosowania:** Web development (typowana wersja JavaScript)

SQL

- **Zastosowania:** Zarządzanie bazami danych

Dart

- **Zastosowania:** Aplikacje mobilne (Flutter), aplikacje webowe, aplikacje desktopowe

Pascal

- **Zastosowania:** Tworzenia oprogramowania desktopowego

I wiele innych których już nie będę wymieniać ....

Średniopoziomowe języki programowania

- **Charakterystyka:** łączą cechy języków wysokiego i niskiego poziomu, umożliwiając zarówno programowanie bliskie maszynie, jak i abstrakcyjne.
- **Zalety:** Dają większą kontrolę nad sprzętem niż języki wysokiego poziomu, ale są łatwiejsze w użyciu niż języki niskopoziomowe.
- **Zastosowania:** Często wykorzystywane w programowaniu systemowym, tworzeniu sterowników oraz w miejscach, gdzie wymagana jest wydajność i kontrola nad sprzętem.

Rust

- **Zastosowania:** Systemy operacyjne, oprogramowanie wbudowane, aplikacje o wysokiej wydajności

C++

- **Zastosowania:** Systemy operacyjne, systemy wbudowane, aplikacje desktopowe, gry, silniki gier, aplikacje o wysokiej wydajności

C

- **Zastosowania:** Systemy operacyjne, oprogramowanie wbudowane, tworzenia kompilatorów i interpreterów
- **Poziom:** Średni (blisko niskiego)

I inne których już nie będę wymieniać ....

Niskopoziomowe języki programowania

- **Charakterystyka:** Bardzo bliskie kodowi maszynowemu, co oznacza minimalną abstrakcję od sprzętu komputerowego.
- **Zalety:** Dają programistom maksymalną kontrolę nad działaniem sprzętu, co jest kluczowe w programowaniu systemowym i operacjach o wysokiej wydajności.
- **Zastosowania:** Używane do programowania systemów operacyjnych, oprogramowania wbudowanego oraz w sytuacjach, gdy wymagana jest optymalizacja pod kątem wydajności sprzętowej.

Assembly (Asembler)

- **Zastosowania:** Programowanie na poziomie sprzętu, systemy wbudowane

Niskopoziomowe języki programowania

VHDL / Verilog

- **Zastosowania:** Projektowanie układów cyfrowych, FPGA, ASIC

Forth

- **Zastosowania:** Systemy wbudowane, systemy sterowania

I inne których już nie będę wymieniać ....

Jak Komputer Wykonuje Program w Języku Programowania

1. Napisanie Kodów Źródłowych

- Programista pisze kod źródłowy w wybranym języku programowania (np. Python, Java, C++) za pomocą edytora tekstu lub środowiska IDE.

2. Kompilacja lub Interpretacja

- **Kompilacja** (np.: C, C++, Java):
  - **Kompilator** tłumaczy kod źródłowy na kod maszynowy, tworząc plik wykonywalny (.exe).
- **Interpretacja** (np.: Python, JavaScript):
  - **Interpreter** tłumaczy i wykonuje kod w czasie rzeczywistym, bez generowania pliku wykonywalnego.

3. Linkowanie (dla Języków Kompilowanych)

- Linker łączy **moduły** i **biblioteki**, tworząc finalny plik wykonywalny.

4. Załadowanie do Pamięci

- System operacyjny ładuje plik wykonywalny do pamięci **RAM**, przygotowując do uruchomienia.

5. Wykonanie Programu

- Procesor zaczyna wykonywać instrukcje od punktu startowego programu, realizując cykl pobierania-dekodowania-wykonania.

6. Zarządzanie Zasobami

- System operacyjny zarządza czasem procesora, pamięcią i operacjami wejścia/wyjścia, wspierając synchronizację i komunikację między procesami.

7. Zakończenie Programu

- Program kończy działanie, zwracając kod zakończenia i zwalniając zasoby alokowane przez system operacyjny.

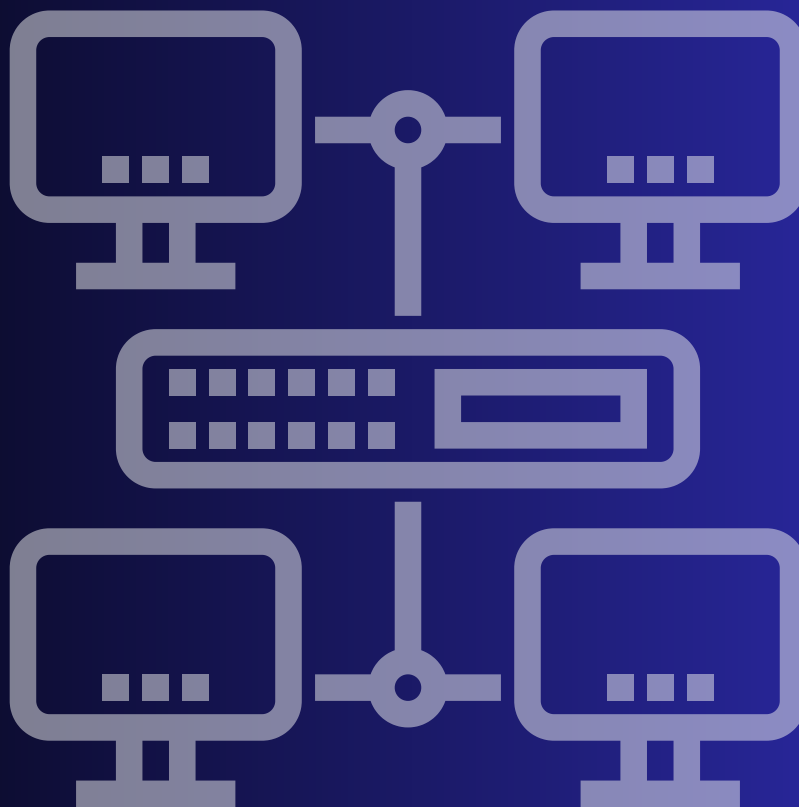

OCEŃ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

InfaMatura

<https://forms.gle/qBPMhXeM4Pof6J6h9>

CHAPTER N.13

Sieci Komputerowe

Rodzaje Sieci, Infrastruktura, Urządzenia,
Technologie połączeń, Identyfikacja,
Klasy i obliczenie masek IPv4

Sieci Komputerowe

Rodzaje sieci:

LAN (LOCAL AREA NETWORK)

LAN (Local Area Network) to sieć komputerowa łącząca urządzenia na ograniczonym obszarze, jak dom czy biuro, umożliwiającą szybkie przesyłanie danych i udostępnianie zasobów.

MAN (METROPOLITAN AREA NETWORK)

MAN (Metropolitan Area Network) to sieć komputerowa, która łączy lokalne sieci (LAN) na obszarze miasta lub kampusu, umożliwiając wymianę danych i udostępnianie zasobów na większą skalę.

Infrastruktura sieciowa

HOST

Każde urządzenie podłączone do sieci, które może wysyłać lub odbierać dane.

KARTA SIECIOWA

Karta sieciowa (NIC - Network Interface Card) to urządzenie pozwalające komputerowi łączyć się z siecią. Może być zintegrowana z płytą główną lub podłączana jako oddzielny komponent.

Urządzenia sieciowe:

ROUTER

Router to urządzenie sieciowe, które łączy różne sieci i kieruje ruch między nimi, decydując o najlepszej trasie dla pakietów danych. Używa adresów **IP** do przesyłania danych między sieciami **lokalnymi i internetem**.

SWITCH

Switch to urządzenie sieciowe łączące urządzenia w **lokalnej sieci (LAN)**, które kieruje **pakiety danych** do właściwych portów na podstawie adresów **MAC**, umożliwiając jednoczesną i wydajną komunikację między nimi.

HUB

Urządzenie sieciowe, które rozsyła dane do wszystkich podłączonych urządzeń, bez względu na docelowy adres.

FIREWALL

Firewall to urządzenie lub oprogramowanie zabezpieczające sieć przed nieautoryzowanym dostępem, kontrolując ruch przychodzący i wychodzący.

MODEM

Modem to urządzenie, które przekształca sygnały **cyfrowe** z komputera na sygnały **analogowe** i **odwrotnie**, umożliwiając komunikację z internetem za pośrednictwem linii **telefonicznych, kablowych** lub **innych mediów transmisji**.

Technologie połączeń:

ETHERNET

Technologia sieci przewodowych używana do łączenia komputerów w lokalnej sieci.

WI-FI

Technologia sieci bezprzewodowych umożliwiająca łączenie urządzeń bez kabli.

Elementy identyfikacyjne i komunikacyjne w sieci:

ADRES MAC

Adres MAC (Media Access Control) to unikalny **identyfikator** przypisany do **każdego interfejsu sieciowego**. Pozwala na jednoznaczną identyfikację urządzeń w sieci **LAN**. Składa się z 6 oktetów (48 bitów).

Przykład adresu MAC: **00:1A:2B:3C:4D:5E**

IP

IP (Internet Protocol) to protokół komunikacyjny, który służy do przesyłania danych w sieci internetowej. Umożliwia **adresowanie** i **routowanie** pakietów danych między urządzeniami, zapewniając ich dostarczenie do odpowiedniego miejsca docelowego. Adres IP **identyfikuje każde urządzenie w sieci**, a istnieją dwie główne wersje adresów IP:

- **IPv4**
- **IPv6**

IPv4

IPv4 (Internet Protocol version 4) to czwarta wersja protokołu internetowego, która określa sposób **adresowania** i **routowania pakietów danych** w sieciach komputerowych. IPv4 jest najbardziej powszechnie używaną wersją IP.

Główne cechy IPv4

- **Rozmiar Adresu**
  - długość: **32 bity**
  - Format: zwykle **cztery liczby dziesiętne oddzielone kropkami**, gdzie każda liczba może mieć wartość od **0 do 255**
- **Przestrzeń adresowa**
  - IPv4 oferuje 2^{32} (ponad 4 miliardy) **unikalnych adresów**
- **Oto kilka przykładów adresów IPv4:**
  - 192.168.1.1
  - 10.0.0.1
  - 172.16.0.1
  - 8.8.8.8 (publiczny adres IP Google DNS)

Maskowanie (maski podsieci) w IPv4

Maskowanie pozwala na **podzielenie** sieci na **mniejsze segmenty** (podsieci) i określenie, która część adresu IP identyfikuje **sieć**, a która część identyfikuje **urządzenia (hosty)** w tej sieci.

- **Struktura Maski Podsieci:**
  - Maska podsieci (subnet mask) jest również 32-bitową liczbą, gdzie bity ustawione na "**1**" oznaczają część adresu IP należącą do **sieci**, a bity ustawione na "**0**" oznaczają część należącą do **hostów**.
  - Maska podsieci może być przedstawiona w formie:
    - dziesiętnej 255.255.255.0
    - binarnej 11111111.11111111.11111111.00000000

PRZYKŁADY MASKI PODSIECI

255.255.255.0

- **Binarnie:** 11111111.11111111.11111111.00000000
- **Opis:**
  - Oznacza, że pierwsze **trzy oktety/części (24 bity)** adresu IP **identyfikują sieć**, a **ostatni** oktet (8 bitów) identyfikuje **hosty** czyli **urządzenia**.
  - na chłopski rozum **dużo** sieci, **mało** urządzeń (hostów)

255.255.0.0

- **Binarnie:** 11111111.11111111.00000000.00000000
- **Opis:**
  - Oznacza, że pierwsze **dwa oktety** (16 bitów) adresu IP identyfikują **sieć**, a ostatnie **dwa oktety** (16 bitów) identyfikują **hosty**.
  - na chłopski rozum **średnia ilość** sieci, **średnia ilość** urządzeń (hostów)

255.0.0.0

- **Binarnie:** 11111111.00000000.00000000.00000000
- **Opis:**
  - Oznacza, że **pierwszy oktet** (8 bitów) adresu IP identyfikuje **sieć**, a pozostałe **trzy oktety** (24 bity) identyfikują **hosty**.
  - na chłopski rozum **mało** sieci, **dużo** urządzeń (hostów)

KLASY ADRESÓW IPv4

Uzupełnienie

127.0.0.1 to pętla zwrotna, dlatego adresy 127.n.n.n nie są używane w adresacji hostów. Tak samo 0.n.n.n nie jest używany.

Klasa A

- **Zakres adresów:** 1.0.0.0 - 126.255.255.255
- Domyślna **maska podsieci:** 255.0.0.0 (/8 w notacji CIDR)
- Liczba **sieci:** 126
- Liczba **hostów** na sieć: 16,777,214
- **Zastosowanie:** Bardzo duże sieci, np. globalni dostawcy usług internetowych.

Klasa B

- **Zakres adresów:** 128.0.0.0 - 191.255.255.255
- Domyślna **maska podsieci:** 255.255.0.0 (/16)
- Liczba **sieci:** 16 382
- Liczba **hostów** na sieć: 65,534
- **Zastosowanie:** Średnie i duże sieci, np. duże przedsiębiorstwa.

Klasa C

- **Zakres adresów:** 192.0.0.0 - 223.255.255.0
- Domyślna **maska podsieci:** 255.255.255.0 (/24)
- Liczba **sieci:** czyli 2 097 152
- Liczba **hostów** na sieć: 254
- **Zastosowanie:** Małe sieci, np. małe firmy i domy.

Klasa D

- **Zakres adresów:** 224.0.0.0 - 239.255.255.255
- **Zastosowanie:** Multicasting (przesyłanie danych do wielu odbiorców jednocześnie).

Klasa E

- **Zakres adresów:** 240.0.0.0 - 255.255.255.255
- **Zastosowanie:** Do celów eksperymentalnych i badawczych.

PRZYKŁAD DZIAŁANIA MASKI PODSIECI

Chcemy dowiedzieć się jaki będzie Adres Sieci:

Adres IP: 192.168.1.10

Maska Podsieci: 255.255.255.0

- Adres IP binarnie: 11000000.10101000.00000001.00001010
- Maska Podsieci binarnie: 11111111.11111111.11111111.00000000

Obliczanie Adresu Sieci:

- Adres sieci uzyskuje się poprzez wykonanie operacji logicznej AND pomiędzy adresem IP a maską podsieci.

11000000.10101000.00000001.00001010 (Adres IP)
AND 11111111.11111111.11111111.00000000 (Maska Podsieci)

11000000.10101000.00000001.00000000 (Adres Sieci)

Bramka AND

A	B	Y
1	1	1
1	0	0
0	1	0
0	0	0

0 AND 0 → 0

wynik na podstawie bramki AND

Adres Sieci binarnie: 11000000.10101000.00000001.00000000

Adres Sieci: 192.168.1.0

Przykład 2

Adres IP: 172.16.45.67

Maska Podsieci: 255.255.240.0

- Adres IP binarnie: 10101100.00010000.00101101.01000011
- Maska Podsieci binarnie: 11111111.11111111.11110000.00000000

	10101100.00010000.00101101.01000011	(Adres IP)
AND	11111111.11111111.11110000.00000000	(Maska Podsieci)
	10101100.00010000.00100000.00000000	(Adres Sieci)

Adres Sieci binarnie: 10101100.00010000.00100000.00000000

Adres Sieci: 172.16.32.0

Przykład 3

Adres IP: 172.16.45.67

Maska Podsieci: 255.255.240.0

- Adres IP binarnie: 10101100.00010000.00101101.01000011
- Maska Podsieci binarnie: 11111111.11111111.11110000.00000000

	10101100.00010000.00101101.01000011
AND	11111111.11111111.11110000.00000000
	10101100.00010000.00100000.00000000

Adres Sieci binarnie: 10101100.00010000.00100000.00000000

Adres Sieci: 172.16.32.0

Ćwiczenie 13.1

Oblicz adres sieci

- Adres IP: 172.18.34.150, Maska Podsieci: 255.255.240.0
- Adres IP: 192.168.200.75, Maska Podsieci: 255.255.255.224
- Adres IP: 10.200.15.132, Maska Podsieci: 255.255.255.128

IPv6

IPv6 (Internet Protocol version 6) to nowoczesna wersja protokołu internetowego zaprojektowana w celu rozwiązania problemu wyczerpywania się adresów IPv4. IPv6 wprowadza wiele ulepszeń, które czynią go bardziej wydajnym i bezpiecznym w porównaniu z IPv4.

Główne cechy IPv6

- **Rozmiar Adresu**

- długość: 128 bitów
- Format: : Osiem grup czteroznakowych liczb szesnastkowych oddzielonych dwukropkami

- **Przestrzeń adresowa**

- IPv6 oferuje 3.4×10^{38} (340 undecylionów) unikalnych adresów, co jest ogromnym wzrostem w porównaniu do IPv4 (79 oktylionowo krotnie XD)

- **Oto kilka przykładów adresów IPv6:**

- Pełny adres: 2001:0db8:0000:0042:0000:8a2e:0370:7334
  - Skrócony: 2001:db8:0:42::8a2e:370:7334
- Pełny adres: fe80:0000:0000:0000:0202:b3ff:fe1e:8329
  - Skrócony: fe80::202:b3ff:fe1e:8329
- Pełny adres: 2001:0da8:0000:1234:0000:0000:0000:abcd
  - Skrócony: 2001:da8:0:1234::abcd
- Pełny adres: 2001:0db8:1234:ffff:0000:0000:5678:abcd
  - Skrócony: 2001:db8:1234:ffff::5678:abcd

- **Wyjaśnienie skrótów**

- Usuwanie wiodących zer: W każdej sekcji adresu IPv6 można usunąć wiodące zera. Na przykład 0db8 staje się db8.
- Zastępowanie serii zer: Kolejne grupy zer mogą być zastąpione przez ::, ale tylko raz w całym adresie, np. 0000:0000 staje się ::.

- **Typy Adresów IPv6**

- Adresy unicast: Identyfikują pojedyncze urządzenie w sieci.
- Adresy anycast: Identyfikują grupę urządzeń, gdzie pakiety są dostarczane do najbliższego z nich.
- Adresy multicast: Identyfikują grupę urządzeń, gdzie pakiety są dostarczane do wszystkich członków grupy.

Prefiksy IPv6

Prefiksy IPv6 są używane do identyfikacji sieci. Podobnie jak w IPv4, prefiksy są zapisywane z użyciem notacji CIDR (Classless Inter-Domain Routing).

- **Przykład:** 2001:db8::/32 oznacza, że pierwsze 32 bity adresu identyfikują sieć, a pozostałe bity są używane do identyfikacji hostów.

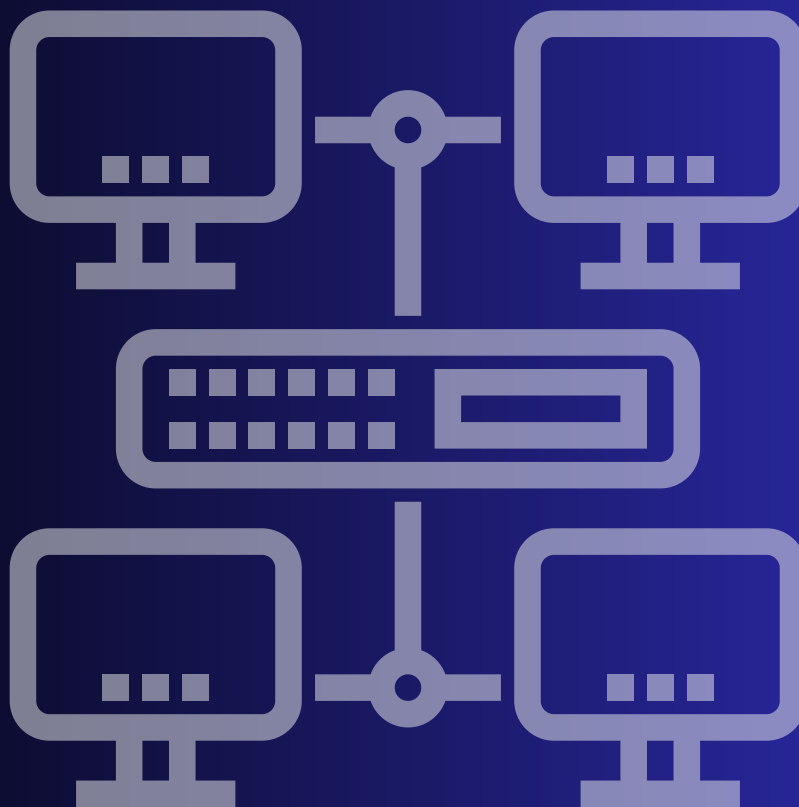
Mechanizmy IPv6

- Stateless Address Autoconfiguration (SLAAC)
  - Umożliwia urządzeniom automatyczne uzyskiwanie adresów IP bez potrzeby użycia serwera DHCP.
- Network Address Translation (NAT)
  - IPv6 eliminuje potrzebę NAT dzięki ogromnej przestrzeni adresowej, umożliwiając bezpośrednią komunikację end-to-end.
- IPsec (Internet Protocol Security)
  - IPv6 ma wbudowaną obsługę IPsec, co zapewnia bezpieczeństwo na poziomie protokołu.

OCENIĆ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

<https://forms.gle/jaLvi64dRNmPm6Aj7>

CHAPTER N.14

Protokoły Sieciowe

Komunikacja w sieci, Zarządzanie siecią i adresacją,
Poczta elektroniczna, Zabezpieczenia

Protokoły Sieciowe

Protokoły komunikacyjne w sieci:

HTTP (HYPERTEXT TRANSFER PROTOCOL)

Protokół używany do przesyłania stron internetowych. HTTP umożliwia przeglądarkom pobieranie dokumentów hipertekstowych z serwerów WWW.

HTTPS (HYPERTEXT TRANSFER PROTOCOL SECURE)

Zabezpieczona wersja HTTP, używa SSL/TLS do szyfrowania danych przesyłanych między przeglądarką a serwerem, co zapewnia poufność i integralność danych.

FTP (FILE TRANSFER PROTOCOL)

Protokół używany do przesyłania plików między klientem a serwerem. FTP umożliwia zarówno pobieranie, jak i przesyłanie plików.

VoIP (Voice over Internet Protocol)

VoIP umożliwia przesłanie głosu przez Internet, co pozwala na prowadzenie rozmów telefonicznych przez sieć IP.

TELNET

Protokół umożliwiający zdalne logowanie do innego komputera w sieci. Telnet przesyła dane w formie tekstowej, co stanowi zagrożenie bezpieczeństwa.

SSH (SECURE SHELL)

Protokół używany do bezpiecznego logowania się do zdalnych systemów komputerowych oraz do przesyłania plików. SSH szyfruje dane przesyłane między klientem a serwerem.

Protokoły zarządzania siecią i adresacją:

DHCP (DYNAMIC HOST CONFIGURATION PROTOCOL)

Protokół używany do automatycznego przydzielania adresów IP oraz innych parametrów sieciowych urządzeniom w sieci, co upraszcza zarządzanie adresami IP.

DNS (DOMAIN NAME SYSTEM)

System tłumaczący nazwy domenowe (np. www.przyklad.com) na adresy IP (np. 192.168.1.1), co umożliwia komunikację między urządzeniami w sieci.

NAT (NETWORK ADDRESS TRANSLATION)

NAT pozwala na mapowanie wielu prywatnych adresów IP na jeden publiczny adres IP, co jest używane do oszczędzania adresów IP oraz zwiększenia bezpieczeństwa sieci.

SNMP (SIMPLE NETWORK MANAGEMENT PROTOCOL)

Protokół używany do zarządzania i monitorowania urządzeń sieciowych, takich jak routery, przełączniki i serwery.

NTP (NETWORK TIME PROTOCOL)

Protokół służący do synchronizacji czasu systemowego urządzeń w sieci. NTP umożliwia dokładne ustawienie czasu na komputerach i serwerach.

Poczta elektroniczna:

SMTP (SIMPLE MAIL TRANSFER PROTOCOL)

Protokół używany do wysyłania poczty elektronicznej między serwerami pocztowymi. SMTP jest używany przez programy pocztowe do przesyłania wiadomości na serwer.

IMAP (INTERNET MESSAGE ACCESS PROTOCOL)

Protokół używany do pobierania poczty elektronicznej z serwera. IMAP pozwala na zarządzanie wiadomościami na serwerze i synchronizację skrzynki pocztowej na wielu urządzeniach.

POP3 (POST OFFICE PROTOCOL 3)

Protokół używany do pobierania poczty elektronicznej z serwera. POP3 pobiera wiadomości na urządzenie klienta i zwykle usuwa je z serwera.

Protokoły bezpieczeństwa:

SSL (SECURE SOCKETS LAYER)

Protokół kryptograficzny zapewniający bezpieczne połączenia w sieci. SSL jest używany do szyfrowania danych przesyłanych między klientem a serwerem.

TLS (TRANSPORT LAYER SECURITY)

Następca SSL, protokół kryptograficzny zapewniający bezpieczne połączenia w sieci. TLS jest używany do szyfrowania danych przesyłanych między klientem a serwerem.

VPN (VIRTUAL PRIVATE NETWORK)

VPN tworzy bezpieczne połączenie (tunel) między dwoma lub więcej urządzeniami przez Internet, umożliwiając bezpieczny dostęp do sieci prywatnych.

HTTPS (HYPERTEXT TRANSFER PROTOCOL SECURE)

Zabezpieczona wersja HTTP, używa SSL/TLS do szyfrowania danych przesyłanych między przeglądarką a serwerem, co zapewnia poufność i integralność danych.

SSH (SECURE SHELL)

Protokół używany do bezpiecznego logowania się do zdalnych systemów komputerowych oraz do przesyłania plików. SSH szyfruje dane przesyłane między klientem a serwerem.

Inne technologie sieciowe:

PROXY SERVER

Proxy server działa jako pośrednik między klientem a serwerem, może być używany do filtrowania ruchu, poprawy wydajności i zwiększenia prywatności.

TCP/IP (TRANSMISSION CONTROL PROTOCOL/INTERNET PROTOCOL)

To zestaw protokołów, który umożliwia komunikację w internecie. TCP dzieli dane na małe pakiety, które są przesyłane przez IP na docelowy adres IP. Na końcu TCP ponownie łączy pakiety, aby dane były pełne.

TCP/IP stanowi podstawę działania internetu.

OCENIĆ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

<https://forms.gle/itsSEDwqAdZdxug67>

CHAPTER N.15

Grafika Komputerowa

Grafika Wektorowa, Grafika Rastrowa,
Obliczenie plików graficznych, Modele Barw

Grafika Wektorowa

Definicja:

Grafika wektorowa to metoda reprezentacji obrazów przy użyciu **matematycznych równań** do opisu **punktów, linii, krzywych i kształtów**.

CECHY CHARAKTERYSTYCZNE:

- **Skalowalność:** Obrazy wektorowe mogą być powiększane lub pomniejszane bez utraty jakości, ponieważ są definiowane przez równania matematyczne.
- **Mniejszy Rozmiar Plików:** Proste obrazy i schematy wektorowe zajmują mniej miejsca niż ich rastrowe odpowiedniki.
- **Edytowalność:** Elementy grafiki wektorowej można łatwo edytować, modyfikując ich właściwości geometryczne.

FORMATY PLIKÓW:

Popularne formaty plików wektorowych to:

- SVG (Scalable Vector Graphics),
- AI (Adobe Illustrator),
- EPS (Encapsulated PostScript),
- PDF (Portable Document Format).

DO CZEGO WYKORZYSTYWANA JEST GRAFIKA WEKTOROWA

Schematy i Kompozycje Figur Geometrycznych:

- Idealna do tworzenia schematów, diagramów, wykresów i innych kompozycji geometrycznych. Dzięki precyzyjnym definicjom matematycznym, obrazy te mogą być dokładnie odwzorowane i skalowane.

Czcionki:

- Czcionki komputerowe są często zapisane w formacie wektorowym, co pozwala na ich skalowanie do dowolnej wielkości bez utraty jakości. Dzięki temu czcionki wyglądają ostro na ekranach o różnych rozdzielczościach oraz w druku.

Logo i Ikony:

- Loga firm i ikony interfejsów użytkownika są zazwyczaj tworzone jako grafika wektorowa, ponieważ muszą być wyświetlane w różnych rozmiarach i na różnych nośnikach bez utraty jakości.

Ilustracje i Rysunki Techniczne:

- Wykorzystywana w projektowaniu ilustracji, które wymagają precyzyjnych linii i kształtów, np. w rysunkach technicznych, projektach CAD (Computer-Aided Design) oraz mapach.

Animacje i Grafika Interaktywna:

- W animacjach i grafice interaktywnej (np. na stronach internetowych), gdzie wymagana jest skalowalność i łatwość edycji, często używa się formatów wektorowych jak SVG.

Projekty Drukowane:

- Wykorzystywana w projektowaniu materiałów drukowanych, takich jak plakaty, ulotki, wizytówki, ponieważ zapewnia wysoką jakość druku przy różnych rozmiarach.

Grafika Rastrowa

Definicja:

Grafika rastrowa (bitmapowa) to metoda reprezentacji obrazów przy użyciu siatki pikseli, gdzie każdy piksel ma przypisany określony kolor.

CECHY CHARAKTERYSTYCZNE:

- **Jakość i Szczegółowość:** Grafika rastrowa jest idealna do przedstawiania skomplikowanych obrazów z dużą ilością szczegółów, takich jak fotografie.
- **Pikselizacja przy Skalowaniu:** Przy powiększaniu obrazu rastrowego, jego jakość ulega pogorszeniu (pikselizacja), ponieważ powiększane są indywidualne piksele.
- **Duże Rozmiary Plików:** Detaliczne obrazy rastrowe mogą zajmować dużo miejsca na dysku, szczególnie bez kompresji.

FORMATY PLIKÓW:

Popularne formaty plików rastrowych to:

- BMP (Bitmap),
- JPG/JPEG (Joint Photographic Experts Group),
- PNG (Portable Network Graphics),
- GIF (Graphics Interchange Format)
- TIFF (Tagged Image File Format).

DO CZEGO WYKORZYSTYWANA JEST GRAFIKA RASTROWA

Fotografie i Zdjęcia:

- Grafika rastrowa jest najczęściej wykorzystywana do przechowywania zdjęć cyfrowych, ponieważ może precyzyjnie oddać szczegóły i kolory.

Skanowane Obrazy:

- Obrazy pochodzące bezpośrednio ze skanera są zapisane w formacie rastrowym, co pozwala na odwzorowanie wszystkich szczegółów zeskanowanego dokumentu lub zdjęcia.

Grafika Webowa:

- W internecie grafika rastrowa jest szeroko stosowana na stronach internetowych do wyświetlania zdjęć, ilustracji i innych obrazów. Format JPG jest popularny do zdjęć, PNG do grafik z przezroczystością, a GIF do prostych animacji.

Edytowanie Zdjęć i Grafika Artystyczna:

- Programy do edycji zdjęć, takie jak Adobe Photoshop, pracują głównie z grafiką rastrową, umożliwiając retuszowanie, manipulację kolorami i dodawanie efektów.

Materiały Drukowane:

- Wydruki zdjęć i grafik w książkach, magazynach i plakatach często korzystają z obrazów rastrowych, aby zachować wysoką jakość i szczegółowość.

Ekrany Komputerowe i Telewizory:

- Wszystkie ekrany cyfrowe wyświetlają obrazy w formie rastrowej, wykorzystując siatkę pikseli do renderowania obrazu.

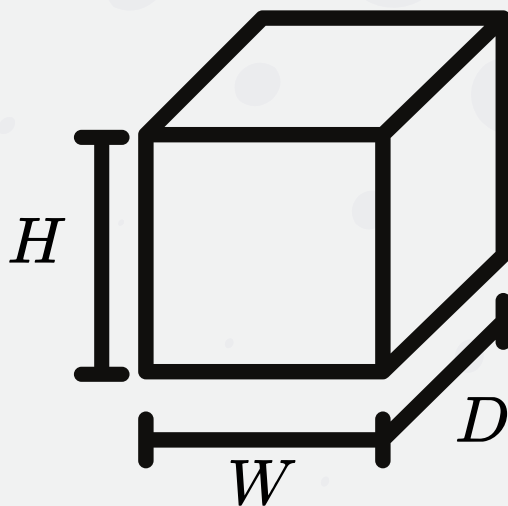
Mapy i Obrazy Satelitarne:

- Mapy i obrazy satelitarne są często przechowywane w formie rastrowej, aby uchwycić wszystkie detale terenu i infrastruktury.

OBLICZANIE LICZBY BITÓW

$$\text{Rozmiar w bitach} = W \times H \times D$$

- **Szerokość obrazu (W):** liczba pikseli szerokości obrazu.
- **Wysokość obrazu (H):** liczba pikseli wysokości obrazu.
- **Głębina kolorów (D):** liczba bitów na piksel, która określa, ile bitów jest używanych do reprezentacji koloru jednego piksela.

Mamy plik graficzny o rozmiarze 400 na 200 pikseli zapisanym z użyciem 256 kolorów

$W = 400$

$H = 200$

$D = 256$

$$400 \times 200 \times 256 = 20\,480\,000 \text{ bitów}$$

Plik graficzny ma rozmiar:

- 20 480 000 bitów
- $20\,480\,000 / 8 = 2\,560\,000$ bajtów
- $2\,560\,000 / 1024 = 2\,500$ kilobajtów

RGB (RED, GREEN, BLUE):

Definicja:

- RGB to model barw używany na ekranach cyfrowych.

Kolory Podstawowe:

- Czerwony (**Red**), zielony (**Green**), niebieski (**Blue**).

Mieszanie Kolorów:

- Dodawanie trzech podstawowych kolorów w różnych intensywnościach tworzy inne kolory.
- Wszystkie w maksymalnej intensywności dają **biały**. Brak wszystkich trzech kolorów daje **czarny**.

Reprezentacja Kolorów:

- Hex: #RRGGBB (np. #FF0000 dla czerwonego).
- Funkcja CSS: rgb(R, G, B) (np. rgb(255, 0, 0) dla czerwonego).

Zastosowania:

- Wyświetlacze komputerowe, telewizory, projektory, kamery.

Charakterystyka:

- Model addytywny (dodawanie światła).
- Idealny do wyświetlania obrazów na ekranach.

Przykłady

- **Czerwony**: #FF0000, rgb(255, 0, 0)
- **Zielony**: #00FF00, rgb(0, 255, 0)
- **Niebieski**: #0000FF, rgb(0, 0, 255)
- **Biały**: #FFFFFF, rgb(255, 255, 255)
- **Czarny**: #000000, rgb(0, 0, 0)

CMYK (CYAN, MAGENTA, YELLOW, KEY/BLACK)

Definicja:

- Model barw używany w druku.

Kolory Podstawowe:

- Cyjan (Cyan), magenta (Magenta), żółty (Yellow), czarny (Key/Black).

Mieszanie Kolorów:

- Kolory są tworzone przez odejmowanie światła, nakładając tusze.
- Nałożenie wszystkich trzech kolorów (C, M, Y) w maksymalnej intensywności teoretycznie daje czarny, ale w praktyce dodaje się czarny tusz (K) dla głębszej czerni i lepszego kontrastu.

Zastosowania:

- Drukowanie na papierze: książki, magazyny, plakaty, ulotki.

Charakterystyka:

- Model subtraktywny (odejmowanie światła).
- Dokładne odwzorowanie kolorów w procesie drukowania.

Przykłady Mieszania Kolorów

- Czerwony: Nałożenie magenty (M) i żółtego (Y).
- Zielony: Nałożenie cyjanu (C) i żółtego (Y).
- Niebieski: Nałożenie cyjanu (C) i magenty (M).
- Czarny: Nałożenie cyjanu (C), magenty (M) i żółtego (Y), oraz dodatkowy tusz czarny (K) dla głębszej czerni.

OCENIĆ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

<https://forms.gle/kj97yotUGAeCXzbd9>

CHAPTER N.16

Prawa Autorskie i Licencje

Prawa Autorskie, Licencje, Subskrypcje,
Prawa stron WWW

PRAWA AUTORSKIE IT

- Ochrona praw autorskich przysługuje twórcy niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności, takich jak rejestracja czy depozyt utworu. Prawo to jest automatyczne od momentu stworzenia utworu.
- Programy komputerowe są dziełami chronionymi prawami autorskimi. Ochrona ta obejmuje zarówno kod źródłowy, jak i wykonawczy.

LICENCJE

GNU GPL (General Public License):

- Licencja GNU GPL jest jedną z najbardziej znanych licencji wolnego oprogramowania. Umożliwia użytkownikom uruchamianie, studiowanie, modyfikowanie i rozpowszechnianie oprogramowania, pod warunkiem, że zmiany i dystrybucja są również udostępniane na tej samej licencji.

Adware:

- Oprogramowanie, które jest darmowe, ale wyświetla reklamy. Dochód z reklam jest często używany do finansowania rozwoju oprogramowania. Przykład: Skype w wersji darmowej.

Shareware:

- Oprogramowanie, które można bezpłatnie używać przez określony czas lub z ograniczoną funkcjonalnością. Użytkownicy są zachęceni do płacenia za pełną wersję. Przykład: WinRAR.

Freeware:

- Oprogramowanie, które jest całkowicie darmowe do użytku, ale prawa autorskie są zachowane przez twórcę. Użytkownicy nie mogą modyfikować ani rozpowszechniać zmienionej wersji. Przykład: Adobe Acrobat Reader.

DODATKOWE LICENCJE

WOLNE I OTWARTE LICENCJE

MIT License:

- Opis: Bardzo liberalna licencja pozwalająca na dowolne użycie, kopiowanie, modyfikowanie i dystrybucję, pod warunkiem zachowania informacji o prawach autorskich.

LGPL (Lesser General Public License):

- Opis: Podobna do GPL, ale pozwala na linkowanie do bibliotek objętych LGPL bez konieczności udostępniania całego kodu aplikacji na tej samej licencji.
- Przykład: GNU C Library, FFmpeg.

KOMERCYJNE I SUBSKRYPCYJNE LICENCJE

Proprietary License:

- Opis: Licencje zastrzegające prawa do oprogramowania, zabraniające kopiowania, modyfikowania lub dystrybucji bez zgody właściciela.
- Przykład: Microsoft Windows, Adobe Photoshop.

Subscription License:

- Opis: Umożliwia korzystanie z oprogramowania na zasadzie subskrypcji, gdzie użytkownik płaci regularne opłaty za dostęp do najnowszych wersji i aktualizacji.
- Przykład: Microsoft Office 365, Adobe Creative Cloud.

SPECJALNE LICENCJE

Creative Commons (CC):

- Opis: Zestaw licencji umożliwiających twórcom udostępnianie swoich prac z określonymi prawami, np. tylko do użytku niekomercyjnego lub z zachowaniem atrybucji.
- Przykład: Wikipedia (CC BY-SA).

PRAWA AUTORSKIE STRON WWW

Ochrona Treści:

- Treści publikowane na stronach WWW, takie jak teksty, obrazy, wideo i kod źródłowy, są chronione prawami autorskimi. Każde nieautoryzowane kopiowanie, modyfikowanie czy rozpowszechnianie jest naruszeniem praw autorskich.

Prawo Cytatu:

- Możliwe jest używanie fragmentów treści chronionej prawami autorskimi na zasadach prawa cytatu, pod warunkiem podania źródła i autora oraz wykorzystania tylko fragmentów w celach takich jak krytyka, analiza czy edukacja.

CIASTEczKA (COOKIES)

Ciasteczka (cookies):

- Opis: Małe **pliki tekstowe**, które strony zapisują na Twoim urządzeniu, aby **zapamiętać informacje o Tobie**, takie jak stan **logowania** czy **preferencje**.
- Cookies przesyłane są między **przeglądarką** a **serwerem** w nagłówkach **HTTP** i pomagają witrynom działać sprawniej oraz dostosowywać treści do użytkownika.

OCENIĆ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

InfaMatura

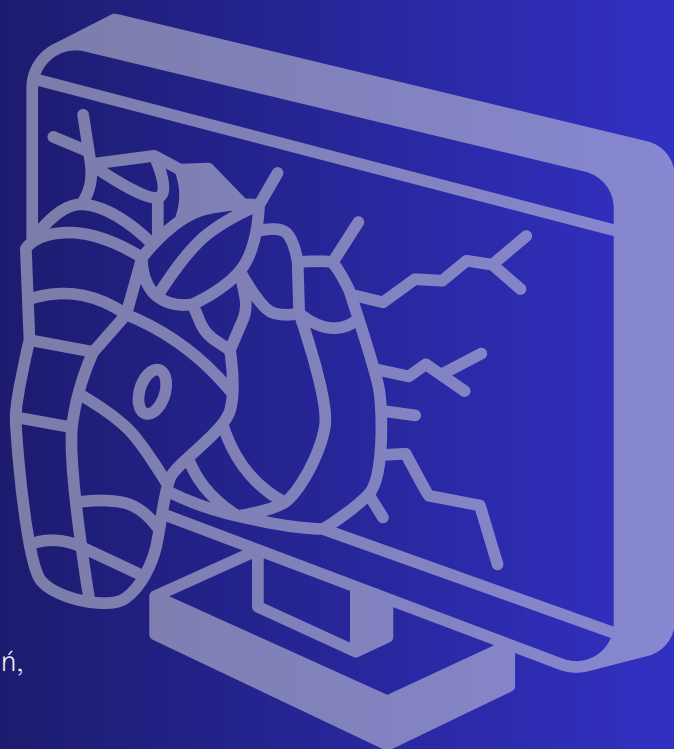
<https://forms.gle/kuqLauTzjpW2m87VA>

CHAPTER N.17

Wirusy Komputerowe

Czym są i do czego służą, Typy oprogramowań,
Formy rozprzestrzeniania

Wirusy Komputerowe

Wirusy komputerowe oraz złośliwe oprogramowania (ang. **malware**) to programy stworzone przynajmniej w jednym z tych celów:

- **uszkodzenie systemów komputerowych,**
- **kradzież danych,**
- **uzyskiwanie nieautoryzowanego dostępu do systemów.**

Są one różnorodne pod względem **działania**, sposobu **rozprzestrzeniania** oraz **szkód**, jakie mogą wyrządzić.

PODSTAWOWE TYPY ZŁOŚLIWEGO OPROGRAMOWANIA

Wirusy komputerowe

- Są to programy, które dołączają się do plików lub programów w systemie, **aktywują się po ich uruchomieniu**, a następnie mogą **replikować się**, rozprzestrzeniać i powodować szkody. Wirusy często **wymagają interakcji użytkownika** (np. otwarcia pliku) **do aktywacji**.

Robaki (ang. worms)

- Podobnie jak wirusy, mogą się replikować, ale **nie potrzebują interakcji użytkownika ani dołączania się do innych plików**. Robaki rozprzestrzeniają się automatycznie przez sieci, często wykorzystując luki w zabezpieczeniach oprogramowania. Ich celem jest najczęściej **zakłócanie pracy sieci lub serwerów**.

Trojan (ang. Trojan Horse)

- **Udaje** przydatne oprogramowanie, ale w rzeczywistości wykonuje złośliwe działania, takie jak **kradzież danych** lub **uzyskiwanie zdalnej kontroli nad komputerem**. Trojany **nie replikują się samodzielnie**, ale często stanowią wektor dla innych rodzajów malware.

Ransomware

- **Blokuje dostęp do systemu lub plików**, a następnie wymaga okupu za ich odblokowanie. Ransomware stało się szczególnie popularne w ostatnich latach, często wymuszając na ofiarach płacenie dużych sum w kryptowalutach.

Spyware

- Służy do **szpiegowania użytkownika**, często bez jego wiedzy, zbierając informacje o aktywności, takie jak **dane logowania**, **aktywność internetowa**, czy nawet **dane osobiste**. Tego typu oprogramowanie często jest instalowane razem z innymi programami.

Adware

- Powoduje **wyświetlanie niechcianych reklam** na komputerze użytkownika. Adware nie zawsze jest szkodliwy, ale może znacząco spowolnić działanie systemu oraz prowadzić do instalacji innych złośliwych programów.

Rootkit

- Ukrywa swoją obecność w systemie i pozwala atakującemu na **uzyskanie pełnej kontroli nad systemem** bez wiedzy użytkownika. Rootkity są trudne do wykrycia i usunięcia.

Keylogger

- **Monitoruje i zapisuje wszystkie klawisze naciskane przez użytkownika**. Zwykle jest stosowany do **kradzieży** danych osobowych, takich jak **hasła** i **informacje o kartach kredytowych**.

NAJCZĘSTSZE METODY ROZPRZESTRZENIANIA MALWARE:

- Załączniki w e-mailach.
- Złośliwe linki w wiadomościach e-mail lub na stronach internetowych.
- Korzystanie z niezabezpieczonych sieci Wi-Fi.
- Podłączanie zainfekowanych nośników (np. pendrive).
- Pobieranie zcrackowanych programów, gier

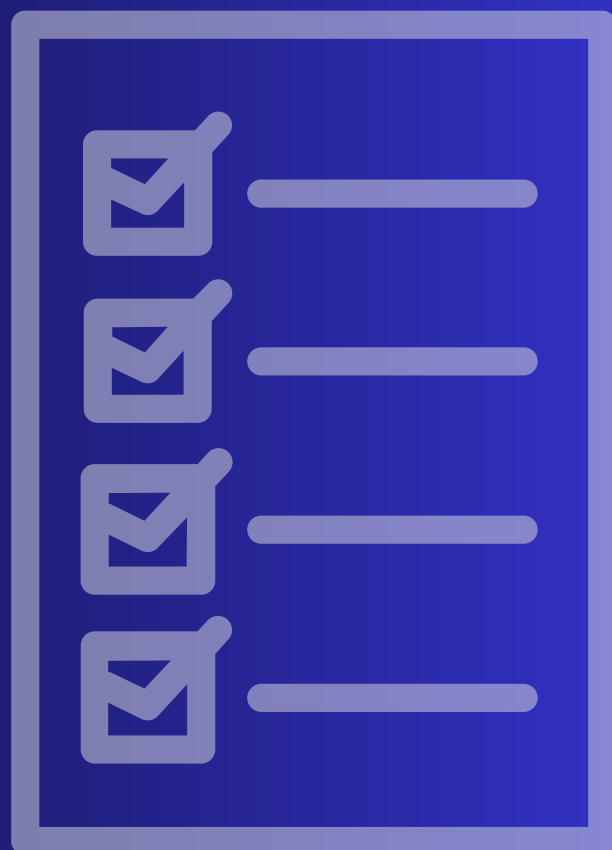
OCEŃ PROSZĘ TEN ROZDZIAŁ

<https://forms.gle/3n3MRfmZjEQoVM3c8>

Odpowiedzi

1.1 - Zamien z systemu dziesiętnego

a) 4380 na system piątkowy

$$\begin{array}{l} 4380 \div 5 = 876 \text{ r } 0 \\ 876 \div 5 = 175 \text{ r } 1 \\ 175 \div 5 = 35 \text{ r } 0 \\ 35 \div 5 = 7 \text{ r } 0 \\ 7 \div 5 = 1 \text{ r } 2 \\ 1 \div 5 = 0 \text{ r } 1 \end{array} \quad \begin{array}{l} \uparrow \\ \text{Wynik:} \\ 120010_5 \end{array}$$

b) 345 na system binarny

$$\begin{array}{l} 345 \div 2 = 172 \text{ r } 1 \\ 172 \div 2 = 86 \text{ r } 0 \\ 86 \div 2 = 43 \text{ r } 0 \\ 43 \div 2 = 21 \text{ r } 1 \\ 21 \div 2 = 10 \text{ r } 1 \\ 10 \div 2 = 5 \text{ r } 0 \\ 5 \div 2 = 2 \text{ r } 1 \\ 2 \div 2 = 1 \text{ r } 0 \\ 1 \div 2 = 0 \text{ r } 1 \end{array} \quad \begin{array}{l} \uparrow \\ \text{Wynik:} \\ 101011001_2 \end{array}$$

c) 2048 na system szesnastkowy

$$\begin{array}{l} 2048 \div 16 = 128 \text{ r } 0 \\ 128 \div 16 = 8 \text{ r } 0 \\ 8 \div 16 = 0 \text{ r } 8 \end{array} \quad \begin{array}{l} \uparrow \\ \text{Wynik:} \\ 800_{16} \end{array}$$

d) 5678 na system ósemkowy

$$\begin{array}{l} 5678 \div 8 = 709 \text{ r } 6 \\ 709 \div 8 = 88 \text{ r } 5 \\ 88 \div 8 = 11 \text{ r } 0 \\ 11 \div 8 = 1 \text{ r } 3 \\ 1 \div 8 = 0 \text{ r } 1 \end{array} \quad \begin{array}{l} \uparrow \\ \text{Wynik:} \\ 13056_8 \end{array}$$

e) 789 na system binarny

$$\begin{array}{l} 789 \div 2 = 394 \text{ r } 1 \\ 394 \div 2 = 197 \text{ r } 0 \\ 197 \div 2 = 98 \text{ r } 1 \\ 98 \div 2 = 49 \text{ r } 0 \\ 49 \div 2 = 24 \text{ r } 1 \\ 24 \div 2 = 12 \text{ r } 0 \\ 12 \div 2 = 6 \text{ r } 0 \\ 6 \div 2 = 3 \text{ r } 0 \\ 3 \div 2 = 1 \text{ r } 1 \\ 1 \div 2 = 0 \text{ r } 1 \end{array} \quad \begin{array}{l} \uparrow \\ \text{Wynik:} \\ 1100010101_2 \end{array}$$

f) 9999 na system dziewiątkowy

$$\begin{array}{l} 9999 \div 9 = 1111 \text{ r } 0 \\ 1111 \div 9 = 123 \text{ r } 4 \\ 123 \div 9 = 13 \text{ r } 6 \\ 13 \div 9 = 1 \text{ r } 4 \\ 1 \div 9 = 0 \text{ r } 1 \end{array} \quad \begin{array}{l} \uparrow \\ \text{Wynik:} \\ 14640_9 \end{array}$$

g) 1234 na system trójkowy

$$\begin{array}{l} 1234 \div 3 = 411 \text{ r } 1 \\ 411 \div 3 = 137 \text{ r } 0 \\ 137 \div 3 = 45 \text{ r } 2 \\ 45 \div 3 = 15 \text{ r } 0 \\ 15 \div 3 = 5 \text{ r } 0 \\ 5 \div 3 = 1 \text{ r } 2 \\ 1 \div 3 = 0 \text{ r } 1 \end{array} \quad \begin{array}{l} \uparrow \\ \text{Wynik:} \\ 1200201_3 \end{array}$$

f) 4096 na System szóstkowy

$$\begin{array}{l} 4096 \div 6 = 682 \text{ r } 4 \\ 682 \div 6 = 113 \text{ r } 4 \\ 113 \div 6 = 18 \text{ r } 5 \\ 18 \div 6 = 3 \text{ r } 0 \\ 3 \div 6 = 0 \text{ r } 3 \end{array} \quad \begin{array}{l} \uparrow \\ \text{Wynik:} \\ 30544_6 \end{array}$$

1.2 - Zamień na system dziesiętny

a) 110101_2

$$1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^4 + 0 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 0 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 = \\ = 32 + 16 + 0 + 4 + 0 + 1 = 53$$

b) FFF_{16}

$$F \cdot 16^2 + F \cdot 16^1 + F \cdot 16^0 = \\ = 15 \cdot 16^2 + 15 \cdot 16^1 + 15 \cdot 16^0 = \\ = 3840 + 240 + 15 = 4095$$

c) 1267_8

$$1 \cdot 8^3 + 2 \cdot 8^2 + 6 \cdot 8^1 + 7 \cdot 8^0 = \\ = 512 + 128 + 48 + 7 = 695$$

d) 432_5

$$4 \cdot 5^2 + 3 \cdot 5^1 + 2 \cdot 5^0 = \\ = 100 + 15 + 2 = 117$$

e) $B7_{12}$

$$B \cdot 12^1 + 7 \cdot 12^0 = \\ = 11 \cdot 12^1 + 7 \cdot 12^0 = \\ = 132 + 7 = 139$$

f) 632_7

$$6 \cdot 7^2 + 3 \cdot 7^1 + 2 \cdot 7^0 = \\ = 294 + 21 + 2 = 317$$

g) $12G_{20}$

$$1 \cdot 20^2 + 2 \cdot 20^1 + G \cdot 20^0 = \\ = 1 \cdot 400 + 2 \cdot 20 + 16 \cdot 1 = \\ = 400 + 40 + 16 = 456$$

h) 1110100101_2

$$1 \cdot 2^9 + 1 \cdot 2^8 + 1 \cdot 2^7 + 0 \cdot 2^6 + 1 \cdot 2^5 + \\ + 0 \cdot 2^4 + 0 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 0 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 = \\ = 512 + 256 + 128 + 0 + 32 + 0 + 0 + 4 + 0 + 1 = 933$$

1.3 - Konwersja szybkim sposobem

a) 101011_2 na system 16, 8 i 4

16) $101011_2 = 00101011_2 \rightarrow 0010 \ 1011$

$$0010_2 \rightarrow 2_{16}$$

$$1011_2 \rightarrow B_{16}$$

Wynik: $2B_{16}$

4) $101011_2 \rightarrow 10 \ 10 \ 11$

$$10_2 \rightarrow 2_4$$

$$10_2 \rightarrow 2_4$$

$$11_2 \rightarrow 3_4$$

Wynik: 223_4

8) $101011_2 \rightarrow 101 \ 011$

$$101_2 \rightarrow 5_8$$

$$011_2 \rightarrow 3_8$$

Wynik: 53_8

b) 2011_3 na system 9

$$2011_3 \rightarrow 20 \ 11$$

$$20_3 \rightarrow 6_9$$

$$11_3 \rightarrow 4_9$$

Wynik: 64_9

c) ADA_{16} na system 2 i 4

$$2) \ ADA_{16} \rightarrow A \ D \ A$$

$$A_{16} \rightarrow 1010_2$$

$$D_{16} \rightarrow 1101_2$$

$$A_{16} \rightarrow 1010_2$$

Wynik: 101011011010_2

$$4) \ ADA_{16} \rightarrow A \ D \ A$$

$$A_{16} \rightarrow 22_4$$

$$D_{16} \rightarrow 31_4$$

$$A_{16} \rightarrow 22_4$$

Wynik: 223122_4

d) 11010111_2 na system 16, 8 i 4

$$16) \ 11010111_2 \rightarrow 1101 \ 0111$$

$$1101_2 \rightarrow D_{16}$$

$$0111_2 \rightarrow 7_{16}$$

Wynik: $D7_{16}$

$$8) \ 11010111_2 \rightarrow 011 \ 010 \ 111$$

$$011_2 \rightarrow 3_8$$

$$010_2 \rightarrow 2_8$$

$$111_2 \rightarrow 7_8$$

Wynik: 327_8

$$4) \ 11010111_2 \rightarrow 11 \ 01 \ 01 \ 11$$

$$11_2 \rightarrow 3_4$$

$$01_2 \rightarrow 1_4$$

$$01_2 \rightarrow 1_4$$

$$11_2 \rightarrow 3_4$$

Wynik: 3113_4

e) $3E7_{16}$ na system 2 i 4

$$2) \ 3E7_{16} \rightarrow 3 \ E \ 7$$

$$3_{16} \rightarrow 0011_2$$

$$E_{16} \rightarrow 1110_2$$

$$7_{16} \rightarrow 0111_2$$

Wynik: $001111100111_2 = 1111100111_2$

$$4) \ 3E7_{16} \rightarrow 3 \ E \ 7$$

$$3_{16} \rightarrow 03_4$$

$$E_{16} \rightarrow 32_4$$

$$7_{16} \rightarrow 13_4$$

Wynik: $033213_4 = 33213_4$

f) 512_8 na system 2

$$512_8 \rightarrow 5 \ 1 \ 2$$

$$5_8 \rightarrow 101_2$$

$$1_8 \rightarrow 001_2$$

$$2_8 \rightarrow 010_2$$

Wynik: 101001010_2

g) 1042_9 na system 3

$$1042_9 \rightarrow 1 \ 0 \ 4 \ 2$$

$$1_9 \rightarrow 01_3$$

$$0_9 \rightarrow 00_3$$

$$4_9 \rightarrow 11_3$$

$$2_9 \rightarrow 02_3$$

Wynik: $01001102_3 = 1001102_3$

h) 321_4 na system 16

$$321_4 = 0321_4 \rightarrow 03 \ 21$$

$$03_4 \rightarrow 3_{16}$$

$$21_4 \rightarrow 9_{16}$$

Wynik: 39_{16}

1.4 - Operacje na systemie binarnym

a) $100101_2 + 1001011_2 = 1110000_2$

$$\begin{array}{r} ^1 ^1 ^1 ^1 \\ 100101 \\ + 1001011 \\ \hline 1110000 \end{array}$$

d) $100110_2 - 100001_2 = 101_2$

$$\begin{array}{r} ^0 ^2 ^0 ^2 \\ 100110 \\ - 10001 \\ \hline 000101 \end{array}$$

b) $1111_2 + 1111_2 = 11110_2$

$$\begin{array}{r} ^1 ^1 ^1 ^1 \\ 1111 \\ + 1111 \\ \hline 11110 \end{array}$$

e) $1111_2 - 111_2 = 1000_2$

$$\begin{array}{r} 1111 \\ - 111 \\ \hline 1000 \end{array}$$

c) $100110_2 + 110101_2 = 1011011_2$

$$\begin{array}{r} ^1 ^1 \\ 100110 \\ + 110101 \\ \hline 1011011 \end{array}$$

f) $101010_2 - 101_2 = 100101_2$

$$\begin{array}{r} ^0 ^2 ^0 ^2 \\ 101010 \\ - 101 \\ \hline 100101 \end{array}$$

1.5 - Operacje na różnych systemach

a) $101_3 + 202_3 = 1010_3$

$$\begin{array}{r} \overset{1}{1} \overset{1}{0}1 \\ +202 \\ \hline 1010 \end{array}$$

e) $726_8 + 652_8 = 1600_8$

$$\begin{array}{r} \overset{1}{7} \overset{1}{2} \overset{1}{6} \\ +652 \\ \hline 1600 \end{array}$$

b) $123_4 + 321_4 = 1110_4$

$$\begin{array}{r} \overset{1}{1} \overset{1}{2} \overset{1}{3} \\ +321 \\ \hline 1110 \end{array}$$

f) $312_9 + 231_9 = 543_9$

$$\begin{array}{r} 312 \\ +231 \\ \hline 543 \end{array}$$

c) $234_5 + 321_5 = 1110_5$

$$\begin{array}{r} \overset{1}{2} \overset{1}{3} \overset{1}{4} \\ +321 \\ \hline 1110 \end{array}$$

g) $3E4_{16} + 1C5_{16} = 5A9_{16}$

$$\begin{array}{r} \overset{1}{3}E4 \\ +1C5 \\ \hline 5A9 \end{array}$$

d) $543_6 + 345_6 = 1332_6$

$$\begin{array}{r} \overset{1}{5} \overset{1}{4} \overset{1}{3} \\ +345 \\ \hline 1332 \end{array}$$

$$h) 210202_3 - 102_3 = 210100_3$$

$$\begin{array}{r} 210202 \\ - 102 \\ \hline 210100 \end{array}$$

$$i) 1321_4 - 123_4 = 1132_4$$

$$\begin{array}{r} ^5 \\ 2 ^5 \\ 1321 \\ - 123 \\ \hline 1132 \end{array}$$

$$j) 432_5 - 234_5 = 143_5$$

$$\begin{array}{r} ^7 \\ 3 ^7 \\ 432 \\ - 234 \\ \hline 143 \end{array}$$

$$k) 654_6 - 453_6 = 201_6$$

$$\begin{array}{r} 654 \\ - 453 \\ \hline 201 \end{array}$$

$$l) 1565_8 - 767_8 = 576_8$$

$$\begin{array}{r} ^{12} ^{13} \\ 0 ^4 ^5 ^{13} \\ 1565 \\ - 767 \\ \hline 576 \end{array}$$

$$m) 43112_9 - 234_9 = 42767_9$$

$$\begin{array}{r} ^9 ^9 \\ 2 ^0 ^0 ^{11} \\ 43112 \\ - 234 \\ \hline 42767 \end{array}$$

$$n) 5A9_{16} - 1BF_{16} = 3EA_{16}$$

$$\begin{array}{r} ^{25} \\ 4 ^0 ^{25} \\ 5A9 \\ - 1BF \\ \hline 3EA \end{array}$$

2.1 - Zamiana na system U2

a) -46_{10} na U2

$$\begin{aligned}46_{10} &= 00101110_2 \\00101110_2 &\rightarrow 11010001_2 \\11010001_2 + 1_2 &= 11010010_{U2}\end{aligned}$$

e) -56_{10} na U2

$$\begin{aligned}56_{10} &= 00111000_2 \\00111000_2 &\rightarrow 11000111_2 \\11000111_2 + 1_2 &= 11001000_{U2}\end{aligned}$$

b) -123_{10} na U2

$$\begin{aligned}123_{10} &= 01111011_2 \\01111011_2 &\rightarrow 10000100_2 \\10000100_2 + 1_2 &= 10000101_{U2}\end{aligned}$$

f) -128_{10} na U2

$$\begin{aligned}128_{10} &= 10000000_2 \\10000000_2 &\rightarrow 01111111_2 \\01111111_2 + 1_2 &= 10000000_{U2}\end{aligned}$$

c) -14_{10} na U2

$$\begin{aligned}14_{10} &= 00001110_2 \\00001110_2 &\rightarrow 11110001_2 \\11110001_2 + 1_2 &= 11110010_{U2}\end{aligned}$$

d) -201_{10} na U2

$$\begin{aligned}201_{10} &= 0000000011001001_2 \\0000000011001001_2 &\rightarrow 1111111100110110_2 \\1111111100110110_2 + 1_2 &= 1111111100110111_{U2}\end{aligned}$$

Musimy użyć zakresu 16-bitowego,
ponieważ liczba -201 nie należy do zbioru
8-bitowego [127,-128]

3.1 - Zadania na Bramkach Logicznych

a) 110011 AND 101010

$$\begin{array}{r} 110011 \\ \text{AND } 101010 \\ \hline 100010 \end{array}$$

b) 011001 OR 100110

$$\begin{array}{r} 011001 \\ \text{OR } 100110 \\ \hline 111111 \end{array}$$

c) 101010 XOR 110101

$$\begin{array}{r} 101010 \\ \text{XOR } 110101 \\ \hline 011111 \end{array}$$

d) 11110000 NOT

$$\begin{array}{r} \text{NOT } 11110000 \\ \hline 00001111 \end{array}$$

e) 110011 NAND 101101

$$\begin{array}{r} 110011 \\ \text{NAND } 101101 \\ \hline 011110 \end{array}$$

f) 100110 NOR 011011

$$\begin{array}{r} 100110 \\ \text{NOR } 011011 \\ \hline 000000 \end{array}$$

g) 101001 NOT AND 110110

$$\begin{array}{r} \text{NOT } 101001 \\ \hline 010110 \\ \text{AND } 110110 \\ \hline 010110 \end{array}$$

h) 100101 XNOR 111011

$$\begin{array}{r} 100101 \\ \text{XNOR } 111011 \\ \hline 100001 \end{array}$$

i) 111000 AND 100011 OR 100011 NOT

$$\begin{array}{r} 111000 \\ \text{AND } 100011 \\ \hline 100000 \\ \text{OR } 100011 \\ \hline 100011 \end{array}$$
$$\begin{array}{r} \text{NOT } 100011 \\ \hline 011100 \end{array}$$

i) $(110101 \text{ XOR } 011010) \text{ NAND } (110101 \text{ NOT})$

	110101		101111
XOR	<u>011010</u>	NOT	<u>110101</u>
	101111		001010
		NAND	<u>001010</u>
			110101

6.1 - Obliczanie zadań ONP

a) 3 4 +

Krok	Wyrażenie	Stos	Oblicznia	Stos
1.	<u>3</u> 4 +	[3]		
2.	<u>4</u> +	[3, 4]		
3.	<u>+</u>	[3, 4]	3+4=7	[7]
Koniec		<u>[7]</u>		

b) 5 2 8 × +

Krok	Wyrażenie	Stos	Oblicznia	Stos
1.	<u>5</u> 2 8 × +	[5]		
2.	<u>2</u> 8 × +	[5, 2]		
3.	<u>8</u> × +	[5, 2, 8]		
4.	<u>×</u> +	[5, 2, 8]	2×8=16	[5, 16]
5.	<u>+</u>	[5, 16]	5+16=21	[21]
Koniec		<u>[21]</u>		

c) 6 2 + 11 +

Krok	Wyrażenie	Stos	Oblicznia	Stos
1.	<u>6</u> 2 + 11 +	[6]		
2.	<u>2</u> + 11 +	[6, 2]		
3.	<u>+</u> 11 +	[6, 2]	6+2=8	[8]
4.	<u>11</u> +	[8, 11]		
5.	<u>+</u>	[8, 11]	8+11=19	[19]
Koniec		<u>[19]</u>		

d) $10\ 4 - 2\ 3 + \times$

Krok	Wyrażenie	Stos	Oblicznia	Stos
1.	<u>10</u> $4 - 2\ 3 + \times$	[10]		
2.	<u>4</u> $- 2\ 3 + \times$	[10, 4]		
3.	<u>-</u> $2\ 3 + \times$	[10, 4]	$10-4=6$	[6]
4.	<u>2</u> $3 + \times$	[6, 2]		
5.	<u>3</u> $+ \times$	[6, 2, 3]		
6.	<u>+</u> $\times$	[6, 2, 3]	$2+3=5$	[6, 5]
7.	<u>x</u>	[6, 5]	$6 \times 5 = 30$	[30]
Koniec		<u>[30]</u>		

e) $100\ 10\ 5 - 2 / \times$

Krok	Wyrażenie	Stos	Oblicznia	Stos
1.	<u>100</u> $10\ 5 - 2 / \times$	[100]		
2.	<u>10</u> $5 - 2 / \times$	[100, 10]		
3.	<u>5</u> $- 2 / \times$	[100, 10, 5]		
4.	<u>-</u> $2 / \times$	[100, 10, 5]	$10-5=5$	[100, 5]
5.	<u>2</u> $/ \times$	[100, 5, 2]		
6.	<u>/</u> $\times$	[100, 5, 2]	$5/2=2.5$	[100, 2.5]
7.	<u>x</u>	[100, 2.5]	$100 \times 2.5 = 250$	[250]
Koniec		<u>[250]</u>		

f) 35 10 2 / 4 /×

Krok	Wyrażenie	Stos	Oblicznia	Stos
1.	<u>35</u> 10 2 / 4 /×	[35]		
2.	10 2 / 4 /×	[35, 10]		
3.	2 / 4 /×	[35, 10, 2]		
4.	/ 4 /×	[35, 10, 2]	10/2=5	[35, 5]
5.	<u>4</u> /×	[35, 5, 4]		
6.	/×	[35, 5, 4]	5/4=1.25	[35, 1.25]
7.	<u>×</u>	[35, 1.25]	35×1.25=43.75	[43.75]
Koniec		<u>[43.75]</u>		

10.1 - Obliczanie Rekurencji

$$\begin{cases} g(1) = 3 \\ g(n+1) = 1 - g(n) + n \text{ dla } n \geq 1 \end{cases}$$

$$\boxed{10} = 1 - g(9) + 9 = 1 - 6 + 9 = 4$$

$$\boxed{9} = 1 - g(8) + 8 = 1 - 3 + 8 = 6$$

$$\boxed{8} = 1 - g(7) + 7 = 1 - 5 + 7 = 3$$

$$\boxed{7} = 1 - g(6) + 6 = 1 - 2 + 6 = 5$$

$$\boxed{6} = 1 - g(5) + 5 = 1 - 4 + 5 = 2$$

$$\boxed{5} = 1 - g(4) + 4 = 1 - 1 + 4 = 4$$

$$\boxed{4} = 1 - g(3) + 3 = 1 - 3 + 3 = 1$$

$$\boxed{3} = 1 - g(2) + 2 = 1 - 0 + 2 = 3$$

$$\boxed{2} = 1 - g(1) + 1 = 1 - 2 + 1 = 0$$

$$\boxed{1} = g(1) = 3$$

Oceń prawdziwość podpunktów:

a) $g(6) = 2$ **P**

b) $g(3) = g(8)$ **P**

c) $g(10) = 8$ **F**

d) funkcje g zwraca jedynie wartości dodatnie **F**

13.1 - Obliczanie adresu sieci

a)

Adres IP: 172.18.34.150

Maska Podsieci: 255.255.240.0

- Adres IP binarnie: 10101100.00010010.00100010.10010110
- Maska Podsieci binarnie: 11111111.11111111.11110000.00000000

$$\begin{array}{r} 10101100.00010010.00100010.10010110 \\ \text{AND } 11111111.11111111.11110000.00000000 \\ \hline 10101100.00010010.00100000.00000000 \end{array}$$

Adres Sieci binarnie: 10101100.00010010.00100000.00000000

Adres Sieci: 172.18.32.0

b)

Adres IP: 192.168.200.75

Maska Podsieci: 255.255.255.224

- Adres IP binarnie: 11000000.10101000.11001000.01001011
- Maska Podsieci binarnie: 11111111.11111111.11111111.11100000

$$\begin{array}{r} 11000000.10101000.11001000.01001011 \\ \text{AND } 11111111.11111111.11111111.11100000 \\ \hline 11000000.10101000.11001000.01000000 \end{array}$$

Adres Sieci binarnie: 11000000.10101000.11001000.01000000

Adres Sieci: 192.168.200.64

c)

Adres IP: 10.200.15.132

Maska Podsieci: 255.255.255.128

- Adres IP binarnie: 00001010.11001000.00001111.10000100
- Maska Podsieci binarnie: 11111111.11111111.11111111.10000000

00001010.11001000.00001111.10000100
AND 11111111.11111111.11111111.10000000

00001010.11001000.00001111.10000000

Adres Sieci binarnie: 00001010.11001000.00001111.10000000

Adres Sieci: 10.200.15.128